

bisa
perspective.brussels
brussels instituut voor statistiek en analyse

ARBEIDSMARKT

Methodologie

DECEMBER 2025

INHOUDSTAFEL

1.	Bevolking op beroepsactieve leeftijd	7
1.1.	Bevolking op beroepsactieve leeftijd op basis van enquêtegegevens	7
1.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	7
1.1.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	9
1.1.3.	<i>Classificatiecriteria .....</i>	11
1.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie .....</i>	11
1.2.	Bevolking op beroepsactieve leeftijd op basis van administratieve gegevens	11
1.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	11
1.2.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	13
1.2.3.	<i>Classificatiecriteria .....</i>	15
1.2.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie .....</i>	15
2.	Werkloosheid	16
2.1.	Niet-werkende werkzoekenden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Actiris)	16
2.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	16
2.1.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	17
2.1.3.	<i>Classificatiecriteria .....</i>	18
2.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie .....</i>	19
2.2.	Vergoede werklozen (RVA)	19
2.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	19
2.2.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	20
2.2.3.	<i>Classificatiecriteria .....</i>	21
2.2.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie .....</i>	22
2.3.	Werkaanbiedingen (Actiris)	22
2.3.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	22
2.3.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	22
2.3.3.	<i>Classificatiecriteria .....</i>	23
2.3.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie .....</i>	24
3.	Werkende beroepsbevolking (naar woonplaats).....	26
3.1.	Werkende beroepsbevolking (EAK)	26
3.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron .....</i>	26
3.1.2.	<i>Inhoud tabellen .....</i>	28

3.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	29
3.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	30
3.2.	Zelfstandigen (RSVZ).....	30
3.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	30
3.2.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	30
3.2.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	31
3.2.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	32
3.3.	Loontrekkende tewerkstelling (per hoofdverblijfplaats) (RSZ).....	32
3.3.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	32
3.3.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	32
3.3.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	33
3.3.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	34
3.4.	Regionale werknemersdynamiek naar woonplaats (Dynam-Reg).....	34
3.4.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	34
3.4.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	34
3.4.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	35
3.4.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	35
4.	Binnenlandse werkgelegenheid (tewerkstelling naar werkplaats).....	37
4.1.	a) Totale binnenlandse werkgelegenheid (Regionale Rekeningen).....	37
4.1.1.	<i>Voorstelling van de bron</i>	37
4.1.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	38
4.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	42
4.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	43
4.1.	b) Totale binnenlandse werkgelegenheid (Vlaamse arbeidsrekening).....	43
4.1.1.	<i>Voorstelling van de bron</i>	43
4.1.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	44
4.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	44
4.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	45
4.2.	Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling (RSZ).....	45
4.2.1.	<i>Voorstelling van de bron</i>	45
4.2.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	46
4.2.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	47
4.2.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	47

4.3.	Tewerkstelling bij de Europese en internationale instellingen.....	48
4.4.	Tewerkstelling bij de lokale administraties gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	48
4.4.1.	<i>Voorstelling van de bron</i>	48
4.4.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	49
4.4.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	50
4.4.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	51
4.5.	Regionale tewerkstellingsdynamiek (Dynam-Reg).....	51
4.5.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	51
4.5.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	52
4.5.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	53
4.5.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	53
5.	Kenmerken van de tewerkstelling	55
	Arbeidsregime en soort contract.....	55
5.1.	A) Arbeidsregime	55
5.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	55
5.1.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	56
5.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	57
5.1.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	57
5.1.	B) Soort contract.....	57
5.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	57
5.1.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	59
5.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	60
5.1.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	60
5.2.	Arbeidsvolume	61
5.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	61
5.2.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	61
5.2.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	64
5.2.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	64
5.3.	Loopbaanonderbreking, thematische verloven en tijdskrediet.....	64
5.3.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	64
5.3.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	64
5.3.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	65
5.3.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	68

5.4.	Thuiswerk	68
5.4.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	68
5.4.2.	<i>Inhoud tabellen</i>	68
5.4.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	69
5.4.4.	<i>Tijdstip en frequentie van publicatie</i>	69
6.	Inkomen uit arbeid	72
	Verloning	72
6.1.	A) Loonmassa	72
6.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	72
6.1.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	72
6.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	75
6.1.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	75
6.1.	B) Gemiddeld bruto uurloon in de privésector	75
6.1.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	75
6.1.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	77
6.1.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	77
6.1.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	78
	Pensioenen	78
6.2.	A) Pensioenen uit werk als werknemer of zelfstandige	78
6.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	78
6.2.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	78
6.2.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	79
6.2.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	79
6.2.	B) Pensioenen uit werk als ambtenaar	79
6.2.1.	<i>Voorstelling van de gegevensbron</i>	79
6.2.2.	<i>Inhoud van de tabellen</i>	80
6.2.3.	<i>Classificatiecriteria</i>	80
6.2.4.	<i>Periode en frequentie van de publicatie</i>	80

COLOFON

Auteur

perspective.brussels
Naamsestraat 59 – 1000 Brussel

Datum realisatie

december 2025

Contact

BISA – bisa@perspective.brussels

1. BEVOLKING OP BEROEPSACTIEVE LEEFTIJD

De “bevolking op beroepsactieve leeftijd” omvat personen van 15 tot 64 jaar. De statistieken in dit subthema geven een beeld van deze bevolkingsgroep naargelang hun situatie op de arbeidsmarkt. Elke persoon op beroepsactieve leeftijd kan worden ingedeeld in een van de volgende drie groepen:

- > **de werkende bevolking:** de personen die werken, ongeacht zij werknemer of zelfstandige zijn
- > **de werkloze bevolking:** de personen die op zoek zijn naar werk
- > **de inactieve bevolking:** de personen die geen van beide doen, zoals studenten, huisvrouwen en -mannen of gepensioneerden. De inactieve bevolking omvat iedereen die niet tot de **beroepsbevolking** behoort, die de som is van de werkende bevolking en de werkloze bevolking.

Op basis van deze drie groepen kunnen de ‘klassieke’ arbeidsmarktindicatoren worden berekend:

- > De **activiteitsgraad** is de verhouding tussen de beroepsbevolking en de bevolking op beroepsactieve leeftijd. De activiteitsgraad meet het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd dat actief is op de arbeidsmarkt, zowel zij die werken als zij die op zoek zijn naar werk.
- > De **werkgelegenheidsgraad** is de verhouding tussen de werkende bevolking en de bevolking op beroepsactieve leeftijd. De werkgelegenheidsgraad meet het aandeel van de bevolking op beroepsactieve leeftijd dat daadwerkelijk werkt.
- > De **werkloosheidsgraad** is de verhouding tussen de werkloze bevolking en de beroepsbevolking. De werkloosheidsgraad meet het aandeel van de beroepsbevolking op de arbeidsmarkt dat op zoek is naar werk.

Er kunnen twee gegevensbronnen worden gebruikt om deze verschillende concepten te kwantificeren: enquêtegegevens of administratieve gegevens. De statistieken verschillen naargelang van het gebruikte type bron, aangezien de definities en telmethoden per bron verschillen. Beide benaderingen vullen elkaar echter aan, elk met haar voor- en nadelen. Deze worden in de volgende hoofdstukken meer in detail besproken.

1.1. BEVOLKING OP BEROEPSACTIEVE LEEFTIJD OP BASIS VAN ENQUÊTEGEGEVENS

1.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

De gegevens in dit hoofdstuk zijn afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten (EAK). Het doel van deze enquête is de bevolking van 15 jaar en ouder in te delen in drie groepen (werkend, werkloos, inactief) en de kenmerken van deze verschillende groepen te analyseren. In België wordt de EAK georganiseerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), het Belgische bureau voor de statistiek.

Deze enquête wordt ook in de andere EU-landen gehouden en wordt op Europees niveau gecoördineerd door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie. Deze coördinatie verzekert de harmonisatie van de resultaten tussen de landen: de enquêtes van de verschillende landen zijn gebaseerd op de definities, conventies en aanbevelingen van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB). Dit

zorgt ervoor dat de werkloosheids- en werkgelegenheidsstatistieken van verschillende regio's en landen van de Europese Unie (en zelfs daarbuiten) met elkaar kunnen worden vergeleken.

De Belgische EAK bestaat al sinds 1983. De inhoud en de methodologie ervan hebben in de loop der jaren verschillende wijzigingen ondergaan, met wisselende accenten. De meest recente verandering is een ingrijpende hervorming die in 2017 van start is gegaan en in 2021 zal worden voortgezet. Deze veranderingen zijn significant genoeg om een breuk in de gegevensreeks te veroorzaken. De statistieken van 2017 en de jaren daarna zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met de statistieken van de voorgaande jaren. Hier leggen we uit hoe de enquête sinds de hervorming van 2017 wordt gevoerd.

Selectie van te ondervragen huishoudens

Elk trimester wordt een bruto steekproef van ongeveer 6.700 huishoudens getrokken uit de Belgische huishoudens in het Rijksregister (zonder het wachtregister). Volgens de methodologie van de EAK wordt een huishouden gedefinieerd als een 'eenheid die ofwel bestaat uit een persoon die gewoonlijk alleen leeft, ofwel uit twee of meer personen, die, al dan niet door verwantschap aan elkaar verbonden, gewoonlijk in één en dezelfde woning verblijven en er samenleven'. Vier soorten huishoudens zijn uit de enquête uitgesloten:

- > de collectieve huishoudens zoals bejaardentehuizen, gevangenissen of weeshuizen;
- > huishoudens ingeschreven onder 'letter 9' (referentieadres voor diplomaten of militairen op langdurige missie, beschermde getuigen, nomaden, daklozen ...);
- > huishoudens met enkel leden boven 77 jaar;
- > huishoudens waarvan de referentiepersoon reeds in 1 van de 10 voorgaande trimesters tot de steekproef behoorde.

De huishoudens worden geselecteerd volgens een willekeurige trekking in twee stappen:

- 1) Iets minder dan 300 geografische zones verspreid over het hele land worden willekeurig getrokken. Deze geografische zones zijn de primaire steekprofeenheden (PSE). Om ervoor te zorgen dat deze PSE's goed over het hele land verspreid zijn, wordt de steekproef gestratificeerd: België is verdeeld in 12 strata (de 10 provincies plus het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap, die als provincies worden behandeld), en in elk stratum wordt willekeurig een bepaald aantal PSE's getrokken (tussen 10 en 40, afhankelijk van de grootte van elk stratum).
- 2) Vervolgens worden de te ondervragen huishoudens geselecteerd, die de secundaire steekprofeenheden (SSE) vormen: in elke PSE, of geografische zone, worden 23 huishoudens willekeurig getrokken (26 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Ondervraging van de huishoudens

De Enquête naar de arbeidskrachten is een verplichte enquête in België. Het responspercentage is dus vrij hoog (>75%). Alle leden van de ondervraagde huishoudens van 15 jaar en ouder worden in anderhalf jaar tijd viermaal ondervraagd volgens een 2(2)2-schema. Dit betekent dat de respondenten twee opeenvolgende trimesters worden ondervraagd, vervolgens twee trimesters niet worden ondervraagd, en daarna weer twee trimesters worden ondervraagd.

Elk trimester bestaat het respondentenpaneel dus uit vier groepen van respondenten: huishoudens die in dat trimester zijn getrokken en huishoudens die in eerdere trimesters zijn getrokken en voor de tweede, derde en vierde keer worden ondervraagd. Met andere woorden, elk trimester wordt een kwart van het paneel vernieuwd, vandaar dat het een *roterend paneel* wordt genoemd.

De eerste ondervraging gebeurt face-to-face, en de gegevensverzameling is geautomatiseerd. Sommige vragen die aan weinig verandering onderhevig zijn, worden alleen tijdens deze eerste ondervraging gesteld. De vragenlijst van de tweede, derde en vierde ondervraging is dus korter en het huishouden kan ervoor kiezen deze telefonisch of online te beantwoorden.

De afname van de enquête gebeurt continu. De cijfers worden trimestrieel en jaarlijks door Statbel gepubliceerd.

Verwerking van de antwoorden

Aan elk antwoord wordt een gewicht toegekend dat gebaseerd is op de waarschijnlijkheid dat een persoon met dezelfde kenmerken als de respondent uit de basispopulatie wordt getrokken (op basis van kenmerken zoals geslacht, leeftijdsklassen van 5 jaar en de provincie waar men woont). Er wordt ook een correctie voor niet-antwoorden toegepast op de methode voor de berekening van de gewichten. De trimestriële en jaarlijkse bevolkingsstatistieken worden vervolgens berekend op basis van deze wegingen.

Voor- en nadelen van de statistieken afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten

Deze enquête biedt meerdere voordelen:

- > De enquête levert statistieken op die vergelijkbaar zijn op Europees niveau;
- > Ze biedt ook statistieken die elders niet beschikbaar zijn, zoals het aantal ontmoedigde werklozen, de tevredenheid van de werknemers en de motivering van deeltijdse arbeid;
- > De enquête maakt het mogelijk personen die in de administratieve statistieken gewoonlijk slecht worden geteld, als werkenden of werklozen te tellen. Dat is met name het geval voor internationale werknemers, mensen die werken zonder formele arbeidsovereenkomst, of werkzoekenden die niet zijn ingeschreven bij Actiris.

De belangrijkste nadelen zijn toe te schrijven aan het feit dat de bevolkingsstatistieken worden afgeleid uit de antwoorden van een steekproef:

- > De betrouwbaarheidsintervallen zijn over het algemeen groot: de cijfers moeten behandeld worden als benaderingen en men moet daarom opletten bij vergelijkingen tussen verschillende cijfers;
- > De statistieken van de EAK kunnen niet worden berekend op het niveau van de gemeenten of de statistische sectoren;
- > Een aantal belangrijke hervormingen veroorzaakt breuken in de historische gegevensreeksen. Dit bemoeilijkt de analyse van de evolutie van bepaalde variabelen.

1.1.2. Inhoud tabellen

De definities van de verschillende arbeidsmarktconcepten die in het kader van de enquête worden gebruikt, zijn gebaseerd op die van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB) zoals vastgelegd in de 'Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment, adopted by the Thirteenth Conference of Labour Statisticians (October 1982)'.

De **bevolking op beroepsactieve leeftijd** omvat personen van 15 tot 64 jaar. Deze leeftijdsgrenzen worden internationaal gebruikt en maken het dus mogelijk verschillende arbeidsmarktindicatoren en -statistieken tussen regio's en/of landen te vergelijken.

De werkende bevolking (of werkende beroepsbevolking) zijn de personen van 15-64 jaar die tijdens de referentieweek minstens één uur gewerkt hebben als loontrekkende of als zelfstandige (+ helpers) of die tijdelijk afwezig zijn op het werk.

Tot de **loontrekkenden** behoren alle personen die tijdens de referentieperiode enig werk verrichten voor een loon of salaris in geld of natura. Volgens deze definitie worden leerlingen die een vergoeding in geld of in natura hebben ontvangen, dus beschouwd als werkend in loondienst. Ook personen die een baan hebben maar niet op het werk aanwezig zijn wegens ziekte, zwangerschapsverlof enz. en die een formele band met hun baan hebben, behoren tot deze categorie. Anderzijds worden personen met een loopbaanonderbreking van meer dan 3 maanden niet als werkend beschouwd.

De werkenden in loondienst worden verder opgesplitst in twee categorieën, naargelang ze in de private sector of in de openbare sector werken. De loontrekkenden werkend in de private sector worden verder onderverdeeld in arbeiders en bedienden.

Onder **zelfstandigen (+ helpers)** vinden we zowel de personen van 15-64 jaar die tijdens de referentieperiode enig werk hebben verricht voor winst of voor het gezinsinkomen als hun meewerkende niet-betaalde familieleden. Ook personen met een bedrijf die tijdens de referentieweek niet op het werk aanwezig waren, worden als zelfstandige beschouwd.

De **IAB-werklozen** zijn alle personen van 15-64 jaar die tijdens de referentieperiode aan de volgende drie voorwaarden voldeden:

- > geen werk hebben;
- > onmiddellijk beschikbaar zijn om te werken als werknemer of zelfstandige, of binnen een termijn van twee weken kunnen beginnen werken;
- > op zoek zijn naar werk, of specifieke regelingen hebben getroffen om werk als loontrekkende of zelfstandige te vinden gedurende de laatste 4 weken met inbegrip van de referentieweek.

Een persoon moet niet noodzakelijk als werkzoekende zijn ingeschreven bij een administratie zoals Actiris, Forem of de VDAB om als 'IAB-werkloze' te worden beschouwd.

De personen met een betrekking en de IAB-werklozen vormen samen de **beroepsbevolking**.

De inactieve bevolking omvat alle personen die tijdens de referentieweek noch een betrekking hadden, noch werkloos waren. Samengevat gaat het dus om alle personen die niet tot de beroepsbevolking behoren. Deze categorie omvat onder andere studenten, huisvrouwen en personen die vrijwilligerswerk uitvoeren.

Bij de interpretatie van de tabellen moeten de volgende overwegingen in aanmerking worden genomen:

- > De EAK is een enquête. De cijfers in de tabellen zijn dus schattingen en zijn niet gebaseerd op administratieve gegevens. Daarom moeten de cijfers niet worden beschouwd als tot op de eenheid nauwkeurig, maar moeten ze geïnterpreteerd worden met inachtneming van de betrouwbaarheidsintervallen.
- > Schattingen van minder dan 5.000 individuen moeten volgens Statbel met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Wij hebben beslist deze waarden te vervangen door de vermelding "n" (niet significant). Indien deze niet-significante waarden moeten worden gebruikt voor de berekening van de werkloosheids-, werkgelegenheids- of activiteitsgraad, hebben wij ze ook vervangen door de vermelding "n".

- > Sinds de Enquête naar de arbeidskrachten van 2011 verwijst de vraag over het zoekgedrag naar werk naar een specifieke referentieperiode (referentieweek en drie voorafgaande weken). Tot en met 2010 was dat niet het geval. De gegevens over de IAB-werklozen die dateren van vóór 2011, zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met die vanaf 2011.
- > Vóór 2017 werden de respondenten slechts één keer ondervraagd en was de berekening van de wegingen aanzienlijk verschillend. Deze veranderingen hebben geleid tot een aanzienlijke breuk in de reeksen, waardoor het moeilijk is de cijfers van voor en na 2017 te vergelijken. Daarom hebben we de cijfers sinds 2017 in verschillende tabellen gepresenteerd.

1.1.3. Classificatiecriteria

De **leeftijd** van de personen wordt bepaald op basis van hun geboortedatum, die wordt opgehaald uit het rijksregister. De leeftijd wordt genomen op de laatste dag van de referentieweek.

De indeling van de werkende bevolking in **loontrekkenden, zelfstandigen, publieke sector, private sector** wordt bepaald op basis van zelfrapportage, aan de hand van hun antwoord op de volgende vraag:

Welke categorie kenmerkt het beste uw beroepsstatus tijdens de referentieweek?

- > Private sector – arbeid(st)er
- > Private sector - bediende
- > Openbare sector - statutair ambtenaar
- > Openbare sector - contractueel
- > Zelfstandige zonder personeel
- > Zelfstandige met personeel
- > Helper – medewerkend familielid zonder vergoeding

1.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De EAK is een trimestriële enquête van Statbel, waarvan de jaarlijkse gemiddelden tegen eind maart op de website worden gepubliceerd voor het jaar y-1. De tabellen worden dus over het algemeen jaarlijks begin april bijgewerkt op de website van het BISA.

1.2. BEVOLKING OP BEROEPSACTIEVE LEEFTIJD OP BASIS VAN ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

1.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

Beschrijving van de Vlaamse Arbeidsrekening

Het Steunpunt Werk staat in voor de beleidsmonitoring en analyse van de Vlaamse arbeidsmarkt. In dit kader verzamelen ze arbeidsmarktstatistieken en ontwikkelen ze indicatoren en projectiemodellen. Eén van hun projecten is de Vlaamse Arbeidsrekening, een raamwerk waarin verschillende administratieve bronnen met arbeidsmarktstatistieken geïntegreerd worden. Dit raamwerk laat toe om onderling vergelijkbare en geharmoniseerde statistieken over de arbeidsmarkt te produceren die verschillende

invalshoeken ervan belichten en dit op niveau van de gemeenten. Volgende componenten van de arbeidsmarkt worden via deze gegevens beschreven:

- > bevolking per woonplaats naar socio-economische positie (werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief);
- > pendel;
- > binnenlandse werkgelegenheid (naar werkplaats)

De methodologie van de Vlaamse Arbeidsrekening werd volledig herzien bij de laatste publicatie. De gegevens zijn hierdoor slechts beschikbaar vanaf 2017.

Op de website van het BISA zijn zowel statistieken van Steunpunt Werk terug te vinden over de socio-economische positie van de Brusselse bevolking als de binnenlandse werkgelegenheid (alle personen die in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest werken). Beide statistieken zijn beschikbaar op het niveau van de gemeenten.

Voor- en nadelen van de statistieken van de Vlaamse Arbeidsrekening

Het gebruik van deze statistieken heeft volgende voordelen:

- > Het gaat om precieze cijfers op basis van administratieve gegevens. Bij de interpretatie van de cijfers dient er dus geen rekening gehouden te worden met betrouwbaarheidsintervallen zoals bij enquêtegegevens het geval is. Bovendien stellen zich nooit problemen bij de interpretatie van de definities. Dit kan zich wel voordien bij een enquête waarbij zaken als “beschikbaar zijn om te werken” of “gezocht hebben naar werk”, zowel in de vraag als bij het antwoord geïnterpreteerd worden door een persoon.
- > Deze gegevens worden berekend tot op het niveau van de gemeenten en maken een vergelijking tussen de verschillende gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of met gemeenten buiten het Brussels Gewest mogelijk.
- > Waar veel administratieve bronnen enkel statistieken ter beschikking stellen over een deel van de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld loontrekkenden, zelfstandigen of werkzoekenden) integreert de Vlaamse Arbeidsrekening de gegevens van al deze bronnen tot een geheel aan statistieken dat de ganse arbeidsmarkt beslaat. Dit maakt het mogelijk om de activiteits-, werkloosheids- en werkgelegenheidsgraad te berekenen aan de hand van administratieve gegevens.
- > Het opnemen van Europese en internationale werknemers in de telling van de werkende bevolking is een voordeel van de Vlaamse Arbeidsrekening ten opzichte van sommige andere administratieve bronnen als de RSZ en het Datawarehouse AM&SB.

De voornaamste nadelen van deze statistieken zijn de volgende:

- > De statistieken zijn enkel vergelijkbaar op Belgisch niveau. Aangezien veel van de gebruikte administratieve gegevens afhankelijk zijn van de Belgische wetgeving inzake sociale zekerheid en werkloosheid, laten ze geen vergelijking toe met statistieken over de arbeidsmarkt in andere landen.
- > Het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid (DWH AM&SB van de KSZ) levert het merendeel van de gegevens. Dit datawarehouse groepeert een ruim aantal gegevens van meer dan dertig (socialezekerheids)instellingen. Een wijziging in de regelgeving of wijze van opmaken van de statistieken bij sommige van deze instellingen heeft dus een impact op de statistieken van de Vlaamse Arbeidsrekening.
- > Informatie die niet beschikbaar is bij de administratieve bronnen wordt niet opgenomen in de statistieken. Zo is het niet mogelijk om informeel werk op te nemen in de statistieken en worden enkel de personen ingeschreven bij de verschillende gewestelijke tewerkstellingsdiensten als werkzoekend beschouwd.

1.2.2. Inhoud tabellen

Waar de Enquête naar de Arbeidskrachten via de bevraging van een steekproef de bevolking op beroepsactieve leeftijd indeelt naar socio-economische positie, gebeurt dit bij de Vlaamse Arbeidsrekening **op basis van de nomenclatuur van de socio-economische positie van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming**.

De **bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar)** vormt de basis van de statistieken in de tabellen. Het gaat om alle personen van 15-64 jaar wonend in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/België. De bevolking op beroepsactieve leeftijd wordt berekend aan de hand van de Rijksregistergegevens. De personen in het wachtregister worden niet tot de bevolking gerekend. Het gaat om de bevolkingsgegevens op het einde van het vierde kwartaal.

De bevolking op beroepsactieve leeftijd wordt opgedeeld naar socio-economische positie (werkend, werkloos of niet-beroepsactief) op basis van de gegevens van het Datawarehouse AM&SB en ook van het BISA (voor de tewerkstelling bij de Europese en internationale instellingen). Het aantal personen wordt voor elke socio-economische positie berekend tot op het niveau van de gemeente en voor de variabelen "leeftijd" en "geslacht".

Werkenden

De werkenden omvatten alle personen die tijdens de referentieperiode betaalde arbeid verrichten. Ook diegenen die kortstondig afwezig waren op het werk omwille van bijvoorbeeld ziekte of vakantie, maar nog steeds onder contract staan, worden als werkend beschouwd. De werkende bevolking bevat de loontrekkenden, de zelfstandigen en de helpers.

- > De **loontrekkenden** zijn hoofdzakelijk deze personen die als dusdanig in het DWH AM&SB worden geïdentificeerd aan de hand van de bestanden van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)¹. Hier worden hier nog vijf groepen aan toegevoegd, die niet als loontrekkenden door de RSZ worden geïdentificeerd:

---

¹ In hoofdstuk 3.3 worden de statistieken van de RSZ over de loontrekkenden per hoofdverblijfplaats in detail besproken.

- Studenten tewerkgesteld met een schriftelijke studentenovereenkomst tellen niet als één volledige persoon. Er wordt een gemiddelde over het kwartaal berekend van het totaal aantal gewerkte uren ten opzichte van een voltijdse tewerkstelling;
  - PWA-werknemers tewerkgesteld via het plaatselijk werkgelegenheidsagentschap worden geteld als ze een maxi-vrijstelling hebben en dus niet moeten zoeken naar een andere job;
  - Uitgaande grensarbeiders (Brusselaars/Belgen tewerkgesteld in het buitenland) worden berekend aan de hand van een schattingsmodel op basis van de gegevens van het Nationaal Intermutualistisch College (NIC) en de Census 2021-gegevens;
  - Werknemers van de Europese en internationale instellingen worden geïdentificeerd via de BISA-gegevens;
  - Personen in volledige loopbaanonderbreking of tijdskrediet worden ook als loontrekkende beschouwd.
- > De **zelfstandigen** en **helpers** zijn hoofdzakelijk deze personen die als dusdanig in het DWH AM&SB worden geïdentificeerd aan de hand van de bestanden van de Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)².

Personen die zowel tewerkgesteld zijn als loontrekkende en zelfstandige worden als loontrekkende beschouwd. Enkel wanneer ze zelfstandige in hoofdberoep zijn, krijgen ze het statuut van zelfstandige toegewezen in de statistieken.

Het aantal werkenden wordt berekend via een gemiddelde over het kwartaal, waarna een gemiddelde over de 4 kwartalen van het jaar wordt berekend.

Werkzoekenden

De werkzoekenden zijn personen zonder werk, die beschikbaar zijn om een job uit te oefenen en actief zoeken naar werk. Het gaat om deze personen die als werkzoekende zijn ingeschreven bij een openbare tewerkstellingsdienst. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit Actiris, voor het Vlaamse Gewest VDAB en voor het Waals Gewest Forem en ADG. Het gaat steeds om het jaargemiddelde van het aantal werkzoekenden op het einde van elk van de twaalf maanden.

Niet-beroepsactieve bevolking

De niet-beroepsactieve bevolking zijn de personen die geen werk hebben en ook niet actief zoeken naar werk. De groep omvat verschillende subgroepen, namelijk:

- > Personen die **arbeidsongeschikt** zijn, ontvangen een uitkering voor primaire arbeidsongeschiktheid (minder dan 1 jaar) of invaliditeit (meer dan 1 jaar);
- > Personen met een **leefloon of financiële hulp** worden financieel ondersteund door het OCMW;
- > Personen die een **pensioenuitkering** ontvangen of in terbeschikkingstelling zijn voorafgaand aan het pensioen;
- > **Studenten** worden geïdentificeerd op basis van kinderbijslaggegevens in het DWH AM&SB;
- > **Overige** personen vormen een diverse groep met hierin huisvrouwen en -mannen, renteniers, personen die informeel werk uitvoeren,....

Arbeidsmarktindicatoren

---

² In hoofdstuk 3.2 worden deze statistieken over de zelfstandigen naar woonplaats van de RSVZ in detail besproken.

Op basis van de verdeling van de bevolking op beroepsactieve leeftijd naar socio-economische positie kunnen de drie voornaamste arbeidsmarktindicatoren worden berekend:

- > De **activiteitsgraad** geeft het aandeel van de beroepsbevolking (werkende bevolking en niet-werkende werkzoekenden) in de bevolking van 15 tot en met 64 jaar weer.
- > De **werkgelegenhedsgraad** is de verhouding tussen de werkende bevolking en de bevolking van 15 tot en met 64 jaar.
- > De **werkloosheidsgraad** is het percentage niet-werkende werkzoekenden in de beroepsbevolking (werkenden en niet-werkende werkzoekenden) van 15 tot en met 64 jaar.

1.2.3. Classificatiecriteria

Het aantal personen wordt voor elke socio-economische positie berekend tot op het niveau van de gemeente (woonplaats) en voor de variabelen “leeftijd” en “geslacht”. Dit gebeurt steeds op basis van de rijksregistergegevens in het DWH AM&SB.

1.2.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De cijfers over de bevolking naar socio-economische positie van de Vlaamse Arbeidsrekening worden jaarlijks omstreeks oktober gepubliceerd tot en met het jaar y-2. Dit tijdstip kan echter variëren, omdat het erg afhankelijk is van de beschikbaarheid van de gegevens bij de gebruikte administratieve bronnen.

Referenties

- > ILO International Labour Office (1982). Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment, adopted by the Thirteenth Conference of Labour Statisticians (October 1982). Geraadpleegd via http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087482.pdf
- > Statbel (2018), De hervormde enquête naar de arbeidskrachten in 2017. Geraadpleegd via https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Analyse_eak_2017_nl_20181220.pdf
- > Statbel (2018), Documentatie over de enquête naar de arbeidskrachten (methodologieën en metagegevens) geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid>
- > Steunpunt Werk (2018), Vlaamse Arbeidsrekening: Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen (update 2018). Geraadpleegd via https://www.steunpuntwerk.be/system/files/methodologie_var_bevolking_2018.pdf
- > Steunpunt Werk (2020), Vlaamse Arbeidsrekening: Definities en beknopte methodologie. Geraadpleegd via https://www.steunpuntwerk.be/system/files/vlaamse_arbeidsrekening_-_definities_beknopte_methodologie.pdf
- > Steunpunt Werk (2025), Vlaamse Arbeidsrekening: Methodologische nota. Geraadpleegd via <https://www.steunpuntwerk.be/files/publications/Methodologische-nota-Vlaamse-Arbeidsrekening-Steunpunt-Werk.pdf>

2. WERKLOOSHEID

In de tabellen over het subthema "Werkloosheid" worden twee verschillende administratieve bronnen gebruikt om de werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te duiden, namelijk Actiris en de RVA. Actiris is de arbeidsbemiddelingsdienst van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De RVA is een Openbare Instelling van de Sociale Zekerheid en is onder meer federaal verantwoordelijk voor het stelsel van de werkloosheidsverzekering. De cijfers over de werkloosheid in dit deel verschillen van deze uit de tabellen in het subthema "Bevolking op beroepsactieve leeftijd", omdat ze gebaseerd zijn op een administratief concept (inschrijving als werkzoekende en uitbetaling van werkloosheidsuitkering). Dit laat toe om gegevens te bekomen op een zeer gedetailleerd niveau (zowel geografisch als voor andere variabelen zoals leeftijd, inactiviteitsduur...). Evenwel is de wetgeving betreffende de werkzoekenden de laatste jaren een aantal keer gewijzigd, wat deze statistieken beïnvloed en het moeilijk maakt om de historiek van de serie te interpreteren. Het is verder niet eenvoudig om deze cijfers over de werkzoekenden te vergelijken of te combineren met cijfers over andere arbeidsmarktconcepten zoals de werkende beroepsbevolking. Dit heeft tot gevolg dat het gebruik van verschillende administratieve bronnen met het nodige harmonisatiewerk het berekenen van bijvoorbeeld de werkloosheidsgraad moeilijk maakt.

2.1. NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST (ACTIRIS)

2.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

Actiris is, als Brusselse gewestelijke dienst voor Arbeidsbemiddeling, verantwoordelijk voor de individuele begeleiding van de werkzoekenden met het oog op de inschakeling op de arbeidsmarkt. Alle werkzoekenden, woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dienen daarom bij Actiris ingeschreven te zijn. De cijfers betreffende de niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op deze inschrijvingen. Eén van de bijkomende opdrachten van Actiris is het observeren en analyseren van de gewestelijke arbeidsmarkt. Deze taak wordt uitgevoerd door een dienst die speciaal voor dit doel is opgericht, het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt.

Vóór 2006 hielden de stempelbureaus de lijsten bij die de aan- of afwezigheid op de gemeentelijke stempelcontrole weergaven. De werkloosheidsstatistieken hingen af van deze lijsten, die als basis dienden voor de bijwerking van de databanken van de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten (VDAB voor het Vlaams Gewest, FOREM voor het Waals Gewest en ACTIRIS voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). De afschaffing van de gemeentelijke stempelcontrole op 15 december 2005 bracht een aanzienlijke verandering teweeg aan de werkloosheidsstatistieken.

In 2006 is een nieuwe werkwijze ingevoerd in overleg met de betrokken gewestelijke instellingen en de federale overheid met als gegevensbron de Dimona-gegevens van het netwerk van de sociale zekerheidsinstellingen via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Door deze elektronische gegevensstroom zijn de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling bijvoorbeeld veel sneller op de hoogte wanneer een werkzoekende een job heeft gevonden en mag uitgeschreven worden.

VDAB, FOREM en ACTIRIS zijn verantwoordelijk voor de doorstroming naar werk van de werkzoekenden in hun respectieve gewesten³. VDAB en FOREM zijn ook bevoegd voor de beroepsopleiding van werkzoekenden en werknemers. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd een instituut voor de beroepsopleiding van de Franstalige Brusselse werkzoekenden en werknemers opgericht (Bruxelles Formation). Voor de Nederlandstalige Brusselse werkzoekenden en werknemers verzorgt de VDAB deze opleidingen. In het kader van de zesde staatshervorming zal Actiris in de toekomst ook instaan voor de controle van het zoekgedrag en het eventueel sanctioneren van de werkzoekenden.

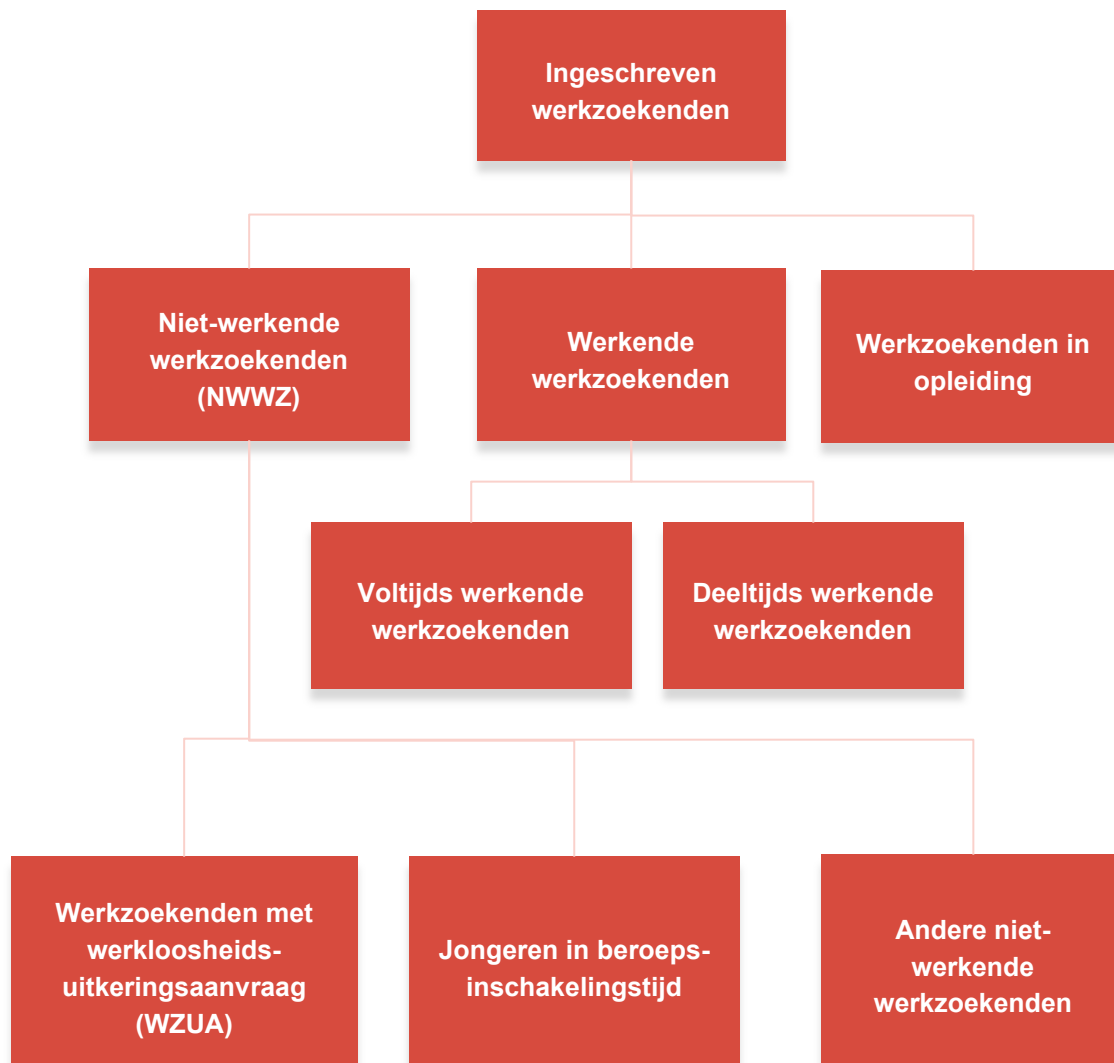
2.1.2. Inhoud tabellen

De tabellen die gebruik maken van Actiris als bron behandelen de cijfers betreffende de **niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)**. Deze categorie omvat alle personen zonder werk ingeschreven bij een openbare arbeidsbemiddelingsdienst (voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit dus Actiris⁴) die werk zoeken en onmiddellijk beschikbaar zijn op de arbeidsmarkt. De werkende werkzoekenden en de werkzoekenden in opleiding zijn dus niet inbegrepen in deze cijfers. Het gaat steeds om de jaargemiddelden berekend op basis van de maandcijfers over het aantal ingeschreven werkzoekenden op het eind van de maand weergegeven. De categorie NWWZ kan verder uitgesplitst worden naar:

- > **Werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA):** Deze groep bevat alle werkzoekenden die een uitkering ontvangen van de RVA (werkloosheidsuitkering op basis van deeltijdse of voltijdse tewerkstelling of inschakelingsuitkering). Deze groep komt niet overeen met deze van de vergoede werklozen in de statistieken van de RVA, om twee redenen. Ten eerste omvatten de statistieken van de RVA ook de niet-werkende niet-werkzoekenden. Ten tweede gebruikt de RVA het aantal betalingen als eenheid en niet het aantal personen (zie deel 2.2);
- > **Jongeren in beroepsinschakelingstijd (BIT):** Het betreft hier de jongeren die zich na hun studies inschrijven bij Actiris en nog niet voldoende werkten om recht te hebben op een werkloosheidsuitkering. Deze jongeren bevinden zich in hun beroepsinschakelingstijd die 12 maanden duurt vanaf het moment van inschrijving bij Actiris indien men de studies beëindigd tijdens het schooljaar of na de tweede zitting. De beroepsinschakelingstijd start op 1 augustus bij een afronding van de studies in de eerste zitting. Na deze periode moeten zij aan een aantal voorwaarden (onder andere inzake beëindigde studies en leeftijd) voldoen om recht te hebben op een inschakelingsuitkering;
- > **Andere NWWZ:** deze groep omvat onder meer de personen doorverwezen door de OCMW's, werklozen die uitgesloten zijn van een uitkering, maar ingeschreven blijven voor bepaalde andere sociale prestaties, volledig werklozen die vrijwillig een deeltijdse betrekking aanvaard hebben, werkzoekenden in afwachting van een beslissing van de RVA en personen die vrijwillig afstand doen van hun uitkering en ook de vrij ingeschreven.

³ Voor de Duitstalige Gemeenschap is de Arbeitsamt der DG verantwoordelijk voor beroepsopleidingen. Hoewel het Waals Gewest eigenlijk verantwoordelijk is voor de doorstroming naar werk van werkzoekenden kan het ADG deze bevoegdheid toch uitoefenen binnen de Duitstalige Gemeenschap.

⁴ Men is verplicht zich in te schrijven in het gewest waar men gedomicilieerd is en de cijfers in de tabellen omvatten dus enkel werkzoekenden die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen.

2.1.3. Classificatiecriteria

Aantal NWWZ naar studieniveau

Hier worden de werkzoekenden onderverdeeld naar het hoogst behaalde diploma. Het toewijzen van het diploma gebeurt op basis van een verklaring van de werkzoekende. Enkel diploma's die in België werden behaald of waarvoor een gelijkwaardigheidsattest werd verkregen bij de Franse Gemeenschap of de Vlaamse Gemeenschap worden in rekening gebracht. Werkzoekenden met een buitenlands diploma zonder gelijkwaardigheidsattest worden in de gelijknamige categorie ondergebracht. Gezien het hoge aantal inwoners in Brussel met een buitenlands diploma komen een aanzienlijk aantal werkzoekenden in deze categorie terecht.

Aantal NWWZ naar leeftijdscategorie

De werkzoekenden worden onderverdeeld in leeftijdsgroepen van 5 jaar met uitzondering van de groep van -25-jarigen. 25 jaar wordt internationaal als leeftijdsgrens gebruikt om jonge werkzoekenden te

definiëren. Zich inschrijven als werkzoekende kan vanaf het moment dat men niet meer leerplichtig⁵ is. Sinds 1 januari 2013 is de leeftijdsgrens voor de aanvraag van een maxi-vrijstelling verhoogd van 58 jaar naar 60 jaar. Dit wil zeggen dat vanaf 2013 werkzoekenden tot 60 jaar beschikbaar moeten blijven op de arbeidsmarkt en zich dus moeten inschrijven bij Actiris. Dit heeft een invloed op de cijfers voor de leeftijdscategorieën "55 jaar tot 60 jaar" en "60 jaar en ouder".

Aantal NWWZ naar nationaliteit

De NWWZ worden hier onderverdeeld in drie categorieën "Belg", "Buitenlander EU-27-nationaliteit" en "Buitenlander niet-EU-27-nationaliteit". Sinds 2010 werd Kroatië lid van de Europese Unie en verliet het Verenigd Koninkrijk de EU. De volledige reeks werd herzien. Zo bevat de categorie "Buitenlander EU-27-nationaliteit" ook voor 2013 de Kroaten ingeschreven bij Actiris als niet-werkende werkzoekenden. Werkzoekenden met een nationaliteit uit het Verenigd Koninkrijk worden ook voor 2020 al toegewezen aan de categorie "Buitenlander niet-EU-27-nationaliteit".

Aantal NWWZ naar categorie

De verschillende categorieën werden uitgelegd in deel B. Inhoud tabellen. Volgende opmerking dient wel gemaakt te worden. Sinds 1 januari 2012 werd de wachttijd tot het verkrijgen van een wachttuikering voor jongeren na hun studies verlengt van 9 maanden tot 12 maanden. Men spreekt nu over de beroepsinschakelingstijd. Hierdoor duurt de overgang van de categorie "jongeren in beroepsinschakelingstijd" naar de categorie "WZUA» 3 maanden langer dan voor 2012.

Aantal NWWZ naar beroepsdomein (Competent 1.0)

Bij de inschrijving kiest de werkzoekende een beroepsdomein dat hij kan en wil uitoefenen op basis van zijn studies, opleidingen en beroepservaring. Hij kan meerdere beroepen kiezen, maar moet 1 beroep als hoofdberoep kiezen. De statistieken worden opgesteld volgens deze hoofdberoepencode. Sinds februari 2020 is Actiris overschakelt op de Competent-beroepennomenclatuur, die ook gebruik wordt door VDAB. Voorheen had Actiris een eigen indeling en beschrijving van de verschillende beroepen en beroepsgroepen opgesteld (Corome).

2.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

Midden januari zijn de jaargemiddelden van de maandelijkse cijfers betreffende het aantal NWWZ voor het voorgaande jaar beschikbaar en worden deze op de site van Actiris gepubliceerd.

2.2. VERGOEDE WERKLOZEN (RVA)

2.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) is de openbare instelling van de sociale zekerheid verantwoordelijk voor de werkloosheidsverzekering, bepaalde tewerkstellingsmaatregelen en de toepassing van de loopbaanonderbreking en het tijdskrediet.

---

⁵ In België is een jongere leerplichtig 1) tot 30 juni van het jaar waarin ze 18 jaar worden 2) behalve als ze 18 worden voor 30 juni, dan eindigt de leerplicht op de dag van de 18e verjaardag 3) of wanneer ze het diploma van het hoger secundair onderwijs behalen voor de leeftijd van 18 jaar, dan eindigt de leerplicht op het moment van het behalen van het diploma.

Deze federale instelling heeft als opdracht:

- > het vergoeden via een vervangingsinkomen van uitkeringsgerechtigde werkzoekenden, tijdelijk werklozen, personen met loopbaanonderbreking, personen met tijdskrediet en bruggepensioneerden;
- > het ondersteunen van het behoud van de contractuele band tussen werkgevers en werknemers via het stelsel van de tijdelijke werkloosheid, loopbaanonderbreking of tijdskrediet;
- > het activeren en inschakelen van werkzoekenden via het beheer van vrijstellingen voor het volgen van opleidingen en/of studies, het systeem van dienstencheques, tewerkstellingsmaatregelen en de tewerkstelling van werkzoekenden via het Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschap (PWA);
- > de activering van het zoekgedrag naar werk via opvolging, begeleiding en evaluatie van het zoekgedrag van de werkzoekende;
- > het voorkomen en bestrijden van inbreuken in de werkloosheidsreglementering.

De taken van de RVA werden herzien in de zesde staatshervorming en een aantal bevoegdheden en materies (onder meer de dienstencheques, de activering van het zoekgedrag naar werk en de sancties voor werkweigering of weigering van een opleiding) werden op 1 juli 2014 volledig of ten dele overgedragen aan de gewesten en gemeenschappen.

2.2.2. Inhoud tabellen

De RVA onderscheidt vier groepen van rechthebbenden:

- > De **vergoede werklozen** die worden onderverdeeld in:
  - niet-werkende werkzoekenden die recht hebben op uitkeringen betaald door de RVA. Deze groep omvat de werklozen na een voltijdse tewerkstelling, de rechthebbenden op inschakelingsuitkeringen, de werklozen na een vrijwillig deeltijdse betrekking en de werklozen met bedrijfstoelage zonder vrijstelling van inschrijving als werkzoekende (bruggepensioneerden).
  - niet-werkende niet-werkzoekenden die recht hebben op uitkeringen betaald door de RVA. Deze groep omvat de vrijgestelden omwille van sociale en familiale moeilijkheden, oudere werklozen en werklozen met bedrijfstoelage met vrijstelling van inschrijving als werkzoekende (conventioneel bruggepensioneerden).
- > **Werknemers die door de RVA worden ondersteund** waarin we de tijdelijk werklozen, deeltijdse werknemers met behoud van rechten en werknemers met activeringsmaatregelen onderscheiden.
- > **Werknemers die met steun van de RVA hun arbeidstijd aanpassen:** hieronder vallen de halftijds bruggepensioneerden, personen met loopbaanonderbreking of thematisch verlof en zij die tijdskrediet nemen.
- > **Andere:** in deze categorie vinden we onder andere ontslagen arbeiders die een éénmalige crisispremie ontvangen, de gecompenseerde Belgische grensarbeiders en werkgevers die een stagebonus ontvangen voor het opleiden van een jongere.

De tabellen in het deel "vergoede werklozen" bevatten enkel gegevens over de eerste groep van rechthebbenden. Omdat de RVA verantwoordelijk is voor de vergoeding van de vervangingsinkomens worden de cijfers uitgedrukt in het aantal betalingen (fysieke eenheden) en niet in het aantal personen die recht hebben op een werkloosheidsuitkering. Wanneer een persoon in één maand twee betalingen ontvangt, zal deze ook twee maal meegeteld worden in de statistieken van die maand. Dit komt bijvoorbeeld voor wanneer iemand sinds januari werkzoekend is, maar zijn dossier pas in februari

compleet is. De betalingen voor januari en februari zullen dan pas in de maand februari gebeuren en daar in de statistieken voorkomen. De jaargemiddelden in de tabellen zijn dus gelijk aan het gemiddeld aantal betalingen per maand.

2.2.3. Classificatiecriteria

Vergoede werklozen naar statuut

De groep van niet-werkende werkzoekenden zijn allen ingeschreven bij de arbeidsbemiddelingsdienst van het betreffende gewest. In deze groep onderscheiden we volgende statuten:

- > **Werklozen na een voltijdse tewerkstelling** hebben recht op een volledige uitkering op basis van hun arbeidsprestaties bij een werkgever of via het OCMW;
- > **Rechthebbenden na studies**⁶ hebben recht op een uitkering op basis van hun studies of leertijd;
- > **Werklozen na een vrijwillig deeltijdse betrekking** hebben recht op een uitkering in verhouding met het gewerkte uurrooster tijdens deze betrekking;
- > De personen met statuut **werkloosheid met bedrijfstoelage zonder vrijstelling van inschrijving als werkzoekende (IWZ)** zijn bruggepensioneerden ten gevolge van een collectief ontslag bij een werkgever in herstructurering of moeilijkheden;
- > De **beschermingsuitkering** wordt toegewezen aan kwetsbare (niet-toeleidbare) werkzoekenden die niet in het normaal economische circuit kunnen werken, geen aangepast of begeleid werk kunnen doen en geen recht hebben op een inschakelingsuitkering;
- > Het statuut van **kunstwerkers** werd in 2024 vernieuwd. Het gaat om personen die na een deliberatie door de Kunstwerkcommissie in het bezit zijn van een kunstwerkattest. Het kunstwerkattest geeft recht op een kunstwerkuitkering. Zowel professionele kunstenaars, als techniekers of personen die artistiek-ondersteunende activiteiten uitvoeren, kunnen recht hebben op dit attest.

De groep van niet-werkende niet-werkzoekenden wordt onderverdeeld in volgende statuten:

- > **Oudere werklozen** hebben recht op een maxivrijstelling vanaf 60 jaar⁷. Deze maxivrijstelling houdt in dat men niet moet ingeschreven zijn als werkzoekende bij de arbeidsbemiddelingsdienst;
- > Werklozen met **vrijstelling omwille van sociale en familiale moeilijkheden** worden voor 6 tot maximum 12 maanden vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende omwille van deze moeilijkheden;
- > **Vrijwillig deeltijdse werknemers met vrijstelling van inschrijving**: deze werknemers werken deeltijds, krijgen een bijkomende uitkering en moeten zich niet inschrijven bij de arbeidsbemiddelingsdienst als werkzoekende;
- > **Werkloosheid met bedrijfstoelage met vrijstelling van inschrijving** als werkzoekende bestaat enkel voor oud-werknemers uit de privésector. Het gaat om het conventioneel brugpensioen waarbij

---

⁶ Na de beroepsinschakelingsperiode van 12 maanden, waarin hij actief naar werk zocht, heeft de jonge werkzoekende tussen 18 en 25 jaar die zijn studies beëindigde voor maximaal 3 jaar recht op een inschakelingsuitkering. Voor het bekomen van dit recht zijn er ook voorwaarden betreffende het voleindigen van de studie of leertijd, afhankelijk van de gekozen richting.

⁷ De leeftijd voor maxivrijstelling werd op 1 januari 2013 opgetrokken van 58 tot 60 jaar. Indien men reeds gedurende minstens 312 dagen een werkloosheidsuitkering ontvangen heeft tijdens de 2 jaar voor de vrijstellingsaanvraag en een loopbaan van 38 jaar kan aantonen, bedraagt de minimumleeftijd 50 jaar.

de oudere werknemers boven op de werkloosheidsuitkering nog een aanvullende vergoeding ten laste van de werkgever of een fonds ontvangen.

Vergoede werklozen naar werkloosheidsduur

De werkloosheidsduur is duurtijd tussen de eerste maand en de laatste maand waarvoor een werkloosheidsvergoeding werd betaald door de RVA. Wanneer een werkloze gedurende drie opeenvolgende maanden geen uitkering ontvangt, wordt herstart met een hertelling van de werkloosheidsduur vanaf 0 maanden. Maanden die volledig gedekt worden door een sanctie, gelden niet als een onderbreking van de werkloosheidsduur. Tijdens deze sanctie ontvangt de werkloze dus geen werkloosheidsuitkering, maar deze maand telt wel mee in de berekening van de werkloosheidsduur.

2.2.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De RVA heeft een webtoepassing waarmee de maandcijfers over het aantal vergoede werklozen kunnen opgevraagd worden. Eind februari worden deze van de maand december van het voorgaande jaar gepubliceerd en kunnen de jaargemiddelden ook opgevraagd worden.

2.3. WERKAANBIEDINGEN (ACTIRIS)

2.3.1. Voorstelling van de gegevensbron

Voor de voorstelling van Actiris als bron voor de cijfers over de werkaanbiedingen verwijzen we naar deel 2.1 Niet-werkende werkzoekenden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

2.3.2. Inhoud tabellen

De tabellen bevatten de som van het aantal door Actiris **rechtstreeks ontvangen en beheerde werkaanbiedingen** over het ganse jaar. De werkgevers hebben de mogelijkheid hun werkaanbiedingen aan een Actiris-consulent te melden of rechtstreeks te publiceren op de Actiris-website. Ze hebben de keuze een preselectie te laten uitvoeren door Actiris of zelf hun contactgegevens te vermelden in de aanbieding. Het totaal van deze werkaanbiedingen worden in deze statistieken opgenomen. De plaats van tewerkstelling voor deze werkaanbiedingen hoeft niet noodzakelijk het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te zijn.

Volgende werkaanbiedingen worden ook op de Actiris-website gepubliceerd, maar worden niet meegeteld in deze statistieken:

- > Werkaanbiedingen via partnersites als Jobat;
- > Werkaanbiedingen via een intergewestelijke uitwisseling met VDAB en FOREM. Werkaanbiedingen betreffende een job in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een job in de Brusselse rand of waarvoor er geen geschikte kandidaat in hun gewest gevonden wordt, worden door hen gedeeld met Actiris.

Een werkaanbieding die leidt tot een aanwerving, wordt als **voldaan beschouwd**. Het vinden van een geschikte kandidaat hoeft niet door Actiris te gebeuren om een werkaanbieding als voldaan te beschouwen. Ook wanneer de werkgever zelf deze kandidaat vindt, wordt de werkaanbieding meegeteld als voldane werkaanbieding. Indien een werkgever een bepaalde werkaanbieding niet actief opvolgt, wordt deze "in beraad" geplaatst. Wanneer Actiris na 40 dagen nog geen reactie van de werkgever ontvangt, wordt deze werkaanbieding automatisch als voldaan afgesloten.

In juli 2020 werd door een technisch probleem een groot aantal werkaanbiedingen foutief als voldaan geregistreerd. Deze fout kan niet rechtgezet worden waardoor voor het jaar 2020 het aantal voldane werkaanbiedingen overschat werd.

2.3.3. Classificatiecriteria

Werkaanbiedingen naar type werkaanbieding

De werkaanbiedingen kunnen gerangschikt worden naar het type. Volgende types van werkaanbiedingen zijn mogelijk:

- > Werkaanbieding voor een contract van onbepaalde duur ;
- > Werkaanbieding voor een contract van bepaalde duur ;
- > De werkaanbiedingen gelinkt aan een bepaalde tewerkstellingsmaatregel, waarvan de contracten deels door Actiris gesubsidieerd worden:
  - **Startbaanovereenkomst:** deze maatregel, ook bekend als het Rosetta-plan, heeft als doel jongeren van minder dan 26 jaar na hun schooltijd zo snel mogelijk aan een baan te helpen. Het gaat steeds om minstens een halftijdse job die eventueel gecombineerd wordt met een opleiding ;
  - De werkaanbiedingen voor **gesubsidieerde contractuelen** (GECO-statuut) zijn enkel opengesteld voor NWWZ en rechthebbenden op een leefloon of financiële sociale bijstand die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen en aan een aantal voorwaarden omtrent hun inschrijvingsduur bij ACTIRIS, leeftijd,... voldoen. Het gaat steeds om tewerkstelling binnen de non-profitsector. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de gesubsidieerde contractuelen bij de plaatselijke besturen (gemeenten, OCMW's,...) en deze bij de openbare besturen (scholen, VZW's, instellingen van openbaar nut,...) ;
  - Via de **doorstromingsprogramma's** kunnen laaggeschoolde werkzoekenden (zonder diploma van het hoger secundair onderwijs) die gedurende een bepaalde periode een werkloosheidsuitkering of financiële sociale bijstand ontvangen, hun positie op de arbeidsmarkt verbeteren door het opdoen van beroepservaring en het aanleren van de nodige competenties ;
  - Het **inschakelingscontract** maakt deel uit van de Jongerengarantie en is een contract voor 12 maanden voor jongeren minder dan 25 jaar die reeds 18 maanden werkloos zijn na hun studies en nog steeds weinig werkervaring hebben. Begin 2024 werd het inschakelingscontract door de Brusselse regering afgeschaft.
  - Via een **sociale-economiebetrekking** kunnen erkende sociale ondernemingen vanaf 1 januari 2021 laaggeschoolde werkzoekenden, werkzoekenden met een verminderde arbeidsgeschiktheid, jonge werkzoekenden of werkzoekenden met specifieke begeleiding aanwerven.
- > Werkaanbiedingen voor werk in het buitenland om internationale mobiliteit van werkzoekenden mogelijk te maken;
- > Werkaanbiedingen voor de First Stage⁸ (de vroegere instapstage), maar ook stages in het buitenland worden gegroepeerd onder **Stage**;
- > **Interim**werkaanbiedingen werden doorgegeven door een uitzendkantoor;
- > Volgende werkaanbiedingen worden ondergebracht bij **andere werkaanbiedingen**:

⁸ De First stage biedt jongeren van minder dan 30 jaar, met maximum een diploma secundair onderwijs en weinig werkervaring, de kans ervaring op te doen tijdens een stage van 3 of 6 maanden in een bedrijf, vzw of in de publieke sector.

- De **Activa-maatregel** probeert werkzoekenden in het normale arbeidscircuit in te schakelen door een doelgroep vermindering (vermindering van de RSZ-werkgeversbijdragen) en een geactiveerde werkloosheidsuitkering die de werkgever in mindering van het nettoloon kan brengen.
- **Sociale clause bouw**: in een overheidsopdracht binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt soms een sociale clause opgenomen. Deze verbindt de uitvoerder van de opdracht tot het in dienst nemen van bij Actiris ingeschreven werkzoekenden voor de uitvoering van deze opdracht via een contract van bepaalde duur of via een stageplaats.
- **Zelfstandige**: Actiris ontvangt ook werkaanbiedingen waarbij een persoon voor een onderneming of organisatie zal werken onder het zelfstandigenstatuut en dus niet met een contract als loontrekkende.
- De werkaanbiedingen in het kader van **dienstencheques** zijn deze voor een tewerkstelling als huishoudhulp bij een erkende onderneming. De werknemer moet niet aan specifieke voorwaarden voldoen inzake werkloosheidsduur, leeftijd of diploma. Het systeem trad in werking op 1 januari 2004 ter bestrijding van zwartwerk en creatie van jobs. Deze maatregel werd geregionaliseerd via de zesde staatshervorming en sinds 1 januari 2016 zijn de gewesten bevoegd voor de dienstencheques.
- Onder "**overige**" worden onder andere werkaanbiedingen in het kader van de beroepsoverstappremie, het interdepartementaal begrotingsfonds en pool H (ter ondersteuning van de tewerkstelling van personen met een handicap) gegroepeerd.

Werkaanbiedingen naar sectie en afdeling NACE-BEL (2008)

De onderverdeling naar activiteitssector gebeurt aan de hand van NACE-BEL (2008) op basis van de hoofdactiviteit van de werkgever zoals door deze werkgever wordt aangegeven bij het opmaken van de werkaanbieding.

Werkaanbiedingen naar beroepsdomein (Competent 1.0) en categorie

Bij het opstellen van een werkaanbieding wordt door de werkgever een beroep uit deze lijst te geselecteerd. Sinds februari 2020 is Actiris overschakelt op de Competent-beroepennomenclatuur, die ook gebruik wordt door VDAB. Voorheen had Actiris een eigen indeling en beschrijving van de verschillende beroepen en beroepsgroepen opgesteld (Corome).

2.3.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

Het gaat hier om het totaal aantal ontvangen werkaanbiedingen gedurende het jaar. De statistieken voor het jaar y-1 zijn vanaf midden januari beschikbaar.

Referenties

- > ACTIRIS (2012), *Beheerscontract 2013-2017 van Actiris*, Geraadpleegd via <http://www.actiris.be/Portals/37/Documents/NL/13%2001%2016%20Actiris%20-%20Contrat%20de%20gestion%202013-2017%20-%20NL.pdf>
- > ACTIRIS (2014). *Inventaris van de belangrijkste tewerkstellingsmaatregelen 2014*. Geraadpleegd via http://www.actiris.be/Portals/34/maatregelen_NL.pdf
- > RVA (2013). *Definities van de rechthebbenden*. Geraadpleegd via http://www.rva.be/frames/frameset.aspx?Path=D_stat/&Items=1&Language=NL
- > RVA (2011). *Focus op de strategie 2012-2014*. Geraadpleegd via http://www.rva.be/frames/Main.aspx?Path=D_RVA/Mission/&Language=NL&Items=2/6

- > RVA (2013). *De RVA kort samengevat*. Geraadpleegd via http://www.rva.be/d_documentation/publications/brochures/_folders/onem/foldernl.pdf
- > RVA (2014). *De zesde staatshervorming*. Geraadpleegd via <http://www.rva.be/nl/nieuws/de-zesde-staats-hervorming-belangrijke-wijzigingen-vanaf-1-januari>
- > RVA (2021). *Heeft u recht op beschermingsuitkeringen?* Geraadpleegd via <https://www.rva.be/burgers/volledige-werkloosheid/diversen/heeft-u-recht-op-beschermingsuitkeringen>
- > RVA (2022). *Wilt u de toepassing genieten van de nieuwe specifieke regels voor kunstwerkers*. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/burgers/volledige-werkloosheid/hebt-u-recht-op-een-werkloosheidsuitkering/wilt-u-de-toepassing-genieten-van-de-nieuwe-specifieke-regels-voor-kunstwerkers>
- > Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (2024), *De kunstwerkuitkering*, Geraadpleegd via <https://www.workinginthearts.be/file/cc73d96153bbd5448a56f19d925d05b1379c7f21/1bec8ebd4c89186e4334d13db098e0eff848392e/brochure-kwu-2025-02-01-nl.pdf>

3. WERKENDE BEROEPSBEVOLKING (NAAR WOONPLAATS)

Er zijn twee benaderingen om de tewerkstelling op het niveau van een regio te karakteriseren:

- > de statistieken **naar woonplaats** van de werkenden zijn de statistieken van de **werkende beroepsbevolking**. Ze vertellen ons hoeveel inwoners van een bepaald gebied werk hebben.
- > De statistieken **naar werkplaats** zijn de statistieken over **de binnenlandse werkgelegenheid**. Zij vertellen ons hoeveel werkenden op het grondgebied van de regio werkzaam zijn, of het nu gaat om inwoners van de regio of pendelaars.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) is het interessant om de werkgelegenheidsstatistieken vanuit beide invalshoeken te bekijken, aangezien bijna een op de twee jobs in het BHG wordt uitgeoefend door mensen die er niet wonen.

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van de statistieken over de werkende bevolking voorgesteld op basis van drie bronnen:

- > De statistieken van de Enquête naar de arbeidskrachten geven een globaal overzicht van de kenmerken van de werkende bevolking;
- > De statistieken van het RSVZ geven een overzicht van de kenmerken van de Brusselse zelfstandigen;
- > De statistieken van de RSZ tonen de kenmerken van de Brusselse loontrekkenden;

3.1. WERKENDE BEROEPSBEVOLKING (EAK)

3.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

De gegevens in dit hoofdstuk zijn afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten (EAK). Het doel van deze enquête is de bevolking van 15 jaar en ouder in te delen in drie groepen (werkend, werkloos, inactief) en de kenmerken van deze verschillende groepen te analyseren. In België wordt de EAK georganiseerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), het Belgische bureau voor de statistiek.

Deze enquête wordt ook in de andere EU-landen gehouden en wordt op Europees niveau gecoördineerd door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie. Deze coördinatie verzekert de harmonisatie van de resultaten tussen de landen: de enquêtes van de verschillende landen zijn gebaseerd op de definities, conventies en aanbevelingen van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB). Dit zorgt ervoor dat de werkloosheids- en werkgelegenheidsstatistieken van verschillende regio's en landen van de Europese Unie (en zelfs daarbuiten) met elkaar kunnen worden vergeleken.

De Belgische EAK bestaat al sinds 1983. De inhoud en de methodologie ervan hebben in de loop der jaren verschillende wijzigingen ondergaan, met wisselende accenten. De meest recente verandering is een ingrijpende hervorming die in 2017 van start is gegaan en in 2021 zal worden voortgezet. Deze veranderingen zijn significant genoeg om een breuk in de gegevensreeks te veroorzaken. De statistieken

van 2017 en de jaren daarna zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met de statistieken van de voorgaande jaren. Hier leggen we uit hoe de enquête sinds de hervorming van 2017 wordt gevoerd.

Selectie van te ondervragen huishoudens

Elk trimester wordt een bruto steekproef van ongeveer 6.700 huishoudens getrokken uit de Belgische huishoudens in het Rijksregister (zonder het wachtregister). Volgens de methodologie van de EAK wordt een huishouden gedefinieerd als een 'eenheid die ofwel bestaat uit een persoon die gewoonlijk alleen leeft, ofwel uit twee of meer personen, die, al dan niet door verwantschap aan elkaar verbonden, gewoonlijk in één en dezelfde woning verblijven en er samenleven'. Vier soorten huishoudens zijn uit de enquête uitgesloten:

- > de collectieve huishoudens zoals bejaardentehuizen, gevangenis en weeshuizen;
- > huishoudens ingeschreven onder 'letter 9' (referentieadres voor diplomaten of militairen op langdurige missie, beschermde getuigen, nomaden, daklozen ...);
- > huishoudens met enkel leden boven 77 jaar;
- > huishoudens waarvan de referentiepersoon reeds in 1 van de 10 voorgaande trimesters tot de steekproef behoorde.

De huishoudens worden geselecteerd volgens een willekeurige trekking in twee stappen:

- 1) Iets minder dan 300 geografische zones verspreid over het hele land worden willekeurig getrokken. Deze geografische zones zijn de primaire steekprofeenheden (PSE). Om ervoor te zorgen dat deze PSE's goed over het hele land verspreid zijn, wordt de steekproef gestratificeerd: België is verdeeld in 12 strata (de 10 provincies plus het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap, die als provincies worden behandeld), en in elk stratum wordt willekeurig een bepaald aantal PSE's getrokken (tussen 10 en 40, afhankelijk van de grootte van elk stratum).
- 2) Vervolgens worden de te ondervragen huishoudens geselecteerd, die de secundaire steekprofeenheden (SSE) vormen: in elke PSE, of geografische zone, worden 23 huishoudens willekeurig getrokken (26 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Ondervraging van de huishoudens

De Enquête naar de arbeidskrachten is een verplichte enquête in België. Het responspercentage is dus vrij hoog (>75%). Alle leden van de ondervraagde huishoudens van 15 jaar en ouder worden in anderhalf jaar tijd viermaal ondervraagd volgens een 2(2)2-schema. Dit betekent dat de respondenten twee opeenvolgende trimesters worden ondervraagd, vervolgens twee trimesters niet worden ondervraagd, en daarna weer twee trimesters worden ondervraagd.

Elk trimester bestaat het respondentenpaneel dus uit vier groepen van respondenten: huishoudens die in dat trimester zijn getrokken en huishoudens die in eerdere trimesters zijn getrokken en voor de tweede, derde en vierde keer worden ondervraagd. Met andere woorden, elk trimester wordt een kwart van het paneel vernieuwd, vandaar dat het een *roterend paneel* wordt genoemd.

De eerste ondervraging gebeurt face-to-face, en de gegevensverzameling is geautomatiseerd. Sommige vragen die aan weinig verandering onderhevig zijn, worden alleen tijdens deze eerste ondervraging gesteld. De vragenlijst van de tweede, derde en vierde ondervraging is dus korter en het huishouden kan ervoor kiezen deze telefonisch of online te beantwoorden.

De afname van de enquête gebeurt continu. De cijfers worden trimestrieel en jaarlijks door Statbel gepubliceerd.

Verwerking van de antwoorden

Aan elk antwoord wordt een gewicht toegekend dat gebaseerd is op de waarschijnlijkheid dat een persoon met dezelfde kenmerken als de respondent uit de basispopulatie wordt getrokken (op basis van kenmerken zoals geslacht, leeftijdsklassen van 5 jaar en de provincie waar men woont). Er wordt ook een correctie voor niet-antwoorden toegepast op de methode voor de berekening van de gewichten. De trimestriële en jaarlijkse bevolkingsstatistieken worden vervolgens berekend op basis van deze wegeningen.

Voor- en nadelen van de statistieken afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten

Deze enquête biedt meerdere voordelen:

- > De enquête levert statistieken op die vergelijkbaar zijn op Europees niveau;
- > Ze biedt ook statistieken die elders niet beschikbaar zijn, zoals het aantal ontmoedigde werklozen, de tevredenheid van de werknemers en de motivering van deeltijdse arbeid;
- > De enquête maakt het mogelijk personen die in de administratieve statistieken gewoonlijk slecht worden geteld, als werkenden of werklozen te tellen. Dat is met name het geval voor internationale werknemers, mensen die werken zonder formele arbeidsovereenkomst, of werkzoekenden die niet zijn ingeschreven bij Actiris.

De belangrijkste nadelen zijn toe te schrijven aan het feit dat de bevolkingsstatistieken worden afgeleid uit de antwoorden van een steekproef:

- > De betrouwbaarheidsintervallen zijn over het algemeen groot: de cijfers moeten behandeld worden als benaderingen en men moet daarom opletten bij vergelijkingen tussen verschillende cijfers;
- > De statistieken van de EAK kunnen niet worden berekend op het niveau van de gemeenten of de statistische sectoren;
- > Een aantal belangrijke hervormingen veroorzaakt breuken in de historische gegevensreeksen. Dit bemoeilijkt de analyse van de evolutie van bepaalde variabelen.

3.1.2. Inhoud tabellen

De **werkende beroepsbevolking** is de bevolking met een baan. Het gaat om personen van 15 jaar en ouder die tijdens de referentieweek hebben gewerkt, hetzij voor loon of voor winst, ook al was het maar voor een uur, of die een baan hadden maar tijdelijk afwezig waren. Deze definitie omvat ook de niet-betaalde helpers van zelfstandigen.

Bij de interpretatie van de tabellen moeten de volgende overwegingen in aanmerking worden genomen:

- > de EAK is een enquête. De cijfers in de tabellen zijn dus schattingen en zijn niet gebaseerd op administratieve gegevens. Daarom moeten de cijfers niet worden beschouwd als tot op de eenheid nauwkeurig, maar moeten ze geïnterpreteerd worden met inachtneming van de betrouwbaarheidsintervallen.
- > Schattingen van minder dan 5.000 individuen moeten volgens Statbel met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Wij hebben beslist deze waarden te vervangen door de vermelding 'n' (niet significant). Indien deze niet-significante waarden moeten worden gebruikt voor de berekening van de werkloosheids-, werkgelegenheids- of activiteitsgraad, hebben wij ze ook vervangen door de vermelding "n".

- > Sinds de Enquête naar de arbeidskrachten van 2011 verwijst de vraag over het zoekgedrag naar werk naar een specifieke referentieperiode (referentieweek en drie voorafgaande weken). Tot en met 2010 was dat niet het geval. De gegevens over de IAB-werklozen die dateren van vóór 2011, zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met die vanaf 2011.
- > Vóór 2017 werden de respondenten slechts één keer ondervraagd en was de berekening van de wegingen aanzienlijk verschillend. Deze veranderingen hebben geleid tot een aanzienlijke breuk in de reeksen, waardoor het moeilijk is de cijfers van voor en na 2017 te vergelijken. Daarom hebben we de cijfers sinds 2017 in verschillende tabellen gepresenteerd.

3.1.3. Classificatiecriteria

De tabellen in dit deel tonen de verdeling van de regionale werkende bevolking volgens verschillende classificaties: leeftijd, geslacht, behaald diploma, plaats van tewerkstelling en NACE-BEL-sectie (2008).

Leeftijd

De leeftijd van de personen wordt bepaald op basis van hun geboortedatum, die wordt opgehaald uit het rijksregister. De leeftijd wordt genomen op de laatste dag van de referentieweek.

Behaald diploma

Het behaalde diploma komt overeen met het hoogste opleidingsniveau dat met succes is voltooid. De drie categorieën in de tabellen zijn gedefinieerd aan de hand van de ISCED-standaardclassificatiecode (International Standard Classification of Education) voor het onderwijsniveau:

- > Geen diploma + Lager + Lager middelbaar:
  - ISCED 0: Geen getuigschrift/diploma of lager onderwijs niet voltooid
  - ISCED 1: Lager onderwijs
  - ISCED 2: Lager secundair onderwijs
- > Hoger middelbaar:
  - ISCED 3: Hoger secundair onderwijs (verleent toegang tot ISCED 4)
  - ISCED 3: Hoger secundair onderwijs (verleent toegang tot ISCED 5, 6, 7)
  - ISCED 4: Postsecundair niet hoger onderwijs
- > Hoger onderwijs:
  - ISCED 5: Getuigschrift hoger onderwijs / Hoger beroepsonderwijs (HBO5)
  - ISCED 6: Niet-universitair hoger onderwijs van het korte type / professionele bachelor
  - ISCED 7: Niet-universitair hoger onderwijs van het lange type - universitair onderwijs (Bachelor of Master)
  - ISCED 8: Doctoraat

NACE-BEL-sectie (2008)

Sinds de enquête van 1993 worden de economische activiteiten ingedeeld volgens de NACE-BEL-nomenclatuur, die uit 17 secties bestaat. Sinds 2008 wordt NACE-Rev2 toegepast, met als Belgische versie NACE-BEL (2008). Deze bestaat uit 21 secties en 88 divisies en hecht meer belang aan het productieproces bij de definitie van de verschillende klassen.⁹

⁹ De activiteiten worden gegroepeerd per gemeenschappelijk productieproces van goederen en diensten waarbij dezelfde technologie wordt gebruikt (http://statbel.fgov.be/nl/statistiques/collecte_donnees/nomenclatures/nacebel/).

3.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De EAK is een driemaandelijksse enquête van de FOD Economie - Statistics Belgium, waarvan de jaargemiddelden op hun site worden gepubliceerd omstreeks eind maart voor het jaar y-1. De tabellen worden jaarlijks begin april op de website van het BISA aangepast.

3.2. ZELFSTANDIGEN (RSVZ)

3.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

Het RSVZ (Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen van de Zelfstandigen) is een openbare instelling van de sociale zekerheid en staat in voor de bescherming van het sociaal statuut van de zelfstandige ondernemers. Een van haar taken bestaat uit het verzamelen van gegevens over zelfstandige ondernemers en vennootschappen en het beheer ervan in het kader van databanken. De zelfstandigen en hun helpers hebben een aansluitings- en bijdrageplicht bij de sociale zekerheidsfondsen en via deze bekomt de RSVZ de gegevens over het aantal zelfstandigen in België gevestigd.

Sinds 1995 worden de basisstatistieken van de RSVZ verstrekt door de sociale verzekeringsfondsen, die een aantal gegevens overmaken voor elke persoon die in de loop van het beoogde jaar minstens één kwartaal aangesloten is geweest. Dit maakt het mogelijk statistieken over de actieve verzekeringsplichtigen te publiceren, maar eveneens over het aantal personen die hun beroepsactiviteit beëindigden of die een nieuwe activiteit begonnen gedurende het betreffende jaar.

3.2.2. Inhoud tabellen

De inhoud van de tabellen steunt op volgende definities:

- > Een **zelfstandige** is natuurlijke persoon die in België, een beroepsbezigheid uitoefent waarvoor hij niet door een arbeidscontract of een statuut is verbonden. De zelfstandige dient meerderjarig te zijn (minimaal 18 jaar) of 16 jaar wanneer hij een ambacht uitoefent en hiervoor de toestemming heeft van de ouders of voogd.
- > Een **help(st)er** staat als natuurlijke persoon de zelfstandige bij of vervangt deze in de uitoefening van zijn beroep zonder via een arbeidsovereenkomst met deze verbonden te zijn. Een familieband is hiervoor niet vereist. De persoon valt als helper onder de toepassing van het sociaal statuut van de zelfstandigen. Volgende personen zijn als helper niet verzekeringsplichtig en zijn bijgevolg niet in de statistieken opgenomen:
  - Echtgenoten of echtgenotes tenzij ze als meewerkende echtgenoot/echtgenote beschouwd kunnen worden¹⁰;
  - de help(st)ers vóór 1 januari van het jaar in de loop waarvan ze de leeftijd van 20 bereiken (behalve indien ze voor die datum getrouwd zijn);
  - de personen die slechts toevallig (niet regelmatig en minder dan 90 dagen per jaar) een activiteit als help(st)er uitoefenen.
- > Een **starter** is een persoon van wie verondersteld wordt dat hij/zij tijdens het jaar waarop de statistiek van toepassing als zelfstandige begonnen is na een periode van niet-aansluiting.

---

¹⁰ In principe wordt iedereen die gehuwd is of samenleeft met een zelfstandige, deze regelmatig helpt en geen eigen inkomen van meer dan € 3.000 per jaar uit een zelfstandige beroepsactiviteit en ook geen inkomen uit een andere beroepsactiviteit heeft, beschouwd als meewerkende echtgenoot en is deze persoon als helper verzekeringsplichtig. Indien dit niet het geval is, kan men dit weerleggen via een verklaring op eer.

- > Een **stopper** is iemand die in de loop van het tellingsjaar is gestopt als zelfstandige na een periode van aansluiting.
- > De **bestuurder van vennootschappen** is een mandataris (natuurlijk persoon) die handelingen uitvoert als bestuurder van een vennootschap (rechtspersoon).

De gepubliceerde statistieken omvatten alle **verzekeringsplichtigen aangesloten op 31 december van het betreffende jaar**. Elke persoon die als zelfstandige/helper wil werken dient zich namelijk aan te sluiten bij een sociaal verzekeringsfonds of de Nationale Hulpkas voor de sociale Verzekering der Zelfstandigen en ook bij een erkend ziekenfonds of een gewestelijke dienst van de Hulpkas van Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (HKZIV). Verder heeft hij ook de verplichting een globale bijdrage te betalen, die wordt verdeeld over de verschillende sectoren, zoals de gezinsbijslag, de ziekte- en invaliditeitsverzekering, de pensioenregeling, de faillissementsverzekering en de alternatieve hulp.

De **geografische spreiding** gebeurt overeenkomstig de woonplaats die niet noodzakelijk overeenstemt met de werkplaats of de plaats waar de beroepsactiviteit wordt uitgeoefend. Dit laatste gegeven is niet gekend bij de RSVZ.

3.2.3. Classificatiecriteria

Aantal zelfstandigen naar aard van bezigheid

Drie groepen worden onderscheiden in de opdeling naar **aard van bezigheid**: zelfstandigen in hoofdberoep, zelfstandigen in bijberoep en zelfstandigen actief na pensioenleeftijd. Deze indeling gebeurt aan de hand van bepaalde bijdragecodes, naargelang de aard onder welke ze bijdragen aan de sociale zekerheid voor zelfstandigen betalen. **Zelfstandige in hoofdberoep** betekent dat de zelfstandige activiteit de enige of voornaamste activiteit van de zelfstandige is. Ook wanneer de zelfstandige zijn activiteit dus tegelijkertijd uitoefent met een andere "geringere" beroepsactiviteit in ondergeschikt werkverband of deze activiteit combineert met een loon vervangend inkomen uit een vroegere, "geringere" beroepsactiviteit, blijft hij zelfstandige in hoofdberoep. Een beroepsactiviteit wordt als geringer beschouwd wanneer het aantal gepresteerde uren per maand lager is dan de helft van het aantal uren van een voltijdse betrekking.

Wanneer de zelfstandige nog een tweede activiteit uitoefent en deze tweede (eventueel vroegere) activiteit kan niet als geringer beschouwd worden en dus meer dan de helft van de uren van een voltijdse betrekking in beslag neemt, spreekt men van een **zelfstandige in bijberoep**.

Zelfstandigen die hun bezigheid verderzetten nadat ze de leeftijd van 65 jaar bereikt hebben of recht hebben op een rust- of overlevingspensioen komen in de categorie **actief na pensioen**. Zelfstandigen mogen hun activiteit verderzetten, terwijl ze een pensioenuitkering ontvangen, maar hun inkomsten uit de zelfstandige activiteit moeten dan wel onder een bepaald bedrag (afhankelijk van onder andere de leeftijd, gezinssituatie en soort pensioen) blijven.

Aantal zelfstandigen naar subbedrijfstuk

De **codering naar de beroepsactiviteiten** gebeurt door de sociale verzekeringsfondsen overeenkomstig de **subbedrijfstuk** van de verzekeringsplichtige volgens een eigen RSVZ-beroepsnomenclatuur. Wanneer meerdere beroepen worden uitgeoefend, wordt de code van één activiteit -deze waaraan de meeste tijd wordt besteed- toegepast.

- > Op 1 maart 2009 werd er een nieuwe naam- en beroepencodelijst ingevoerd. Zo werden drie codes toegevoegd: "320 security en bewaking (nijverheid en ambachten)", "411 Marketing en verkoop" en

"412 Security en bewaking (handel)". De zelfstandigen met deze beroepencodes werden voordien ondergebracht onder code "000 Diverse nog niet ondergebracht";

- > Sinds 1 juli 2003 en de creatie van het kunstenaarsstatuut worden de nieuwe zelfstandigen met een beroep gerelateerd aan de kunstensector ondergebracht onder code 510. De code 509 "Kunst voor 1/7/2003" bevat deze kunstenaars die voordien reeds zelfstandige waren. Het cijfer van het aantal zelfstandigen met beroepencode 509 is dus sinds 2003 aan het dalen, omdat startende zelfstandige kunstenaars nu steeds code 510 krijgen toegewezen. Wanneer er toch nog starters deze beroepencode 509 krijgen toegewezen, gaat het om een encoderingsfout van het socialezekerheidsfonds.

3.2.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De statistieken over het aantal zelfstandigen op 31 december van het voorgaande jaar worden jaarlijks in de maand september door de RSVZ gepubliceerd op hun website en overgenomen op de site van het BISA.

3.3. LOONTREKKENDE TEWERKSTELLING (PER HOOFDVERBLIJFPLAATS) (RSZ)

3.3.1. Voorstelling van de gegevensbron

De hoofdtaak van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is drieledig en bestaat uit het innen, beheeren en verdelen van sociale bijdragen. Het innen van deze werkgevers- en werknemersbijdragen gebeurt bij elke betaling van het loon. Deze bijdragen worden beheerd in een gemeenschappelijke pot die ten gunste is van het Globaal Beheer, bestaande uit een aantal socialezekerheidsinstellingen¹¹. De verdeling van deze pot gebeurt naargelang de behoeften van de verschillende socialezekerheidsinstellingen. Andere opdrachten van de RSZ zijn de inzameling en verspreiding van gegevens noodzakelijk voor het bepalen van de rechten van sociaal verzekerden, van gegevens over het begin en einde van arbeidsrelaties in het kader van Dimona (Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte) en van statistische gegevens in het algemeen.

Alle werkgevers zijn daarom verplicht de personeelsstaten te bundelen in een kwartaalaangifte en deze door te geven aan de RSZ. Al deze personeelsstaten worden sinds 2003 opgeslagen in de DmfA-gegevensbank¹². Deze multifunctionele aangifte bevat de loon- en arbeidstijdgegevens die betrekking hebben op de werknemers, maar ook persoonsgegevens zoals de leeftijd, woonplaats... en dient dus als basis voor de statistische gegevens verspreid door de RSZ.

3.3.2. Inhoud tabellen

In de tabellen van dit hoofdstuk wordt steeds het aantal **tewerkgestelde werknemers naar hoofdverblijfplaats** weergegeven. Onder tewerkgestelde werknemers wordt hier alle "werknemers

¹¹ Volgende socialezekerheidsinstellingen behoren tot het Globaal Beheer: Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), Rijksdienst voor pensioenen (RVP), Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers (RKW), Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (RVA), Fonds voor arbeidsongevallen (FAO), Fonds voor beroepsziekten (FBZ), Pool voor de zeelieden, Hulp- en verzorgingskas voor de zeelieden (HVKZ). De Rijksdienst voor jaarlijkse vakantie (RJV) heeft een speciaal statuut en behoort niet tot deze groep.

¹² Voorheen gebeurde dit via de LATG (loon- en arbeidstijdgegevens).

onderworpen aan de sociale zekerheid" verstaan. Het begrip RSZ bijdrageplichtige werknemer werd vastgelegd in de wet van op 27 juni en het Koninklijk Besluit van 28 november 1969.

Personen met meerdere arbeidsbetrekkingen worden slechts éénmaal geteld en voor hen is enkel de belangrijkste arbeidsovereenkomst¹³ in de statistieken opgenomen. De RSZ kan deze werknemers met meerdere betrekkingen identificeren aan de hand het identificatienummer in het netwerk van de sociale zekerheid (INSZ).

De geografische opdeling voor alle tabellen in dit deel gebeurt naar woonplaats. Voor de tabellen over de loontrekkende tewerkstelling met de RSZ als bron wordt hiervoor de hoofdverblijfplaats van de werknemer op 31 december gebruikt. De RSZ haalt deze informatie uit het Rijksregister en aanvullende bestanden van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

In tegenstelling met de gegevens over de arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling van de RSZ uit het deel "Binnenlandse werkgelegenheid" zijn de gegevens van de werknemers tewerkgesteld bij de lokale overheden (DIBISS, het vroegere RSZPPO) niet opgenomen in deze tabellen. Ook de gegevens over de zeelieden ter koopvaardij (HVKZ) behoren niet tot de bevoegdheid van de RSZ en zijn dus niet opgenomen in deze cijfers.

De cijfers in de tabellen geven steeds de situatie weer op 31 december van het betreffende jaar. Alle personen die op de laatste dag van het kwartaal aan één van volgende voorwaarden voldoen, worden ook opgenomen in de cijfers:

- > De werknemers wiens arbeidsovereenkomst werd geschorst omwille van:
  - Ziekte of ongeval ;
  - Zwangerschaps- of bevallingsrust ;
  - Wederoproeping onder de wapens.
- > De werknemers die op 31 december niet op het werk waren omwille van:
  - Verlof ;
  - Staking ;
  - Gedeeltelijke of toevallige werkloosheid ;
  - Al dan niet verantwoorde afwezigheid.

In 2011 werd de aangifte van het overheids personeel hervormd (Capelo), waardoor het mogelijk werd bepaalde inactieve werknemers uit de statistieken te verwijderen. De personen in het stelsel van terbeschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen werden zo sinds dat jaar uit de statistieken verwijderd.

3.3.3. Classificatiecriteria

Loontrekkende tewerkstelling naar bedrijfs(sub)sectie

De opdeling naar 21 bedrijfssecties en 21 bijkomende subsecties gebeurt aan de hand van de NACE-BEL (2008) op basis van de hoofdactiviteit van de werkgever bij wie de werknemer zijn belangrijkste arbeidsovereenkomst heeft. De hoofdactiviteit van een onderneming is deze waarvoor het grootste omzetcijfer gerealiseerd wordt of de activiteit waaraan de meeste werknemers deelnemen. Het gaat dus

---

¹³ Het bepalen van de belangrijkste arbeidsovereenkomst gebeurt aan de hand van volgende criteria (in volgorde van belangrijkheid): type betrekking (voltijds of deeltijds), bruto bezoldiging, arbeidsvolume en aantal gelijkgestelde dagen.

om in tegenstelling tot de cijfers naar werkplaats van de RSZ om de voornaamste economische activiteit van de onderneming en niet van de lokale vestigingseenheid waar de werknemer tewerkgesteld is.

Loontrekkende tewerkstelling naar leeftijd

De leeftijd van de werknemer is deze op 31 december van het betreffende jaar volgens de informatie uit het Rijksregister of de aanvullende bestanden van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

3.3.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

Elk kwartaal publiceert de RSZ de statistieken over de loontrekkende tewerkstelling. Het BISA publiceert enkel de cijfers van het vierde kwartaal op zijn site. In juni zijn deze cijfers van het laatste kwartaal van het voorgaande jaar beschikbaar.

3.4. REGIONALE WERKNEMERSDYNAMIEK NAAR WOONPLAATS (DYNAM-REG)

3.4.1. Voorstelling van de gegevensbron

In het **Dynam-project** produceren de Rijkdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en HIVA-KU Leuven statistieken die de dynamiek van de loontrekkende tewerkstelling in België weergeven. De dynamiek wordt op drie niveaus bekeken: de start en stopzetting van ondernemingen, de creatie en vernietiging van banen en de in- en uitstroom van werknemers.

Dynam-Reg is hier een uitbreiding van en een samenwerkingsverband tussen eerder genoemde RSZ en HIVA-KU Leuven en de drie regionale overheden. Deze worden vertegenwoordigd door IWEPS (l'Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique), BISA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse) en het Departement WSE (Werk en Sociale Economie) van de Vlaamse overheid. In Dynam-Reg worden de regionale loontrekkende tewerkstellingsdynamieken in kaart gebracht door de plaats van tewerkstelling (de vestiging) en de woonplaats van de werknemers te integreren in de gegevens.

3.4.2. Inhoud tabellen

De cijfers in de tabellen geven de dynamiek weer tussen 30 juni van jaar T en 30 juni van het voorgaande jaar T-1. Voor het berekenen van deze dynamieken worden de DmfA-Multifunctionele aangiften van de RSZ gebruikt, waarin voor elk kwartaal de werkgevers en werknemers via een uniek identificatienummer worden geregistreerd. Alle geregistreerde veranderingen inzake aantal jobs en werknemers op niveau van de onderneming vormen de basis voor de Dynam-statistieken. Naar analogie met de methodologie van de RSZ-statistieken worden jobs van werknemers die afwezig zijn wegens ziekte, verlof of tijdelijke werkloosheid ook meegeteld. Jobs van werknemers in voltijdse loopbaanonderbreking of tijdskrediet worden niet meegeteld.

Er gebeurt een correctie voor de schijnbare bewegingen ten gevolge van bedrijven die fusioneren, opgesplitst worden of van juridische vorm veranderen. Deze worden niet meegeteld, aangezien alle betrokken ondernemingen als één observatie-eenheid worden beschouwd.

Voor elke onderneming wordt het werknemersbestand vergeleken tussen de twee tijdstippen:

- Wanneer een werknemer voorkomt in de DmfA-aangifte van de onderneming op 30 juni van het jaar T en niet op de aangifte van 30 juni van het jaar T-1 spreken we over **instroom**.
- Wanneer omgekeerd een werknemer voorkomt in de aangifte van het jaar T-1 en niet meer in de aangifte van het jaar T, is er sprake van **uitstroom**.
- Het **saldo instroom-uitstroom** is gelijk aan het verschil tussen het aantal instromende werknemers (per gewest of sectie/afdeling van de NACE-BEL 2008) en het aantal uitstromende werknemers.

3.4.3. Classificatiecriteria

Woonplaats

De woonplaats van werknemers wordt bepaald voor het jaar waarin ze voorkomen in de DmfA-aangifte. Voor instromende loontrekkenden is de woonplaats daarom 30 juni van het jaar T, en voor uitstromende loontrekkenden 30 juni van het jaar T-1.

Werknemersdynamiek per sectie en afdeling NACE-BEL (2008)

Voor elke onderneming wordt de hoofdactiviteit bepaald aan de hand van de NACE-BEL (2008), die 21 secties omvat (codes van 1 letter), die op hun beurt zijn onderverdeeld in één of meer afdelingen (codes van 2 cijfers). Er zijn in totaal 88 afdelingen. Alle arbeidsplaatsen van een onderneming worden toegewezen aan dezelfde code, namelijk deze voor de activiteit met het hoogste omzetcijfer of deze waaraan het meeste aantal werknemers meewerkt. Uitzendkrachten worden geregistreerd met het uitzendkantoor als werkgever en behoren daardoor tot afdeling 78 "Terbeschikkingstelling van personeel" (in sectie N "Administratieve en ondersteunende diensten"). Wanneer voor een onderneming in de RSZ-statistieken de NACE-activiteitscode wijzigt tussen 30 juni van jaar T-1 en 30 juni van jaar T, wordt de meest actuele code gebruikt in de statistieken.

3.4.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

Deze statistieken worden halfjaarlijks bijgewerkt. In april worden de arbeidsdynamieken op 31 december (Q4) gepubliceerd. In oktober volgen dan de cijfers op 30 juni (Q2). Enkel deze laatste worden overgenomen op de website van het BISA.

Referenties

- > Dynam (2019), *Over Dynam*, Geraadpleegd via <https://www.dynamstat.be/nl/over>
- > Dynam (2019), *Methodologie*, Geraadpleegd via <https://www.dynamstat.be/nl/methodologie>
- > RSZ (2014), *Loontrekkende tewerkstelling (RSZ) voor het vierde kwartaal 2013*. Geraadpleegd via http://www.rsz.be/sites/default/files/binaries/assets/statistics/employment/employment_full_NL_2013_4.pdf
- > RSZ (2014), *Over de RSZ: Missie*. Geraadpleegd via <http://www.rsz.be/nl/over-de-rsz>
- > RSVZ (2014), *Meewerkende echtgenoten*. Geraadpleegd via http://www.rsvz.be/nl/tools/publications/spouse_nl.pdf

- > RSVZ (2014), *Het sociaal statuut der zelfstandigen: Uw rechten en plichten als zelfstandige*. Geraadpleegd via http://www.rsvz.be/sites/rsvz.be/files/publication/brochure_uw_rechten_en_plichten_04_2015.pdf
- > RSVZ (2014), *Het sociaal statuut der zelfstandigen: Zelfstandige in bijberoep*. Geraadpleegd via http://www.rsvz.be/nl/tools/publications/secondary_activity_nl.pdf
- > RSVZ (2014), *Terminologie*. Geraadpleegd via <http://brusrvint01/nl/tools/glossary/index.htm>
- > Statbel (2018), *De hervormde enquête naar de arbeidskrachten in 2017*. Geraadpleegd via https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over_Statbel_FR/Analyse_eak_2017_nl_20181220.pdf
- > Statbel (2018), Documentatie over de enquête naar de arbeidskrachten (methodologieën en metagegevens) geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid>

4. BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID (TEWERKSTELLING NAAR WERKPLAATS)

Het subthema "Binnenlandse werkgelegenheid" behandelt de statistieken over de tewerkstelling naar werkplaats. Het gaat dus om alle personen die een job uitoefenen in een bepaald gebied (hier voornamelijk het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) ongeacht waar zij gedomicilieerd zijn.

De binnenlandse werkgelegenheid kan via verschillende bronnen gemeten worden, die elk op hun manier de tewerkstelling in zijn geheel of een specifiek deel ervan meten. Hierdoor wordt dit hoofdstuk opgedeeld in volgende delen:

- > de **totale binnenlandse werkgelegenheid** wordt gemeten via de regionale rekeningen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen en de Vlaamse Arbeidsrekening van Steunpunt Werk.
- > De **loontrekkende tewerkstelling naar werkplaats** wordt gemeten via de administratieve statistieken van de RSZ.
- > De methodologie over de **tewerkstelling bij de Europese en internationale instellingen** door het BISA, wordt besproken in een apart document beschikbaar op onze website.
- > De **tewerkstelling bij de lokale administraties** (gemeenten, OCMW 's,...) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt gemeten via de RSZ.
- > Tot slot worden de **regionale tewerkstellingsdynamieken** van Dynam-Reg besproken.

Bij het interpreteren van de statistieken over de binnenlandse werkgelegenheid is het belangrijk een onderscheid te maken tussen de cijfers op ondernemingsniveau (gecentraliseerde statistieken) en op het niveau van de lokale vestigingseenheid (gedecentraliseerde statistieken). Een onderneming kan buiten een hoofdzetel immers nog verschillende lokale vestigingseenheden hebben die niet noodzakelijkerwijze in hetzelfde gewest of gemeente gelegen zijn of zelfs niet dezelfde activiteit uitvoeren. Voor elke bron is het dus belangrijk te weten of de plaats van tewerkstelling wordt toegewezen aan de ligging van de hoofdzetel of de vestiging waar iemand tewerkgesteld is.

4.1. A) TOTALE BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID (REGIONALE REKENINGEN)

De totale binnenlandse werkgelegenheid kan berekend worden via twee verschillende bronnen: de regionale rekeningen van het INR en de Vlaamse Arbeidsrekening van Steunpunt Werk.

4.1.1. Voorstelling van de bron

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) is verantwoordelijk voor verschillende economische statistieken, analyses en vooruitzichten waaronder de driemaandelijks nationale rekeningen, de regionale rekeningen en de reële en financiële nationale rekeningen.

Als lid van de EU is België verplicht tot het opstellen van nationale en regionale rekeningen volgens de regels en definities van het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR). In september 2014 werd overgeschakeld van ESR 1995 naar het ESR 2010, om beter in te spelen op de gewijzigde economische realiteit. Het is de Nationale Bank van België die deze berekening maakt voor het Instituut van de Nationale Rekeningen. Aan de hand van bestaande administratieve en enquêtegegevens wordt een zo exhaustief mogelijk beeld gevormd van de economische activiteit.

4.1.2. Inhoud tabellen

Om de cijfers uit de tabellen te verduidelijken, worden hieronder eerst een aantal begrippen uitgelegd. Daarna wordt de berekeningswijze voor het aantal werknemers, zelfstandigen en de binnenlandse werkgelegenheid beschreven. Tot slot volgt nog een korte uitleg over de jaarlijkse herziening van de cijfers.

Alle berekeningen per bedrijfstak van het aantal werknemers, zelfstandigen en de totale binnenlandse werkgelegenheid in zowel de nationale als regionale rekeningen hebben het Repertorium van productie-eenheden als basis. Dit register wordt elk jaar opnieuw afgeleid uit het ondernemingsregister van de Algemene Directie Statistiek van de FOD Economie en omvat alle productie-eenheden gevestigd binnen het geografisch gebied van België voor een bepaald jaar. Het repertorium bevat zowel identificatiegegevens van de onderneming zoals het RSZ-, KBO- en BTW-nummer als de kenmerken van de onderneming zoals de NACE-BEL-code, of het om een uni- of multi-arrondissementele onderneming gaat en de gemeentecode van de onderneming.

Begrippen

Een persoon wordt als **werknemer** beschouwd wanneer hij werk verricht voor een ingezeten (=gevestigd in het Belgisch economisch grondgebied) institutionele eenheid¹⁴ op basis van een arbeidsovereenkomst en hiervoor een loon ontvangt. Men deelt een persoon enkel als werknemer in wanneer hij niet hoofdzakelijk werkt als zelfstandige. In dat geval worden ze logischerwijze als zelfstandige beschouwd.

Een **zelfstandige** wordt gedefinieerd als "een persoon die als eigenaar of mede-eigenaar werkzaam is in een onderneming zonder rechtspersoonlijkheid die niet als quasi-vennootschap wordt beschouwd. Het betreft hier met andere woorden ook de niet-betaalde meewerkende gezinsleden (...), de thuiswerkers van wie het inkomen afhangt van de waarde van de output van het productieproces waarvoor zij verantwoordelijk zijn (...) en de werkenden die enkel voor eigen consumptie of eigen investeringen produceren." (ESR 2010, § 11.15 en 11.16).

---

¹⁴ "De institutionele eenheid is de werkelijke economische eenheid die zelfstandig goederen en activa kan bezitten, verplichtingen kan aangaan en economische activiteiten en transacties met andere eenheden kan verrichten. Voor het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR 2010) zijn de institutionele eenheden ingedeeld in vijf elkaar uitsluitende institutionele sectoren:

- niet-financiële vennootschappen (S.11),
- financiële instellingen (S.12),
- overheid (S.13),
- huishoudens (S.14),
- instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens (S.15).

Samen voor deze vijf sectoren de totale nationale economie." (ESR 2010, § 1.57)

Berekening aantal werknemers

De berekening van het aantal werknemers gebeurt in eerste instantie voor het totale economische gebied van België en wordt als dusdanig gepubliceerd in de nationale rekeningen. Het resultaat van deze berekening wordt vervolgens verdeeld over de gewesten, provincies en arrondissementen (en het extraregionale gebied). Deze regionale verdeling wordt enkele maanden na de publicatie van de nationale rekeningen gepubliceerd in de regionale rekeningen. We leggen daarom eerst de berekening van het aantal werknemers in de nationale rekeningen uit en verduidelijken daarna hoe de verdeling op gewestelijk niveau gebeurt.

Nationale rekeningen

De belangrijkste bron bij het berekenen van de loontrekkende tewerkstelling is de RSZ. Voor elk trimester wordt per onderneming via de kwartaalcijfers van de RSZ het gemiddelde¹⁵ over het trimester van het aantal werknemers in hoofdberoep en het aantal tewerkgestelde studenten¹⁶ per individuele onderneming berekend om zo tot een totaal per bedrijfstak te komen. De bedrijfstak wordt bepaald door de hoofdactiviteit van de onderneming die de werknemer tewerkstelt (zie ook C. Classificatiecriteria). Personen die voor twee ondernemingen werken, worden enkel geteld in deze waar ze gemiddeld het meeste aantal uren per week werken. Van de vier gemiddelden over het kwartaal wordt dan het jaargemiddelde berekend.

Hierna worden nog twee aanpassingen doorgevoerd:

- > Bij het opstellen van de nationale rekeningen wordt via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid nagegaan welke personen zowel geteld werden in de basisgegevens van de RSZ en voorkomen in de cijfers over de zelfstandigen. Deze personen worden slechts éénmaal geteld als loontrekkende of zelfstandige volgens de activiteit waarvoor zij de meeste uren presteerden. Wanneer een persoon zowel als voltijds loontrekkende en als zelfstandige in hoofdberoep staat geregistreerd, wordt hij tot de zelfstandigen gerekend.
- > Een tweede aanpassing is nodig voor werknemers die niet zijn opgenomen in de statistieken van de RSZ, meer specifiek het toevoegen van:
  - het aantal zeelieden via de gegevens van de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden (HVKZ);
  - personen tewerkgesteld via de plaatselijke tewerkstellingsagentschappen (PWA);
  - werknemers die werken bij de Belgische ambassades in het buitenland (extraregionaal gebied via gegevens van de FOD Buitenlandse zaken);
  - werknemers bij huishoudens via de gezinsbudgetenquête en de volkstellingen (Census) en de statistieken over de dienstencheques;
  - de illegale economie en zwartwerk die berekend worden aan de hand van de productie en de toevoegde waarde via percentages die vastliggen per bedrijfstak.

---

¹⁵ Zo is bijvoorbeeld het aantal werknemers voor onderneming X voor het eerste trimester van jaar Y gelijk aan het aantal werknemers op 31 december van Y-1 plus het aantal werknemers op 31 maart van jaar Y, gedeeld door twee.

¹⁶ De toevoeging van het aantal studenten uit de RSZ-bestanden gebeurt pro rata aangezien ze tot 2017 slechts 50 dagen gedurende het jaar mochten werken. Sinds 2017 is dit gewijzigd naar 475 uur per kalenderjaar.

Verdeling naar gewest voor de regionale rekeningen

- > Stap 1 : Wat de regionale verdeling betreft van de resultaten uit de nationale rekeningen wordt volgend algemeen principe gehanteerd:
  - Voor **ondernemingen die slechts één vestiging** hebben of waarvan alle vestigingen in hetzelfde arrondissement liggen, kunnen de cijfers van de RSZ gewoon overgenomen worden.
  - De werknemers en studenten tewerkgesteld bij **ondernemingen met vestigingen in meerdere arrondissementen** worden in de regionale rekeningen verdeeld proportioneel aan het trimestergemiddelde van het aantal personen in hoofdberoep bij deze verschillende vestigingen op de laatste werkdag van de 5 laatste kwartalen. Hiervoor gebruikt men het vestigingenbestand van de RSZ.
- > Stap 2 : Op basis van deze cijfers wordt een jaargemiddelde per bedrijfstak berekend aan de hand van het rekenkundig gemiddelde van de trimestergemiddelden.
- > Vervolgens worden ook de bovengenoemde aanpassingen uit de nationale rekeningen regionaal verdeeld:
  - De correcties inzake dubbeltellingen op nationaal vlak tussen de loontrekkenden en zelfstandigen en de correcties voor zwartwerk worden omwille van een gebrek aan informatie over hun geografische verdeling opgesplitst zoals de verdeling van de tewerkstellingscijfers per arrondissement na stap 1).
  - De werknemers bij de huishoudens worden over de gewesten verdeeld aan de hand van de niet-exhaustieve cijfers van de RSZ voor sectie T "Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten door huishoudens voor eigen gebruik" van de NACE-BEL (2008) en de volkstellingen.
  - De cijfers over de personen tewerkgesteld via de verschillende PWA's zijn bij de RVA beschikbaar per gewest.

Onderaan de tabellen worden bovenop de cijfers voor het Brussels Hoofdstedelijk, het Vlaams en Waals Gewest ook de cijfers voor **het extraregionaal gebied** opgenomen. Dit begrip duidt op het feit dat het geografisch gebied van een land niet noodzakelijk overeenkomt met het economisch gebied. Alle eenheden die tot het economisch gebied van België behoren, maar niet tot het geografisch gebied, worden ondergebracht in het extraregionaal gebied. Meer concreet gaat het om de tewerkstelling bij de Belgische ambassades in het buitenland en militairen en burgers in dienst van het Belgische leger gevestigd in het buitenland.

Voorlopige raming voor het laatst beschikbare jaar

Het laatste beschikbare jaar in de tabellen wordt berekend aan de hand van een **voorlopige raming**. Bij de publicatie van de nationale rekeningen is voor het laatste trimester slechts een voorlopige versie van de basisgegevens beschikbaar. Bij de publicatie van de regionale rekeningen enkele maanden later zijn wel alle gegevens beschikbaar. Omwille van de coherentie blijven de cijfers uit de nationale rekeningen voor het laatst beschikbare jaar echter behouden. De regionale verdeling gebeurt in drie stappen:

- > Bij opmaak van de regionale rekeningen wordt voor de vier trimesters het verschil in aantal werknemers in hoofdberoep en studenten uit de cijfers van de RSZ¹⁷ nagegaan tussen het laatste jaar en het jaar ervoor en dit voor alle bedrijfstakken en arrondissementen.

¹⁷ Zonder de cijfers over de werknemers bij de lokale en provinciale besturen: De RSZ en DIBISS (Dienst voor Bijzondere Sociale Zekerheidsstelsels) zijn sinds 1 januari 2017 gefusioneerd. Momenteel vraagt het samenvoegen van de gegevensbestanden van beide instellingen nog corrigeerwerk. De raming voor het laatst beschikbare jaar

- > De zo verkregen evolutie per combinatie bedrijfstak x arrondissement wordt toegepast op de kwartaalcijfers van het vorige jaar om aldus het jaargemiddelde te berekenen.
- > Dit gemiddeld aantal loontrekkenden per combinatie bedrijfstak x arrondissement wordt dan gebruikt als verdeelsleutel voor de verdeling van de cijfers per bedrijfstak uit de nationale rekeningen die enkele maanden eerder werden gepubliceerd.

Deze raming voor het laatste jaar wordt het jaar daarop vervangen door de resultaten van de gewone methode, aangezien op dat ogenblik wel alle gegevens beschikbaar zijn. Ook de voorgaande jaren kunnen licht wijzigen omwille van kleine wijzigingen in de methodologie met een beperkte impact of verbeteringen in het beschikbare bronmateriaal waarvan de nationale en regionale rekeningen gebruik maken.

Berekening aantal zelfstandigen

Ook de berekening van het aantal zelfstandigen gebeurt eerst op het nationaal niveau (nationale rekeningen), waarna deze cijfers verdeeld worden over de gewesten (regionale rekeningen).

Nationale rekeningen

Het totaal aantal zelfstandigen (en hun helpers) wordt per trimester op nationaal niveau berekend aan de hand van gegevens van de RSVZ. Ook hier gaat het steeds om het jaargemiddelde op basis van vier trimestergemiddelden. Hierop gebeuren correcties voor dubbelstellingen op basis van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, zoals aangehaald in het stuk over het aantal werknemers. Het RSVZ maakt gebruik van een beroepencode die niet overeenkomt met de NACE-BEL-code. Daarom gebeurt de verdeling naar bedrijfstak aan de hand van (het aantal eenheden zonder rechtspersoonlijkheid in) de BTW-statistieken en het repertorium¹⁸ van de FOD Economie.

Via specifieke ramingen worden in de nationale rekeningen de zelfstandigen in bijberoep verwijderd.

Verdeling naar gewest voor de regionale rekeningen

Voor de verdeling naar arrondissement wordt eveneens gebruik gemaakt van de BTW statistieken. Deze verdeling gebeurt voor elke bedrijfstak. Voor bedrijfstakken die niet onderworpen zijn aan de BTW, wordt de verdeling per arrondissement gedaan aan de hand van de RSVZ-statistieken. Bij deze laatste wordt verondersteld dat de werkplaats van de zelfstandige gelijk is aan zijn woonplaats.

Zelfstandigen met een multi-arrondissementele onderneming worden geteld in het arrondissement waar ze het meeste werknemers tewerkstellen. Dit kan afgeleid worden uit het repertorium, dat ook tewerkstellingsgegevens van de RSZ bevat.

Ook voor de telling en de regionale verdeling van de bedrijfstakken "Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten" en "Maatschappelijke dienstverlening" worden alternatieve bronnen gebruikt, respectievelijk de land- en tuinbouw telling van de FOD Economie-Algemene Directie

---

gebeurt daarom op basis van de RSZ-bestanden zonder de tewerkstelling bij de gemeenten, OCMW 's, politiezones,..., die onder de bevoegdheid van DIBISS vielen.

¹⁸ Het repertorium bevat zowel identificatiegegevens van de onderneming zoals het RSZ-, KBO- en BTW-nummer als de kenmerken van de onderneming zoals de NACE-BEL-code, of het om een uni- of multi-arrondissementele onderneming gaat en de gemeentecode. Voor de cijfers van het jaar y-1 wordt steeds het repertorium van het jaar y-2 gebruikt. Ook dit kan een reden zijn van herzieningen van de cijfers voor het jaar y-1 door bijvoorbeeld een wijziging van NACE-code van een onderneming.

Statistiek en de cijfers van de drie gemeenschappen voor de tewerkstelling in rusthuizen en deze van ONE en Kind en Gezin voor zelfstandige onthaalmoeders.

Uit de trimestriële gegevens per arrondissement en bedrijfstak wordt aldus een jaargemiddelde berekend dat gebruikt wordt als verdeelsleutel voor de jaargemiddelden per bedrijfstak uit de nationale rekeningen.

Binnenlandse werkgelegenheid

De tabel over de binnenlandse werkgelegenheid bevat de som van de statistieken uit de tabel met het aantal werknemers en deze met het aantal zelfstandigen. Om dubbelstellingen van personen die zowel werknemer als zelfstandige zijn te vermijden, corrigeert het INR het aantal loontrekkenden op basis van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid reeds in de nationale rekeningen (cf. supra).

Herziening cijfers

Men dient in het achterhoofd te houden dat de cijfers in de tabellen over de regionale rekeningen een voorlopig karakter hebben en (dat voornamelijk de cijfers over de meest recente jaren) kunnen herzien worden. Deze courante herzieningen steunen op het feit dat bepaalde informatie pas één of twee jaren na de eerste publicatie beschikbaar is. Men moet voor de regionale rekeningen aldus een periode van ongeveer drie jaar voorzien na de eerste publicatie alvorens tot definitieve cijfers te komen. Zeker de cijfers van het laatst beschikbare jaar kunnen nog wijzigen daar zij (voor het aantal werknemers) steunen op een voorlopige raming (zie hierboven).

Men probeert wijzigingen in de methodologie te vermijden om tijdreeksbreuken te voorkomen. Wanneer een occasionele revisie toch wordt gevraagd door Eurostat, zoals in 2014 met de overschakeling naar de ESR 2010, worden de cijfers ook voor het verleden voor een zo groot mogelijk aantal jaren herzien. Ook in 2019 was er een methodologische herziening. Vooral de wijziging van de verdeelsleutel voor multi-arrondissementele ondernemingen heeft een impact op de tewerkstellingscijfers

4.1.3. Classificatiecriteria

In de tabellen worden het aantal werknemers, zelfstandigen en de totale binnenlandse werkgelegenheid (som van werknemers en zelfstandigen) opgedeeld naar sectie en afdeling van de NACE-BEL (2008), de Belgische versie van de NACE-Rev2-classificatie. Deze bestaat uit 21 secties en 88 afdelingen, maar het INR heeft via aggregaties het aantal bedrijfstakken op het niveau van de gewesten teruggebracht tot 64.

Werknemers

Als basis voor de verdeling van de tewerkstellingscijfers naar bedrijfstak in zowel de nationale als de regionale rekeningen wordt zoals eerder beschreven het repertorium van productie-eenheden gebruikt.

De werknemers worden aan een sectie en afdeling van de NACE-BEL (2008) toegewezen aan de hand van de hoofdactiviteit van de werkgever. Deze toewijzing gebeurt op het niveau van de onderneming, dus indien een vestiging van deze onderneming een activiteit zou uitoefenen die verschilt van de hoofdactiviteit, wordt de werknemer (tewerkgesteld in die vestiging) toch naar de hoofdactiviteit van de onderneming ingedeeld.

Zelfstandigen

De verdeling van de zelfstandigen naar bedrijfstak gebeurt op basis van de BTW-statistieken en het repertorium van productie-eenheden. In bedrijfstakken die vrijgesteld zijn van BTW-bijdragen wordt de RSVZ-beroepennomenclatuur gebruikt en omgezet naar een NACE-code. Zoals in deel B. beschreven,

wordt voor de bedrijfstak "Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten" gebruik gemaakt van de land- en tuinbouw telling van de FOD Economie-Algemene Directie Statistiek en voor de bedrijfstak "maatschappelijke dienstverlening" de cijfers van de drie gemeenschappen voor de tewerkstelling in rusthuizen en deze van ONE en Kind en Gezin voor zelfstandige onthaalmoeders.

4.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De statistieken over de binnenlandse werkgelegenheid van de regionale rekeningen worden jaarlijks begin februari gepubliceerd tot en met het jaar y-2.

4.1. B) TOTALE BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID (VLAAMSE ARBEIDSREKENING)

De totale binnenlandse werkgelegenheid kan eveneens berekend worden via een tweede administratieve bron: de Vlaamse Arbeidsrekening van Steunpunt Werk.

4.1.1. Voorstelling van de bron

Het Steunpunt Werk staat in voor de beleidsmonitoring en analyse van de Vlaamse arbeidsmarkt. In dit kader verzamelen ze arbeidsmarktstatistieken en ontwikkelen ze indicatoren en projectiemodellen. Eén van hun projecten is de Vlaamse Arbeidsrekening, een raamwerk waarin verschillende administratieve bronnen met arbeidsmarktstatistieken geïntegreerd worden. Verschillende componenten van de arbeidsmarkt worden via deze gegevens beschreven zoals:

- > de bevolking naar socio-economische positie (werkend, werkzoekend of inactief);
- > de binnenlandse werkgelegenheid;
- > jobs;
- > vacatures;
- > vestigingen.

Op de website van het BISA zijn zowel cijfers terug te vinden over de socio-economische positie van de Brusselse bevolking als de binnenlandse werkgelegenheid (alle personen die in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest werken), beiden beschikbaar tot op het niveau van de gemeenten.

4.1.2. Inhoud tabellen

De Vlaamse Arbeidsrekening van Steunpunt Werk is de voornaamste bron op basis van administratieve gegevens om de binnenlandse werkgelegenheid (loontrekkenden en zelfstandigen) op niveau van de Brusselse gemeenten weer te geven. De **binnenlandse werkgelegenheid** wordt gedefinieerd als alle werkende personen ouder dan 15 jaar¹⁹ die betaalde arbeid verrichten als hoofdactiviteit in een productie-eenheid gevestigd in een bepaald gebied. Voor de zelfstandigen en helpers wordt hier wel aangenomen dat de werkplaats dezelfde is als de woonplaats.

- > Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid worden volgende administratieve bronstatistieken gebruikt:
  - de Vlaamse Arbeidsrekening over de loontrekkende tewerkstelling naar woonplaats²⁰. Deze wordt steeds enkele maanden voor de berekening van de binnenlandse tewerkstelling gepubliceerd;
  - de gedecentraliseerde gegevens (tot op het niveau van de vestiging) naar werkplaats van de RSZ²¹ worden gebruikt om de loontrekkende tewerkstelling naar woonplaats te verdelen naar plaats van tewerkstelling;
  - de gegevens van de RSVZ worden gebruikt voor de zelfstandigen en de helpers. Bij deze cijfers wordt de woonplaats gelijkgesteld aan de werkplaats. Dit maakt dat zelfstandigen geregistreerd bij de RSVZ, maar wonend in het buitenland, niet worden opgenomen in deze telling van de binnenlandse werkgelegenheid.
- > De gegevensbestanden van deze bronnen die maand- of kwartaalgegevens bevatten, worden steeds omgerekend naar een jaargemiddelde om deze te harmoniseren naar de bestaande gegevens in de arbeidsrekening.
- > Voor de loontrekkende tewerkstelling dient nog een bijschatting te gebeuren voor de studenten gekend bij de RSZ (indien zij nog niet in een andere statuut gekend zijn in eerdere bestanden) en de PWA-tewerkstelling gekend bij de RVA. Ook voor de inkomende grensarbeid (werknemers tewerkgesteld in België, maar wonend in het buitenland) worden bijkomende gegevens ontvangen van de RSZ.
- > Tot slot gebeurt er nog een eindcorrectie voor de uitgaande grensarbeid²² naar één van de buurlanden. Deze gegevens zijn beschikbaar via het RIZIV.

4.1.3. Classificatiecriteria

De binnenlandse werkgelegenheid naar **statuut** wordt als volgt onderverdeeld:

- > Een persoon wordt als **loontrekkende** geclassificeerd wanneer:
  - de persoon als loontrekkende een hoofdjob heeft en gekend is bij de RSZ;

¹⁹ In deze telling worden ook de personen van 65 jaar en ouder opgenomen, wat niet het geval is voor de cijfers uit de Vlaamse Arbeidsrekening uit het deel "Bevolking naar socio-economische positie".

²⁰ De opmaak van deze statistieken wordt besproken in het hoofdstuk over de bevolking naar socio-economische positie.

²¹ Voor de loontrekkende tewerkstelling bij lokale en provinciale besturen is er enkel informatie over de plaats van tewerkstelling beschikbaar op het niveau van de werkgever en dus niet de vestiging (gecentraliseerde statistiek).

²² Ook de werknemers actief in NACE-afdeling 99 ('extraterritoriale organisaties en lichamen') die voorkomen in de RSZ-bestanden worden beschouwd als uitgaande grensarbeiders. Het gaat hier om werknemers tewerkgesteld in de Europese en internationale instellingen, diplomatieke vertegenwoordigingen,... die niet vrijgesteld zijn van RSZ-bijdragen.

- de persoon werkt als student en gekend is bij de RSZ;
- de persoon tewerkgesteld is met een PWA-statuut en gekend is bij de RVA;
- de persoon door de RSZ geregistreerd wordt als werkend, maar in één van de buurlanden woont (inkomende grensarbeid).

De verdeling naar werkplaats van de Brusselse loontrekkende bevolking en de inkomende pendel uit Vlaanderen en Wallonië gebeurt op basis van de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ. De werkplaats is dus de gemeente van de vestiging waarin men werkt. Voor personen tewerkgesteld met PWA-statuut en studenten wordt de werkplaats gelijkgesteld aan de woonplaats.

Personen die een job als loontrekkende combineren met een job als zelfstandige of helper, worden als loontrekkende beschouwd als de job als zelfstandige of helper niet in hoofdberoep is.

- > Een persoon wordt als **zelfstandige** onderverdeeld wanneer hij in de bestanden van de RSVZ voorkomt als:
  - zelfstandige in hoofdberoep;
  - zelfstandige in bijberoep;
  - zelfstandige na pensioen;
  - helper in hoofdberoep;
  - helper in bijberoep;
  - helper na pensioen.

Zelfstandigen en helpers na pensioen en ouder dan 65 jaar worden niet meegeteld, wanneer hun inkomen gelijk is aan 0.

4.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De cijfers over de binnenlandse werkgelegenheid van de Vlaamse Arbeidsrekening worden jaarlijks eind augustus gepubliceerd tot en met het jaar $y-2$. Dit tijdstip kan echter variëren, omdat het erg afhankelijk is van de beschikbaarheid van de gegevens bij de gebruikte administratieve bronnen.

4.2. AANTAL ARBEIDSPLAATSEN NAAR PLAATS VAN TEWERKSTELLING (RSZ)

4.2.1. Voorstelling van de bron

De hoofdtaak van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is driedig en bestaat uit het innen, beheeren en verdelen van sociale bijdragen. Het innen van deze werkgevers- en werknemersbijdragen gebeurt bij elke betaling van het loon. Deze bijdragen worden beheerd in een gemeenschappelijke pot die ten gunste is van het Globaal Beheer, bestaande uit een aantal sociale zekerheidsinstellingen²³. De verdeling van deze pot gebeurt naargelang de behoeften van de verschillende sociale zekerheidsinstellingen. Andere opdrachten van de RSZ zijn de inzameling en verspreiding van gegevens noodzakelijk voor het bepalen van de rechten van sociaal verzekerden, van gegevens over het begin en einde van arbeidsrelaties in het kader van Dimona (Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte) en van statistische gegevens in het algemeen.

²³ Het Globaal Beheer bestaat uit het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV), de Federale Pensioendienst (FPD), de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening (RVA), het Fonds voor arbeidsongevallen (FAO), het Fonds voor beroepsziekten (FBZ), Pool voor de zeelieden en de Hulp- en verzorging kas voor de zeelieden (HVKZ).

De DmfA-gegevensbank dient als basis voor de statistische gegevens verspreid door de RSZ. Elke werkgever doet hiervoor elk trimester één aangifte met daarin alle loon- en arbeidstijdgegevens die betrekking hebben op de werknemers onderworpen aan de sociale zekerheid.

4.2.2. Inhoud tabellen

De eenheid voor de tabellen over het aantal werknemers naar plaats van tewerkstelling is het aantal **arbeidsplaatsen**. Op het einde van het kwartaal wordt het aantal werknemers onderworpen aan de sociale zekerheid bij elke werkgever geteld. Wanneer een werknemer bij éénzelfde werkgever verschillende contracten heeft, wordt hij slechts éénmaal geteld en wordt enkel de belangrijkste betrekking²⁴ in rekening gebracht. Een werknemer die voor meerdere werkgevers werkt, wordt meermaals geteld.

De cijfers in dit deel omvatten "alle werkgevers en werknemers onderworpen aan de wetgeving inzake bezoldigde werknemers, wat overeenkomt met het verlenen van prestaties in uitvoering van een arbeidsovereenkomst of prestaties die hiermee overeenkomen (bijvoorbeeld statutaire werknemers bij de overheid)".

De cijfers in de tabellen geven steeds de situatie weer op 31 december van het betreffende jaar. Alle arbeidsplaatsen van personen die aan één van volgende voorwaarden voldoen, worden opgenomen in de cijfers:

- > De werknemers aanwezig op het werk op de laatste werkdag van het kwartaal;
- > De werknemers wiens arbeidsovereenkomst, niet verbroken werd, maar geschorst omwille van:
  - ziekte of ongeval;
  - zwangerschaps- of bevallingsrust;
  - wederoproeping onder de wapens.
- > De werknemers die op 31 december niet op het werk waren omwille van:
  - verlof;
  - staking;
  - gedeeltelijke of toevallige werkloosheid;
  - al dan niet verantwoorde afwezigheid.

Arbeidsplaatsen van werknemers in voltijds tijdskrediet of voltijdse loopbaanonderbreking worden niet opgenomen in de statistieken.

Voor de interpretatie van de statistieken is het belangrijk te weten dat vanaf 2011 de aangifte van het overheidspersoneel werd aangepast, waardoor het mogelijk werd de werknemers in **het stelsel van terbeschikkingstelling**, een vorm van inactiviteit voorafgaand aan het pensioen, te identificeren. Vanaf dat jaar worden ze niet meer opgenomen in deze statistieken, wat leidt tot een daling van het aantal arbeidsplaatsen in de publieke sector. Verder zijn er in 2011 ook verschillende verschuivingen gebeurd van de privé- naar de openbare sector en omgekeerd.

De **plaats van tewerkstelling** van de werknemer wordt op het einde van het kwartaal bepaald. Aangezien het hier gaat om gedecentraliseerde statistieken komt de plaats van tewerkstelling van de werknemer overeen met de gemeente waar de lokale vestigingseenheid die de werknemer tewerkstelt, gesitueerd is. Voor personen tewerkgesteld in meerdere vestigingen, die vaak thuiswerken of geen vaste

²⁴ Het bepalen van de belangrijkste prestatie gebeurt aan de hand van volgende criteria en in deze volgorde: type betrekking (voltijds, deeltijds,...), bruto bezoldiging, arbeidsvolume, aantal gelijkgestelde dagen.

plaats van tewerkstelling hebben, wordt de plaats van tewerkstelling bepaald aan de hand van de vestiging waarvan zij administratief afhangen²⁵.

4.2.3. Classificatiecriteria

In de tabellen met een opdeling naar **sector** worden de arbeidsplaatsen opgedeeld in de privé en openbare sector. Het voornaamste criterium voor de toewijzing naar sector is, is de juridische vorm waaronder de werkgever actief is. Een onderneming naar publiek recht valt steeds onder de openbare sector. Tevens kan de publieke functie van de werkgever in acht genomen worden. De opdeling gebeurt normaal op niveau van de onderneming, dus alle vestigingen worden aan dezelfde sector toegewezen. De arbeidsplaatsen en vestigingen uit het onderwijs worden normaal aan de openbare sector toegewezen, tenzij het om een zuivere privéschool gaat die volledig los staat van het departement Onderwijs of de drie Gemeenschappen of een school voor naschoolse beroepsopleiding. Ook is het mogelijk dat een onderwijsinstelling ook een andere activiteit uitoefent, zoals bijvoorbeeld een universitair ziekenhuis. In dat geval worden deze vestigingen en arbeidsplaatsen wel aan de privésector toegewezen.

De indeling naar **economische activiteit** gebeurt op basis van de NACE-BEL (2008), de Belgische versie van de NACE rev2, een Europees classificatiesysteem dat een opdeling maakt van ondernemingen (of vestigingen) naar economische activiteit. Voor elke vestiging wordt de hoofdactiviteit bepaald. Deze kan afwijken van de hoofdactiviteit van de onderneming, indien het daadwerkelijk om een bijkomende activiteit gaat en niet enkel een hulpactiviteit (zoals een bedrijfszetel waar enkel administratief werk wordt verricht of een opslagplaats). In de tabellen wordt de economische activiteit opgedeeld in 21 secties en 83 afdelingen.

De **grootteklasse** van de lokale vestigingseenheid wordt onderverdeeld in negen klassen en stemt overeen met het aantal arbeidsplaatsen in de betreffende vestiging.

De opdeling per **statuut** gebeurt in drie groepen: arbeider, bediende en ambtenaar. Tot de ambtenaren rekent men enkel de statutaire ambtenaren. Contractuele werknemers in de openbare sector worden afhankelijk van het type contract tot de arbeiders of bedienden gerekend. Stagiairs tijdens hun proefperiode voor de benoeming tot statutaire ambtenaar worden tijdens deze stage reeds ingedeeld als statutaire ambtenaar.

4.2.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De brochure over de arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling wordt elk kwartaal gepubliceerd door de RSZ. Het BISA kiest ervoor enkel de cijfers van het vierde kwartaal (de situatie op 31 december) in de tabellen op de site te publiceren. Deze cijfers zijn in maart-april beschikbaar voor het jaar y-2.

---

²⁵ Werknemers van buitenlandse ondernemingen zonder vestigingen in België werden voordien toegewezen aan een gemeente op basis van het adres van een mandataris (boekhouder, sociaal secretariaat,...). Vanaf 2014 krijgen deze een aparte code en worden ze in deze tabel ondergebracht in een categorie "Gemeente niet nader bepaald".

4.3. TEWERKSTELLING BIJ DE EUROPESE EN INTERNATIONALE INSTELLINGEN

De methodologie voor het opstellen van deze statistieken, opgesteld door HIVA-KU Leuven, wordt beschreven in een apart document terug te vinden op de website van het BISA in het sub thema "[Binnenlandse werkgelegenheid](#)".

4.4. TEWERKSTELLING BIJ DE LOKALE ADMINISTRATIES GEVESTIGD IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

4.4.1. Voorstelling van de bron

De statistieken uit dit deel komen oorspronkelijk van de Dienst voor Bijzondere Socialezekerheidsstelsels (DIBISS). Op 1 januari 2017 ging DIBISS integraal op in de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). DIBISS was verantwoordelijk voor het innen, beheren en verdelen van de sociale bijdragen, de controle van de gegevens van de werknemers, het doorsturen ervan naar het netwerk van de sociale zekerheid en het verschaffen van statistische informatie opgemaakt aan de hand van de multifunctionele socialezekerheidsaangifte (DmfA) en dit voor alle provinciale en lokale administraties. Onder lokale administraties verstaan we de publiekrechtelijke werkgevers opgesomd in de wet van 12 mei 2014 over de oprichting van de Dienst voor de bijzondere socialezekerheidsstelsels (DIBISS):

- > de provincies;
- > de openbare instellingen die afhangen van de provincies;
- > de gemeenten;
- > de openbare instellingen die afhangen van de gemeenten;
- > de verenigingen van de gemeenten;
- > de OCMW's;
- > de OCMW-verenigingen, bedoeld bij Hoofdstuk XII van de organieke wet van 8-7-1976 betreffende de OCMW's en bij Titel VIII, Hoofdstuk I van het Vlaams decreet van 19-12-2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
- > de agglomeraties en de federaties van de gemeenten;
- > de openbare instellingen die afhangen van de agglomeraties en van de federaties van de gemeenten;
- > de lokale politiezones;
- > de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de Franse Gemeenschapscommissie (FGC);
- > de Gewestelijke Economische Instellingen bedoeld in de hoofdstukken II en III van de kaderwet van 15-7-1970 houdende de organisatie van de planning en economische decentralisatie, gewijzigd bij het decreet van 25-5-1983 van de Waalse Gewestraad, de ordonnantie van 20-5-1999 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het decreet van 27-6-1985 van de Vlaamse Raad, met name CESRW, citydev.brussels en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV);
- > Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid;

- > de «Brusselse Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp»;
- > de verenigingen van meerdere hierboven vermelde instellingen;
- > de vzw «Vlaamse Operastichting» voor de personeelsleden die vast benoemd waren bij de Intercommunale «Opera voor Vlaanderen» en met behoud van hun statuut werden overgenomen.

4.4.2. Inhoud tabellen

De opmaak van de statistieken gebeurt op dezelfde wijze als deze van de RSZ besproken in deel 4.2.

De inhoud van de tabellen werd na overleg met DIBISS vastgelegd voor de fusie met RSZ. Hierdoor werden een aantal werknemers uitgesloten uit de statistieken om deze complementair te maken aan deze van de RSZ. Personen of arbeidsplaatsen die reeds in de cijfers van de RSZ werden geteld, zijn hierdoor niet opgenomen in deze statistieken. Volgende groepen van werknemers zitten daarom niet in de cijfers vervat:

- > de vrijwillige brandweerlieden;
- > studenten;
- > monitoren;
- > geneesheren;
- > deeltijds leerplichtigen;
- > het onderwijzend personeel dat zowel bij de RSZ als bij DIBISS in de statistieken is opgenomen²⁶.

Arbeidsplaatsen

De gebruikte methodologie komt overeen met deze van de RSZ voor het aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling beschreven in stuk 4.2. De cijfers geven de situatie op 31 december van het betreffende jaar weer. Bij de telling van het **aantal arbeidsplaatsen** worden werknemers met meerdere arbeidsplaatsen bij slechts één werkgever geteld en dit voor de belangrijkste arbeidsplaats. Net zoals bij de RSZ gebeurt het bepalen van de belangrijkste prestatie aan de hand van volgende criteria en in deze volgorde: type betrekking (voltijds, deeltijds...), bruto bezoldiging, arbeidsvolume, aantal gelijkgestelde dagen. Wanneer een werknemer echter voor meerdere werkgevers werkt, worden de arbeidsplaatsen voor de belangrijkste prestatie bij elke werkgever in de cijfers opgenomen.

Ook hier moet de opmerking gemaakt worden dat er sinds 2011 een gewijzigde aangifte van het overheidsperoneel is ingevoerd. Hierdoor heeft men in deze statistieken de personen in het stelsel van terbeschikkingstelling voorafgaand aan het pensioen uit de cijfers verwijderd waardoor er sprake is van een tijdreeksbreuk.

Dezelfde regels worden gehanteerd als bij de gedecentraliseerde statistieken naar werkplaats van de RSZ, dus ook de personen van wie de arbeidsovereenkomst geschorst is wegens "ziekte of ongeval, zwangerschaps- of bevallingsrust of wegens wederoproeping onder de wapens" worden opgenomen in de cijfers. Ook arbeidsplaatsen van werknemers die deze dag niet aanwezig waren omwille van "verlof, staking, gedeeltelijke of toevallige werkloosheid of al dan niet verantwoorde afwezigheid" (RSZ) worden meegeteld. Arbeidsplaatsen van werknemers in voltijds tijdscrediet of voltijdse loopbaanonderbreking worden niet opgenomen in de statistieken.

---

²⁶ Deze personen worden enkel voor weddesupplementen bij DIBISS aangegeven, dit zijn onder meer vergoedingen voor busbegeleiding en speelplaatstoezicht betaald door de gemeenten.

Voltijdsequivalenten

Naast het aantal arbeidsplaatsen zijn op de site ook tabellen met het aantal voltijdsequivalenten beschikbaar. Een **voltijdsequivalent (VTE)** geeft de verhouding weer van de arbeidsprestaties van een werknemer ten opzichte van een (fictieve) referentiepersoon die voltijds tewerkgesteld is in dezelfde onderneming in dezelfde of een gelijkaardige functie dan de werknemer. De tabellen met voltijdsequivalenten geven de bezettingsgraad van de arbeidsplaatsen gedurende het kwartaal weer.

De cijfers over het aantal voltijdsequivalenten zijn dus lager dan deze met het aantal arbeidsplaatsen omwille van personen:

- > die geen volledig kwartaal werkten;
- > slechts deeltijds werkten;
- > afwezig waren zonder hiervoor een loon te ontvangen.

Alle arbeidsprestaties van de werknemer gedurende het kwartaal worden in rekening gebracht. Hierbovenop worden ook de vakantiedagen geteld. De berekening is dus niet gebaseerd op de arbeidsduur vermeld in het contract, maar wel op de reëel gepresteerde uren/dagen en opgenomen bezoldigde vakantie.

4.4.3. Classificatiecriteria

De in punt A. opgesomde werkgevers worden in de tabellen gegroepeerd naar **type administratie**:

- > **Gemeenten-bestuur** omvatten de tewerkstelling bij de 19 gemeente- en stadsbesturen;
- > **Gemeenten-intergemeentelijke instellingen** omvat de tewerkstelling bij de Gewestelijke en intercommunale politieschool, Brulabo, Brutélé, de intercommunale voor teraardebestelling, Vivaqua, de Intercommunale Cooperatieve Vennootschap voor Crematie (ICVC), de Intercommunale Muziekacademie van Sint-Joost-ten-Node/Schaarbeek en Hydrobru;
- > **Gemeenten-Politie** bevat de tewerkstelling bij de 6 Brusselse politiezones: Hoofdstad Elsene, Brussel-West, Zuid, Schaarbeek/Sint-Joost/Evere, Politiezone Montgomery en Ukkel/Watermaal-Bosvoorde/Oudergem;
- > **Gemeenten OCMW—OCMW-verenigingen** omvat de tewerkstelling bij de 19 OCMW's zelf en de opgerichte verenigingen met andere OCMW's, openbare besturen of rechtspersonen zonder winstoogmerk voor het uitvoeren van taken in de OCMW-wet aan hen toegewezen. Dit kan gaan van het beheer van ziekenhuizen tot de opwaardering van bepaalde wijken. Onder andere de tewerkstelling bij de IRIS-ziekenhuizen en De Brusselse Keukens wordt ondergebracht in deze categorie;
- > **Gemeenten-Bedrijven en onderwijs** bevat de tewerkstelling bij het Autonoom gemeentebedrijf Jette, de intercommunale muziekacademie, kunst van de welsprekendheid en dans Sint-Joost-ten-Node en Regie Koekelberg;
- > **Brussels Gewest-Overheidsbedrijven** bevat de tewerkstelling bij Net-Brussel;
- > **Brussels Gewest-Instellingen openbaar nut** omvat de tewerkstelling bij de Berg van Barmhartigheid, DBDMH (Brusselse Hoofdstedelijke Dienst voor Brandweer en dringende medische hulp) en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij Brussel;

- > **Brussels Gewest-Gemeenschapsinstellingen** omvat de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Commission Communautaire Française;
- > **Diversen** omvat de tewerkstelling bij de Commission des fondations de bourses d'études du Brabant en de Sociaal Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

De **leeftijd** vermeld in de tabellen is de leeftijd van de persoon op 31 december van het betreffende jaar.

In de tabellen naar **statuut** wordt een onderscheid gemaakt tussen vastbenoemd, gesubsidieerde contractueel en andere contractueel:

- > De vastbenoemden zijn deze werknemers tewerkgesteld op grond van een statutaire aanstelling. Na een gunstige evaluatie van hun stageperiode wordt hen een vaste benoeming verleend. Stagiairs worden tijdens de stageperiode reeds in de groep van vastbenoemden ingedeeld;
- > Contractuele werknemers zijn deze tewerkgesteld bij een provinciaal of plaatselijk bestuur door middel van een arbeidsovereenkomst. In de tabellen worden zij onderverdeeld in gesubsidieerde en andere contractuelen;

De gesubsidieerde contractuelen (geco) zijn werknemers waarvoor het lokale bestuur een financiële toelage ontvangt van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De werknemer moest voor de aanwerving al ingeschreven zijn bij Actiris en aan een aantal voorwaarden omtrent hun inschrijvingsduur, leeftijd... voldoen.

4.4.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De gegevens over de tewerkstelling bij de lokale administraties gevestigd op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden door het BISA opgevraagd en niet als dusdanig door de RSZ gepubliceerd. De cijfers over de situatie op 31 december van het voorgaande jaar (x-1) zijn beschikbaar omstreeks mei-juni.

4.5. REGIONALE TEWERKSTELLINGSDYNAMIEK (DYNAM-REG)

4.5.1. Voorstelling van de gegevensbron

In het **Dynam-project** produceren de Rijkdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en HIVA-KU Leuven statistieken die de dynamiek van de loontrekkende tewerkstelling in België weergeven. De dynamiek wordt op drie niveaus bekeken: de start en stopzetting van ondernemingen, de creatie en vernietiging van banen en de in- en uitstroom van werknemers.

Dynam-Reg is hier een uitbreiding van en een samenwerkingsverband tussen eerder genoemde RSZ en HIVA-KU Leuven en de drie regionale overheden. Deze worden vertegenwoordigd door IWEPS (l'Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique), BISA (Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse) en het Departement WSE (Werk en Sociale Economie) van de Vlaamse overheid. In Dynam-Reg worden de regionale loontrekkende tewerkstellingsdynamieken in kaart gebracht door de plaats van tewerkstelling (de vestiging) van de werknemers te integreren in de gegevens.

4.5.2. Inhoud tabellen

De cijfers van Dynam-Reg in de tabellen tonen:

- > de toe- en afname van het aantal arbeidsplaatsen in elk gewest²⁷;
- > de in- en uitstroom van werknemers in ondernemingen in elk gewest;
- > de interne verschuiving naar een ander gewest van werknemers binnen een onderneming met tewerkstelling in meerdere gewesten.

De cijfers in de tabellen geven de dynamiek weer tussen 30 juni van jaar y en 30 juni van het voorgaande jaar y-1.

Voor het berekenen van deze dynamieken worden de DmfA-Multifunctionele aangiften van de RSZ gebruikt, waarin voor elk kwartaal de werkgevers en werknemers via een uniek identificatienummer worden geregistreerd. Alle geregistreerde veranderingen inzake aantal jobs en werknemers op niveau van de onderneming vormen de basis voor de Dynam-statistieken. Naar analogie met de methodologie van de RSZ-statistieken worden jobs van werknemers die afwezig zijn wegens ziekte, verlof of tijdelijke werkloosheid ook meegeteld. Jobs van werknemers in voltijdse loopbaanonderbreking of tijdskrediet worden niet meegeteld.

Er gebeurt een correctie voor de schijnbare toe- of afname van arbeidsplaatsen ten gevolge van bedrijven die fusioneren, opgesplitst worden of van juridische vorm veranderen. Deze worden niet meegeteld, aangezien alle betrokken ondernemingen als één observatie-eenheid worden beschouwd.

In de tabellen wordt een onderscheid gemaakt tussen de tewerkstellingsdynamiek, de werknemersdynamiek en de netto-evolutie.

Tewerkstellingsdynamiek

De tewerkstellingsdynamiek wordt gemeten aan de hand van de toe- en afname van het aantal jobs binnen het gewest. Een job is een arbeidsplaats die wordt ingevuld door een werknemer. Voor elke werkgever wordt per gewest gekeken of de tewerkstelling groter (of kleiner) is op 30 juni van het jaar y dan op 30 juni van het jaar y-1. Indien dit zo is wordt er gesproken over **toename (of afname)** van de tewerkstelling.

Deze toe- of afname van de tewerkstelling kan te wijten zijn aan:

- > **jobcreatie of –destructie** bij werkgevers met tewerkstelling in slechts één gewest (uniregionale onderneming);
- > **interne verschuivingen binnen de onderneming** van de tewerkstelling naar of uit een gewest bij werkgevers die mensen tewerkstellen in twee of drie gewesten (multiregionale ondernemingen).

Werknemersdynamiek

Voor elke onderneming wordt eveneens het werknemersbestand vergeleken tussen de twee tijdstippen. Wanneer een werknemer voorkomt in de DmfA-aangifte van de onderneming op 30 juni van het jaar y en niet op de aangifte van 30 juni van het jaar y-1 spreken we over **instroom**. Wanneer omgekeerd een

²⁷ Het gaat bij Dynam-Reg om statistieken naar plaats van tewerkstelling, dus naar het aantal arbeidsplaatsen en werknemers tewerkgesteld binnen de administratieve grenzen van een gewest, ongeacht de woonplaats van de werknemer die de arbeidsplaats invult.

werknemer voorkomt in de aangifte van het jaar y-1 en niet meer in de aangifte van het jaar y, is er sprake van **uitstroom**.

Ook is het mogelijk dat een werknemer binnen de onderneming in een vestiging in een ander gewest gaat werken. Dan is er sprake van een **interne verschuiving**.

De netto-evolutie

De **netto-evolutie** van de tewerkstelling van een gewest is gelijk aan:

- > het verschil tussen de toename van het aantal arbeidsplaatsen en de afname van het aantal arbeidsplaatsen (tewerkstellingsdynamiek);
- > het verschil tussen het saldo instroom-uitstroom en het saldo van de interne verschuivingen binnen ondernemingen naar en uit het gewest in kwestie (werknemersdynamiek).

4.5.3. Classificatiecriteria

Plaats van tewerkstelling

De plaats van tewerkstelling komt overeen met de locatie van de vestiging waar de werknemer volgens de DmfA-aangifte tewerkgesteld is of waarvan zij administratief afhangen (bijvoorbeeld in het geval van uitzendarbeid).

Arbeidsmarktdynamiek per sectie en afdeling NACE-BEL (2008)

Voor elke onderneming wordt de hoofdactiviteit bepaald aan de hand van de NACE-BEL (2008), die 21 secties omvat (codes van 1 letter), die op hun beurt zijn onderverdeeld in één of meer afdelingen (codes van 2 cijfers). Er zijn in totaal 88 afdelingen. Alle arbeidsplaatsen van een onderneming worden toegewezen aan dezelfde code, namelijk deze voor de activiteit met het hoogste omzetcijfer of deze waaraan het meeste aantal werknemers meewerkt. Uitzendkrachten worden geregistreerd met het uitzendkantoor als werkgever en behoren daardoor tot afdeling 78 "Terbeschikkingstelling van personeel" (in sectie N "Administratieve en ondersteunende diensten"). Wanneer voor een onderneming in de RSZ-statistieken de NACE-activiteitscode wijzigt tussen 30 juni van jaar y-1 en 30 juni van jaar y, wordt de meest actuele code gebruikt in de statistieken.

4.5.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

Deze statistieken worden halfjaarlijks bijgewerkt. In april worden de arbeidsdynamieken op 31 december (Q4) gepubliceerd. In oktober volgen dan de cijfers op 30 juni (Q2). Enkel deze laatste worden overgenomen op de website van het BISA.

Referenties

- > Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (1997, 4 december), *Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot oprichting van een gegevensbank betreffende het personeel van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de instellingen van openbaar nut die onder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ressorteren*. Geraadpleegd via <https://www.etaamb.be/nl/besluit-van-de-brusselse-hoofdstedelijke-regering-van-n1998031276.html>
- > Brulocalis (2017), *Subsidies en toelagen ten gunste van de Brusselse lokale besturen*. Geraadpleegd via http://www.avcb-vsqb.be/nl/subsidies.html?sub_id=31
- > Dynam (2019), *Over Dynam*, Geraadpleegd via <https://www.dynamstat.be/nl/over>
- > Dynam (2019), *Methodologie*, Geraadpleegd via <https://www.dynamstat.be/nl/methodologie>
- > Eurostat (2013), *European system of accounts, ESA 2010. European Union*. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_pdf_dq/ks_02_13_169_en.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2014), *ESR 2010, Het nieuwe referentiekader voor de nationale rekeningen. Nationale rekeningen, Nationale Bank van België, september 2014*. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_sec2010_nl.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2017), *Activiteitenverslag 2017*. Geraadpleegd via https://inr-icn.fgov.be/sites/default/files/report_2017_nl_0.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2017), *Toelichtingen van conceptuele en methodologische aard ESR 2010*. Regionale rekeningen, Nationale Bank van België, februari 2017. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_meth2017n.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2020), *Methodologische herzieningen 2019: Overzicht van de voornaamste wijzigingen*, Regionale rekeningen, Nationale Bank van België, februari 2020. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_meth2020n.pdf
- > RSZ (2021), *Verdeling van de arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling (vierde kwartaal 2019): methodologie*. Geraadpleegd via <https://www.rsz.be/stats/verdeling-van-de-arbeidsplaatsen-naar-plaats-van-tewerkstelling#methodology>
- > Steunpunt Werk (2020), *Vlaamse Arbeidsrekening: Definities en beknopte methodologie*. Geraadpleegd via https://www.steunpuntwerk.be/system/files/methodologie_var_beknopte_methodologie_april2020.pdf
- > Steunpunt Werk (2025), *Vlaamse Arbeidsrekening: Methodologische nota*. Geraadpleegd via <https://www.steunpuntwerk.be/files/publications/Methodologische-nota-Vlaamse-Arbeidsrekening-Steunpunt-Werk.pdf>
- > Steunpunt werk (2016), *Vlaamse Arbeidsrekening: Raming van de binnenlandse werkgelegenheid/pendel*. Geraadpleegd via https://www.steunpuntwerk.be/system/files/methodologie_var_bwgh_pendel_update2016_0.pdf

5. KENMERKEN VAN DE TEWERKSTELLING

ARBEIDSREGIME EN SOORT CONTRACT

5.1. A) ARBEIDSREGIME

5.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

Beschrijving van de Vlaamse Arbeidsrekening

Het Steunpunt Werk staat in voor de beleidsmonitoring en analyse van de Vlaamse arbeidsmarkt. In dit kader verzamelen ze arbeidsmarktstatistieken en ontwikkelen ze indicatoren en projectiemodellen. Eén van hun projecten is de Vlaamse Arbeidsrekening, een raamwerk waarin verschillende administratieve bronnen met arbeidsmarktstatistieken geïntegreerd worden. Dit raamwerk laat toe om onderling vergelijkbare en geharmoniseerde statistieken over de arbeidsmarkt te produceren die verschillende invalshoeken ervan belichten en dit op niveau van de gemeenten. Volgende componenten van de arbeidsmarkt worden via deze gegevens beschreven:

- > bevolking per woonplaats naar socio-economische positie (werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief);
- > pendel;
- > binnenlandse werkgelegenheid (naar werkplaats)

De methodologie van de Vlaamse Arbeidsrekening werd volledig herzien bij de laatste publicatie. De gegevens zijn hierdoor slechts beschikbaar vanaf 2017.

Op de website van het BISA zijn zowel statistieken van Steunpunt Werk terug te vinden over de socio-economische positie van de Brusselse bevolking als de binnenlandse werkgelegenheid (alle personen die in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest werken). Beide statistieken zijn beschikbaar op het niveau van de gemeenten.

Voor- en nadelen van de statistieken van de Vlaamse Arbeidsrekening

Het gebruik van deze statistieken heeft volgende voordelen:

- > Het gaat om precieze cijfers op basis van administratieve gegevens. Bij de interpretatie van de cijfers dient er dus geen rekening gehouden te worden met betrouwbaarheidsintervallen zoals bij enquêtegegevens het geval is. Bovendien stellen zich nooit problemen bij de interpretatie van de definities. Dit kan zich wel voordien bij een enquête waarbij zaken als “beschikbaar zijn om te werken” of “gezocht hebben naar werk”, zowel in de vraag als bij het antwoord geïnterpreteerd worden door een persoon.
- > Deze gegevens worden berekend tot op het niveau van de gemeenten en maken een vergelijking tussen de verschillende gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of met gemeenten buiten het Brussels Gewest mogelijk.

- > Waar veel administratieve bronnen enkel statistieken ter beschikking stellen over een deel van de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld loontrekkenden, zelfstandigen of werkzoekenden) integreert de Vlaamse Arbeidsrekening de gegevens van al deze bronnen tot een geheel aan statistieken dat de ganse arbeidsmarkt beslaat. Dit maakt het mogelijk om de activiteits-, werkloosheids- en werkgelegenheidsgraad te berekenen aan de hand van administratieve gegevens.
- > Het opnemen van Europese en internationale werknemers in de telling van de werkende bevolking is een voordeel van de Vlaamse Arbeidsrekening ten opzichte van sommige andere administratieve bronnen als de RSZ en het Datawarehouse AM&SB.

De voornaamste nadelen van deze statistieken zijn de volgende:

- > De statistieken zijn enkel vergelijkbaar op Belgisch niveau. Aangezien veel van de gebruikte administratieve gegevens afhankelijk zijn van de Belgische wetgeving inzake sociale zekerheid en werkloosheid, laten ze geen vergelijking toe met statistieken over de arbeidsmarkt in andere landen.
- > Het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid (DWH AM&SB van de KSZ) levert het merendeel van de gegevens. Dit datawarehouse groepeerd een ruim aantal gegevens van meer dan dertig (socialezekerheids)instellingen. Een wijziging in de regelgeving of wijze van opmaken van de statistieken bij één van deze instellingen heeft dus steeds een impact op de statistieken van de Vlaamse Arbeidsrekening.
- > Informatie die niet beschikbaar is bij de administratieve bronnen wordt niet opgenomen in de statistieken. Zo is het niet mogelijk om informeel werk op te nemen in de statistieken en worden enkel de personen ingeschreven bij de verschillende gewestelijke tewerkstellingsdiensten als werkzoekend beschouwd.

5.1.2. Inhoud tabellen

De tabellen bevatten het aantal loontrekkenden wonend in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. **Loontrekkenden** zijn personen die onder het gezag van een werkgever werken en voor hun werk een loon ontvangen. In deze tabellen gaat het hoofdzakelijk om personen die als dusdanig in het DWH AM&SB worden geïdentificeerd aan de hand van de bestanden van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)²⁸. Hier worden nog vijf groepen aan toegevoegd, die niet als loontrekkenden door de RSZ worden geïdentificeerd:

- > Studenten tewerkgesteld met een schriftelijke studentenovereenkomst tellen niet als één volledige persoon. Er wordt een gemiddelde over het kwartaal berekend van het totaal aantal gewerkte uren ten opzichte van een voltijdse tewerkstelling;
- > PWA-werknemers tewerkgesteld via het plaatselijk werkgelegenheidsagentschap worden geteld als ze een maxi-vrijstelling hebben en dus niet moeten zoeken naar een andere job;
- > Uitgaande grensarbeiders (Brusselaars/Belgen tewerkgesteld in het buitenland) worden berekend aan de hand van een schattingsmodel op basis van de gegevens van het Nationaal Intermutualistisch College (NIC) en de Census 2021-gegevens;
- > Werknemers van de Europese en internationale instellingen worden geïdentificeerd via de BISA-gegevens;

²⁸ In hoofdstuk 3.3 worden de statistieken van de RSZ over de loontrekkenden per hoofdverblijfplaats in detail besproken.

- > Personen in volledige loopbaanonderbreking of tijdskrediet worden ook als loontrekkende beschouwd.

5.1.3. Classificatiecriteria

De loontrekkenden worden in de tabellen onderverdeeld naar het prestatietype waarin ze werken. Deze onderverdeling gebeurt op basis van het type arbeidsovereenkomst dat door de werkgever wordt aangegeven bij de RSZ. Drie categorieën worden onderscheiden:

- > **Voltijds regime;**
- > **Deeltijds regime:** deze loontrekkenden werken slechts een deel van de arbeidstijd die een voltijds referentiepersoon in dezelfde onderneming (of dezelfde sector) uitvoert in een gelijkaardige job;
- > **Speciaal regime en onbekend:** het gaat hier om loontrekkenden voor wie het arbeidsregime niet gekend is of deze tewerkgesteld in het kader van één van volgende drie kortdurende arbeidsrelaties:
  - Seizoensarbeid: Dit zijn korte arbeidsperiodes omwille van de seizoensgebonden aard van het werk of drukkere periodes voor de onderneming tijdens het jaar;
  - Interimarbeid: Hier gaat het om personen die via een erkend uitzendkantoor tewerkgesteld worden bij een andere onderneming.
  - Gelegenheidsarbeid: Deze loontrekkenden werken in het kader van een flexi-job of met gelimiteerde prestaties in de tuin- of landbouwsector of in de horeca.

5.1.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De cijfers over het arbeidsregime van de Vlaamse Arbeidsrekening worden jaarlijks omstreeks november gepubliceerd tot en met het jaar y-2. Dit tijdstip kan echter variëren, omdat het erg afhankelijk is van de beschikbaarheid van de gegevens bij de gebruikte administratieve bronnen.

5.1. B) SOORT CONTRACT

5.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

De gegevens in dit hoofdstuk zijn afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten (EAK). Het doel van deze enquête is de bevolking van 15 jaar en ouder in te delen in drie groepen (werkend, werkloos, inactief) en de kenmerken van deze verschillende groepen te analyseren. In België wordt de EAK georganiseerd door Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), het Belgische bureau voor de statistiek.

Deze enquête wordt ook in de andere EU-landen gehouden en wordt op Europees niveau gecoördineerd door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie. Deze coördinatie verzekert de harmonisatie van de resultaten tussen de landen: de enquêtes van de verschillende landen zijn gebaseerd op de definities, conventies en aanbevelingen van het Internationaal Arbeidsbureau (IAB). Dit zorgt ervoor dat de werkloosheids- en werkgelegenheidsstatistieken van verschillende regio's en landen van de Europese Unie (en zelfs daarbuiten) met elkaar kunnen worden vergeleken.

De Belgische EAK bestaat al sinds 1983. De inhoud en de methodologie ervan hebben in de loop der jaren verschillende wijzigingen ondergaan, met wisselende accenten. De meest recente verandering is een ingrijpende hervorming die in 2017 van start is gegaan en in 2021 zal worden voortgezet. Deze veranderingen zijn significant genoeg om een breuk in de gegevensreeks te veroorzaken. De statistieken van 2017 en de jaren daarna zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met de statistieken van de voorgaande jaren. Hier leggen we uit hoe de enquête sinds de hervorming van 2017 wordt gevoerd.

Selectie van te ondervragen huishoudens

Elk trimester wordt een bruto steekproef van ongeveer 6 700 huishoudens getrokken uit de Belgische huishoudens in het Rijksregister (zonder het wachtregister). Volgens de methodologie van de EAK wordt een huishouden gedefinieerd als een 'eenheid die ofwel bestaat uit een persoon die gewoonlijk alleen leeft, ofwel uit twee of meer personen, die, al dan niet door verwantschap aan elkaar verbonden, gewoonlijk in één en dezelfde woning verblijven en er samenleven'. Vier soorten huishoudens zijn uit de enquête uitgesloten:

- > de collectieve huishoudens zoals bejaardentehuizen, gevangenissen of weeshuizen;
- > huishoudens ingeschreven onder 'letter 9' (referentieadres voor diplomaten of militairen op langdurige missie, beschermde getuigen, nomaden, daklozen ...);
- > huishoudens met enkel leden boven 77 jaar;
- > huishoudens waarvan de referentiepersoon reeds in 1 van de 10 voorgaande trimesters tot de steekproef behoorde.

De huishoudens worden geselecteerd volgens een willekeurige trekking in twee stappen:

- 1) Iets minder dan 300 geografische zones verspreid over het hele land worden willekeurig getrokken. Deze geografische zones zijn de primaire steekprofeenheden (PSE). Om ervoor te zorgen dat deze PSE's goed over het hele land verspreid zijn, wordt de steekproef gestratificeerd: België is verdeeld in 12 strata (de 10 provincies plus het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap, die als provincies worden behandeld), en in elk stratum wordt willekeurig een bepaald aantal PSE's getrokken (tussen 10 en 40, afhankelijk van de grootte van elk stratum).
- 2) Vervolgens worden de te ondervragen huishoudens geselecteerd, die de secundaire steekprofeenheden (SSE) vormen: in elke PSE, of geografische zone, worden 23 huishoudens willekeurig getrokken (26 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Ondervraging van de huishoudens

De Enquête naar de arbeidskrachten is een verplichte enquête in België. Het responspercentage is dus vrij hoog (>75%). Alle leden van de ondervraagde huishoudens van 15 jaar en ouder worden in anderhalf jaar tijd viermaal ondervraagd volgens een 2(2)2-schema. Dit betekent dat de respondenten twee opeenvolgende trimesters worden ondervraagd, vervolgens twee trimesters niet worden ondervraagd, en daarna weer twee trimesters worden ondervraagd.

Elk trimester bestaat het respondentenpaneel dus uit vier groepen van respondenten: huishoudens die in dat trimester zijn getrokken en huishoudens die in eerdere trimesters zijn getrokken en voor de tweede, derde en vierde keer worden ondervraagd. Met andere woorden, elk trimester wordt een kwart van het paneel vernieuwd, vandaar dat het een *roterend paneel* wordt genoemd.

De eerste ondervraging gebeurt face-to-face, en de gegevensverzameling is geautomatiseerd. Sommige vragen die aan weinig verandering onderhevig zijn, worden alleen tijdens deze eerste ondervraging gesteld. De vragenlijst van de tweede, derde en vierde ondervraging is dus korter en het huishouden kan ervoor kiezen deze telefonisch of online te beantwoorden.

De afname van de enquête gebeurt continu. De cijfers worden trimestrieel en jaarlijks door Statbel gepubliceerd.

Verwerking van de antwoorden

Aan elk antwoord wordt een gewicht toegekend dat gebaseerd is op de waarschijnlijkheid dat een persoon met dezelfde kenmerken als de respondent uit de basispopulatie wordt getrokken (op basis van kenmerken zoals geslacht, leeftijdsklassen van 5 jaar en de provincie waar men woont). Er wordt ook een correctie voor niet-antwoorden toegepast op de methode voor de berekening van de gewichten. De trimestriële en jaarlijkse bevolkingsstatistieken worden vervolgens berekend op basis van deze wegingen.

Voor- en nadelen van de statistieken afkomstig van de Enquête naar de arbeidskrachten

Deze enquête biedt meerdere voordelen:

- > de enquête levert statistieken op die vergelijkbaar zijn op Europees niveau;
- > Ze biedt ook statistieken die elders niet beschikbaar zijn, zoals het aantal ontmoedigde werklozen, de tevredenheid van de werknemers en de motivering van deeltijdse arbeid;
- > De enquête maakt het mogelijk personen die in de administratieve statistieken gewoonlijk slecht worden geteld, als werkenden of werklozen te tellen. Dat is met name het geval voor internationale werknemers, mensen die werken zonder formele arbeidsovereenkomst, of werkzoekenden die niet zijn ingeschreven bij Actiris.

De belangrijkste nadelen zijn toe te schrijven aan het feit dat de bevolkingsstatistieken worden afgeleid uit de antwoorden van een steekproef:

- > de betrouwbaarheidsintervallen zijn over het algemeen groot: de cijfers moeten behandeld worden als benaderingen en men moet daarom opletten bij vergelijkingen tussen verschillende cijfers;
- > De statistieken van de EAK kunnen niet worden berekend op het niveau van de gemeenten of de statistische sectoren;
- > Een aantal belangrijke hervormingen veroorzaakt breuken in de historische gegevensreeksen. Dit bemoeilijkt de analyse van de evolutie van bepaalde variabelen.

5.1.2. Inhoud van de tabellen

Deze tabellen geven een overzicht van de verschillende soorten arbeidsovereenkomsten van de loontrekkenden naargelang van de regio waar ze wonen en hun geslacht.

Loontrekkenden zijn alle personen die tijdens de referentieperiode arbeid verrichten tegen een loon of salaris in geld of in natura. Volgens deze definitie worden leerlingen die een vergoeding in geld of in natura hebben ontvangen, dus beschouwd als werkend in loondienst. Ook personen die een baan hebben maar niet op het werk aanwezig zijn wegens ziekte, zwangerschapsverlof enz. en die een formele band met hun baan hebben, behoren tot deze categorie. Anderzijds worden personen met een loopbaanonderbreking van meer dan 3 maanden niet als werkend beschouwd. Vanaf 2021 zal een ononderbroken periode van meer dan drie maanden tijdelijke werkloosheid niet langer worden beschouwd als tijdelijke afwezigheid, maar als werkloosheid of inactiviteit.

Bij de interpretatie van de tabellen moeten de volgende overwegingen in aanmerking worden genomen:

- > De EAK is een enquête. De cijfers in de tabellen zijn dus schattingen en zijn niet gebaseerd op administratieve gegevens. Daarom moeten de cijfers niet worden beschouwd als tot op de eenheid nauwkeurig, maar moeten ze geïnterpreteerd worden met inachtneming van de betrouwbaarheidsintervallen.
- > Schattingen van minder dan 5.000 individuen moeten volgens Statbel met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Wij hebben beslist deze waarden te vervangen door de vermelding 'n' (niet significant). Indien deze niet-significante waarden moeten worden gebruikt voor de berekening van de werkloosheids-, werkgelegenheids- of activiteitsgraad, hebben wij ze ook vervangen door de vermelding 'n'.
- > Sinds de Enquête naar de arbeidskrachten van 2011 verwijst de vraag over het zoekgedrag naar werk naar een specifieke referentieperiode (referentieweek en drie voorafgaande weken). Tot en met 2010 was dat niet het geval. De gegevens over de IAB-werklozen die dateren van vóór 2011, zijn dus niet rechtstreeks vergelijkbaar met die vanaf 2011.
- > Vóór 2017 werden de respondenten slechts één keer ondervraagd en was de berekening van de wegingen aanzienlijk verschillend. Deze veranderingen hebben geleid tot een aanzienlijke breuk in de reeksen, waardoor het moeilijk is de cijfers van voor en na 2017 te vergelijken. Daarom hebben we de cijfers sinds 2017 in verschillende tabellen gepresenteerd.

5.1.3. Classificatiecriteria

Het soort overeenkomst wordt bepaald op basis van de verklaring van de respondenten met betrekking tot de vraag 'onder welk type van overeenkomst werkt u'?

- > **Vast werk** stemt overeen met arbeidsovereenkomsten van onbepaalde duur en statutaire functies.
- > **Uitzendwerk** stemt overeen met uitzendovereenkomsten tussen een werknemer en een uitzendbureau, dat de werknemer voor een beperkte duur of opdracht ter beschikking stelt van een onderneming.
- > **Arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur of voor een bepaald werk** zijn overeenkomsten die een einddatum bevatten of die eindigen wanneer het specifieke werk is voltooid.
- > **Andere vormen van tijdelijke arbeid** zijn studentenarbeid, werk in het kader van een opleiding of werk zonder arbeidsovereenkomst (incidenteel werk).

5.1.4. Periode en frequentie van de publicatie

De EAK is een trimestriële enquête van Statbel, waarvan de jaarlijkse gemiddelden tegen eind maart op de website worden gepubliceerd voor het jaar y-1. De tabellen worden dus over het algemeen jaarlijks begin april bijgewerkt op de website van het BISA.

5.2. ARBEIDSVOLUME

5.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) is verantwoordelijk voor de productie van verschillende economische statistieken en vooruitzichten waaronder de nationale kwartaalrekeningen en de jaarlijkse nationale en regionale rekeningen.

Als lid van de EU is België verplicht tot het opstellen van nationale en regionale rekeningen volgens de regels en definities van het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR). Sinds september 2014 wordt de huidige versie, ESR 2010, toegepast om de statistieken op te stellen. Het is de Nationale Bank van België die deze berekening maakt voor het Instituut van de Nationale Rekeningen. Aan de hand van bestaande administratieve en enquêtegegevens wordt een zo exhaustief mogelijk beeld gevormd van de economische activiteit.

5.2.2. Inhoud van de tabellen

Volgens het Europees Systeem van Rekeningen ESR 2010 komt het arbeidsvolume overeen met het totaal aantal uur dat op één jaar effectief wordt gewerkt door werknemers en zelfstandigen op een economisch gebied. Volgende prestaties worden bijvoorbeeld volgens de definitie als gewerkte uren beschouwd:

- > Gepresteerde uren gedurende de normale arbeidstijd;
- > Betaalde uren tijdens een beroepsopleiding;
- > Overuren;
- > Tijd die wordt besteed aan het klaarmaken van de werkplek, onderhoud en reparatie, voorbereiden en schoonmaken van werkmateriaal...;
- > Wachttijden van korte duur tijdens de werkdag omwille van een panne van een machine of ongeval, de afwezigheid van een collega... die wel betaald worden;
- > Korte rustperiodes of koffiepauzes.

Het aantal gepresteerde uren bevat volgens de definitie geen:

- > Betaalde uren, waarvoor niet gewerkt wordt, zoals jaarlijks verlof, betaalde feestdagen, betaalde ziekte dagen, ouderschapsverlof, stakingen...;
- > Middagpauzes;
- > Verplaatsingen van thuis naar de werkplek en omgekeerd;
- > Niet-professionele opleidingen.

In de tabellen wordt het arbeidsvolume uitgedrukt in duizenden uren. De statistieken uit de regionale rekeningen (op niveau van het arrondissement) zijn coherent met deze van de nationale rekeningen (voor gans België) die eerder worden gepubliceerd. De som van de arrondissementen en het extraregionale gebied uit de regionale rekeningen is dus gelijk steeds aan het totaal uit de nationale rekeningen. Hoewel er bij de berekening van de regionale rekeningen meer gedetailleerde gegevens beschikbaar zijn dan bij de publicatie van de nationale rekeningen wordt het totaal van de nationale rekeningen niet meer gewijzigd. De meer gedetailleerde gegevens worden daarom in de regionale rekeningen gebruikt om een

verdeelsleutel te berekenen voor de gegevens van de nationale rekeningen. De berekeningswijze verschilt sterk voor werknemers en zelfstandigen en wordt daarom apart uitgelegd.

Arbeidsvolume van werknemers

Zoals beschreven in de methodologie van het subthema Binnenlandse werkgelegenheid baseert het Instituut van de Nationale Rekeningen zich sterk op de gegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid om statistieken over (het aantal) werknemers op te stellen, maar dienen ook andere bronnen gebruikt te worden. Eerst volgt hieronder de beschrijving van de methodologie voor de **nationale rekeningen** en daarna leggen we uit hoe dit arbeidsvolume verdeeld wordt over de arrondissementen en gewesten voor de regionale rekeningen.

Bij de werknemers gekend bij de RSZ (meer dan 85 % van het aantal werknemers in de regionale rekeningen) is de informatie over het aantal gewerkte uren beschikbaar. Maar voor andere werknemers is dit niet het geval en daarom dient een omzettingcoëfficiënt berekend te worden om het aantal werknemers te kunnen omzetten naar het aantal gewerkte uren. De berekening gebeurt voor elk trimester.

- > In een eerste stap wordt het totale aantal gewerkte uren berekend voor werknemers gekend bij de RSZ. Dit gebeurt voor elke kruising van 140 bedrijfstakken (SUT)²⁹ met de institutionele sectoren³⁰ op basis van de door de individuele ondernemingen doorgegeven gegevens aan de RSZ.
- > Binnen elk van deze kruisingen verschilt de methode van berekening afhankelijk van het arbeidsregime en het statuut van de werknemer:
- > Voor **deeltijdswerkers** wordt het aantal uur doorgegeven aan de RSZ simpelweg opgeteld.
- > De bestanden van de RSZ bevatten voor **voltijdswerkenden** enkel het aantal gewerkte dagen en niet het aantal gewerkte uren. De berekeningswijze verschilt voor arbeiders en bedienden:
  - Voor **arbeiders** wordt het aantal uur geschat via het aantal uur dat een voltijdse werknemer moet werken in een week. Er wordt uitgegaan van een vijfdaagse werkweek. Hiervan worden de wettelijke feestdagen per kwartaal afgetrokken.
  - Voor **bedienden** wordt dezelfde methode toegepast, maar worden ook de dagen voor jaarlijks verlof³¹ afgetrokken. Het aantal dagen wettelijk verlof hangt per economische activiteit af van het paritair comité en wordt over de kwartalen verdeeld op basis van informatie van de FOD Werkgelegenheid.
- > Voor elke SUT-bedrijfstak gekruist met de sector worden dan het gemiddeld aantal uur per werknemer voor deeltijdswerkers, voltijdswerkende arbeiders en voltijdswerkende bedienden berekend. Daarna wordt een gewogen gemiddeld berekend aan de hand van het aandeel voltijds/deeltijds werknemers en arbeiders en bedienden in de bestanden van de RSZ.

²⁹ Voor personeel uit het onderwijs (meer vakantiedagen en vele gepresteerde uren voorbereiding en verbeterwerk) en de huishoudens als werkgever (onderschatting van het aantal in de RSZ-gegevens) wordt een specifieke berekeningsmethode gebruikt. De gegevens van de RSZ zijn ook niet volledig voor de overheidsinstellingen en daarom wordt de berekening voor deze sector in zijn geheel gedaan zonder rekening te houden met eventuele verschillen bij subsectoren.

³⁰ Er wordt een onderscheid gemaakt tussen volgende sectoren: niet-financiële vennootschappen (S11), financiële instellingen (S12), overheid (S13), huishoudens (S14) en instellingen zonder winstoogmerk (izw's) ten behoeve van huishoudens (S15).

³¹ Voor arbeiders is dit niet nodig aangezien hun verlof wordt betaald door de Rijksdienst voor Jaarlijks Vakantie en deze uren dus niet worden meegeteld in de basisstatistieken van de RSZ.

- > Op het meest gedetailleerde niveau van economische activiteit worden daarna de omzettingcoëfficiënten vermenigvuldigd met het totaal aantal werknemers binnen deze activiteit in de nationale rekeningen.

Betaalde ziektedagen zouden volgens de definitie van gepresteerde uren moeten worden verwijderd uit de berekening en niet-betaalde overuren worden toegevoegd. Deze correctie blijkt echter technisch niet mogelijk wegens onvoldoende informatie hierover.

Voor de **regionale rekeningen** wordt bottom-up opnieuw de berekening gemaakt van het arbeidsvolume om de gegevens uit de nationale rekeningen te verdelen over de arrondissementen. Per arrondissement³² wordt een gemiddeld aantal gewerkte uren per loontrekkende berekend aan de hand van de verdeling in de RSZ-gegevens van het aandeel arbeiders/bedienden en voltijds en deeltijdswerkenden. Na vermenigvuldiging met het aantal werknemers komt men tot een totaal gewerkte uren. Dit verschilt echter van het totaal aantal gewerkte uren zoals eerder gepubliceerd in de nationale rekeningen. Daarom wordt dit totaal per gewest en bedrijfstak gebruikt als verdeelsleutel van het aantal gewerkte uren uit de nationale rekeningen. Op deze manier kunnen de eerder gepubliceerde gegevens uit de nationale rekeningen behouden blijven.

Arbeidsvolume van zelfstandigen

Voor zelfstandigen is geen informatie beschikbaar bij administratieve bronnen over het aantal gewerkte uren. Daarom werd er een indirecte methode uitgewerkt die gebruik maakt van de gegevens van de Enquête naar de Arbeidskrachten³³. Deze enquête bevat immers zowel gegevens over het aantal loontrekkenden, zelfstandigen en het aantal effectief gewerkte uren (per week) van deze personen.

Voor de **nationale rekeningen** wordt per trimester en per bedrijfstak (NACE-BEL (2008) op niveau 2 digits) in de gegevens van de enquête nagegaan hoe het aantal gewerkte uren tussen loontrekkenden en zelfstandigen zich verhoudt. Deze verhoudingen worden dan gebruikt om op basis van het aantal gewerkte uren van loontrekkenden het gemiddeld aantal gewerkte uren door zelfstandigen te ramen. Dit resultaat wordt dan vermenigvuldigd met het aantal zelfstandigen om het totaal aantal gewerkte uren te bekomen.

Voor de verdeling van het arbeidsvolume van zelfstandigen per arrondissement in **de regionale rekeningen** wordt weer een verdeelsleutel berekend. Uit de EAK-gegevens wordt rechtstreeks het aantal gewerkte uren per bedrijfstak³⁴ en arrondissement berekend en vermenigvuldigd met het aantal zelfstandigen per arrondissement uit de regionale rekeningen. Dit totaal voor het arbeidsvolume van zelfstandigen per arrondissement wordt dan gebruikt als verdeelsleutel om het arbeidsvolume uit de nationale rekeningen te verdelen over de drie gewesten.

Arbeidsvolume van de werkzame personen

Hier gaat het om de som van het arbeidsvolume van de loontrekkenden en de zelfstandigen per bedrijfstak.

---

³² Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat slechts uit 1 arrondissement en valt hiermee dus samen.

³³ Een uitgebreide uitleg over de Enquête naar de Arbeidskrachten vindt u in de methodologie van het subthema "Bevolking naar socio-economische positie".

³⁴ Omwille van een beperkte steekproef in de EAK wordt het aantal bedrijfstakken voor deze gegevens beperkt tot 10.

5.2.3. Classificatiecriteria

De statistieken over het arbeidsvolume uit de regionale rekeningen zijn enkel beschikbaar op niveau van 10 verschillende bedrijfstakken (A10) samengesteld op basis van de NACE-BEL (2008) en niet op niveau van de afdelingen en secties zoals het geval is bij de tabellen van de regionale rekeningen over de tewerkstelling in het subthema “Binnenlandse werkgelegenheid”.

5.2.4. Periode en frequentie van de publicatie

De statistieken over het arbeidsvolume van de regionale rekeningen worden jaarlijks begin februari gepubliceerd tot en met het jaar y-3.

5.3. LOOPBAANONDERBREKING, THEMATISCHE VERLOVEN EN TIJDSKREDIET

5.3.1. Voorstelling van de gegevensbron

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) is de openbare instelling van de sociale zekerheid verantwoordelijk voor de werkloosheidsverzekering, bepaalde tewerkstellingsmaatregelen en de toepassing van de loopbaanonderbreking en het tijdskrediet.

Deze federale instelling heeft als opdracht:

- > het vergoeden via een vervangingsinkomen van uitkeringsgerechtigde werkzoekenden, tijdelijk werklozen, loopbaanonderbrekers, mensen met tijdskrediet en bruggepensioneerden;
- > het ondersteunen van het behoud van de contractuele band tussen werkgevers en werknemers via het stelsel van de tijdelijke werkloosheid, loopbaanonderbreking of tijdskrediet;
- > het activeren en inschakelen van werkzoekenden via het beheer van vrijstellingen voor het volgen van opleidingen en/of studies, het systeem van dienstencheques, tewerkstellingsmaatregelen en de tewerkstelling van werkzoekenden via het Plaatselijke Werkgelegenheidsagentschap (PWA);
- > de activering van het zoekgedrag naar werk via opvolging, begeleiding en evaluatie van het zoekgedrag van de werkzoekende;
- > het voorkomen en bestrijden van inbreuken in de werkloosheidsreglementering.

De taken van de RVA werden herzien in de zesde staatshervorming en een aantal bevoegdheden en materies (onder meer de dienstencheques, de activering van het zoekgedrag naar werk en de sancties voor werkweigering of weigering van een opleiding) werden op 1 juli 2014 volledig of ten dele overgedragen aan de gewesten en gemeenschappen. Vanwege het continuïteitsbeginsel oefent de RVA voorlopig deze bevoegdheden nog uit tijdens een overgangperiode, die loopt tot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest operationeel klaar is om de taken over te nemen.

5.3.2. Inhoud tabellen

Loontrekkenden hebben de mogelijkheid hun loopbaan volledig te onderbreken of hun arbeidstijd te verminderen gedurende een bepaalde tijd ter verzoening van hun beroeps- en privéleven. Ze hebben dan onder bepaalde voorwaarden recht op een uitkering van de RVA om het verlies van loon gedeeltelijk te compenseren.

Omdat de RVA verantwoordelijk is voor de vergoeding van de vervangingsinkomens worden de cijfers uitgedrukt in het aantal betalingen (fysieke eenheden) en niet in het aantal personen die recht hebben op een uitkering. Wanneer een persoon in één maand twee betalingen ontvangt, zal deze ook twee maal meegeteld worden in de statistieken van die maand. De jaargemiddelden waarvan sprake in de tabellen zijn dus gelijk aan het gemiddeld aantal betalingen per maand voor een bepaald jaar.

Loopbaanonderbreking

De “gewone” loopbaanonderbreking, zoals ondersteund door de RVA, is er enkel voor **contractuele en statutaire werknemers uit de publieke sector**. Er wordt een onderscheid gemaakt in de reglementering afhankelijk van het statuut van de werknemer en het type werkgever:

- > werknemers van lokale en provinciale besturen en werknemers bij andere overheidsbesturen³⁵;
- > werknemers bij autonome overheidsbedrijven (NMBS, bpost, Proximus en Skeyes);
- > werknemers van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

Thematische verlopen

De thematische verlopen kunnen zowel opgenomen worden door **werknemers uit de privésector als uit de publieke sector**. De duur is afhankelijk van welke van de 3 mogelijke vormen genomen wordt: het ouderschapsverlof, het verlof voor medische bijstand of het palliatief verlof (zie C. Classificatiecriteria).

Tijdskrediet

Het tijdskrediet kan aangevraagd worden door **werknemers uit de privésector**. Volgens de reglementering van kracht sinds 1 juni 2017 zijn verschillende motieven mogelijk voor de onderbreking van het werk of arbeidstijdvermindering zoals:

- > de opvoeding van een kind van jonger dan 8 jaar;
- > het verlenen van palliatieve zorgen aan een terminaal zieke persoon;
- > het zorgen voor een zwaar ziek gezins-of familielid;
- > het zorgen voor een gehandicapt kind jonger dan 21 jaar;
- > het verlenen van bijstand of zorg aan een zwaar ziek minderjarig kind;
- > het volgen van een erkende opleiding.

Hierbovenop bestaan ook nog het tijdskrediet in het eindloopbaanstelsel en zijn er nog werknemers die nog steeds tijdskrediet ontvangen zonder motief volgens de oude reglementering (voor 1 januari 2015).

5.3.3. Classificatiecriteria

Woonplaats

De betaling wordt toegekend aan het gewest waar de betrokken persoon woont op het moment van betaling. Wanneer een persoon in juli verhuist van het ene naar het andere gewest, bijvoorbeeld van het Vlaams Gewest naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zullen de betalingen van de eerste zes

³⁵ De regelgeving voor statutaire werknemers is verschillend van deze van contractuele werknemers bij deze “andere overheidsbesturen”. Het gaat om de federale overheid, de lokale en federale politie, de rechterlijke orde en de gewesten en gemeenschappen.

maanden meegeteld worden in het jaargemiddelde van Vlaanderen en vanaf juli in het jaargemiddelde van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Loopbaanonderbreking naar statuut

- > Een **volledige loopbaanonderbreking** kan aangevraagd worden door zowel voltijdse als deeltijdse werknemers voor een duur van minimum 3 maanden en maximum 12 maanden³⁶. Eenzelfde werknemer kan gedurende zijn carrière meermaals een volledige loopbaanonderbreking nemen. Over de hele loopbaan mag iemand maximum 60 maanden volledige loopbaanonderbreking aanvragen.
- > Met de **gedeeltelijke loopbaanonderbreking** in het algemeen stelsel kunnen voltijdse of deeltijdse werknemers voor de leeftijd van 55 jaar hun prestaties verminderen met $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{5}$. Dit kan voor minimum 3 maanden en maximum 60 maanden. In het onderwijs en bij de centra voor leerlingenbegeleiding geldt dit minimum van 3 maanden niet.
- > Met de **gedeeltelijke loopbaanonderbreking in het eindeloopbaanstelsel**³⁷ geeft voltijdse werknemers van 55 jaar en ouder het recht hun arbeidstijd te verminderen met $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{5}$. Voor personen die reeds gedurende 5 jaar een zwaar beroep of een loopbaan van minimum 28 jaar kan de arbeidstijdvermindering al vanaf 50 jaar aangevraagd worden onder specifieke voorwaarden. De voorwaarden verschillen hier naargelang men de arbeidstijd wil verminderen met $\frac{1}{5}$ of $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ of $\frac{1}{4}$.
- > **Loopbaanonderbreking zonder uitkering** wordt toegekend aan personen die wel voldoen aan de voorwaarden voor loopbaanonderbreking, maar
  - inkomsten of activiteit heeft die niet cumuleerbaar zijn met de uitkering
  - of de persoon niet woont in één van de landen voorzien in de reglementering

Thematische verloven naar statuut

Werknemers wordt via het **ouderschapsverlof** de mogelijkheid gegeven gedurende een bepaalde periode hun arbeidstijd te verminderen of hun loopbaan te onderbreken voor de opvang van een kind jonger dan 12 jaar. Het ouderschapsverlof kan in verschillende vormen genomen worden:

- > De werknemers kunnen hun loopbaan voltijds onderbreken gedurende in totaal vier maanden per kind.
- > Voltijds tewerkgestelde werknemers kunnen opteren de arbeidstijd met de helft te verminderen gedurende in totaal 8 maanden.
- > Voltijds tewerkgestelde werknemers kunnen ook opteren de arbeidstijd te verminderen met $\frac{1}{5}$ gedurende 20 maanden.

Sinds juni 2019 werden de voorwaarden voor het ouderschapsverlof versoepeld waardoor het bijvoorbeeld ook mogelijk is de prestaties te verminderen met $\frac{1}{10}$ mits akkoord van de werkgever of voor een kortere periode.

Het **palliatief verlof** biedt werknemers de mogelijkheid de arbeidsprestaties tijdelijk te schorsen of te verminderen om zorgen te verstrekken aan een persoon die ongeneeslijk ziek of terminaal is. In eerste

---

³⁶ In het onderwijs en bij de centra voor leerlingenbegeleiding geldt dit minimum van 3 en maximum van 12 maanden niet.

³⁷ De gedeeltelijke loopbaanonderbreking in het eindeloopbaanstelsel is niet altijd van toepassing voor statutaire ambtenaren van federale overheidsdiensten.

instantie wordt het palliatief verlof toegekend voor 1 maand. Er zijn twee verleningen van 1 maand mogelijk, tot een maximum van 3 maanden dus.

Het **verlof voor medische bijstand** is een volledig of gedeeltelijke loopbaanonderbreking om bijstand te verlenen aan een gezins- of familielid, die lijdt aan een zware ziekte. Er kan gekozen worden voor:

- > een volledige onderbreking van 1 tot maximum 3 maanden, met mogelijke verlenging tot 12 maanden.
- > een vermindering met 1/5 of tot een halftijdse betrekking per periode van 1 maand tot maximum 3 maanden. Dit kan opeenvolgend worden verlengd tot 24 maanden.

Erkende mantelzorgers kunnen vanaf 1 september 2020 **verlof voor mantelzorg** opnemen. Het gaat om een volledige of gedeeltelijk onderbreking van de prestaties voor de zorg van een familie- of gezinslid in een afhankelijkheidsituatie. Er kan geopteerd worden voor:

- > verleen volledige schorsing van de prestaties gedurende maximum 1 maand;
- > een halftijdse onderbreking voor voltijdse werknemers gedurende maximum 2 maanden;
- > een vermindering met 1/5 van de prestaties voor voltijdse werknemers gedurende maximum 2 maanden.

Thematisch verlof zonder uitkering wordt toegekend aan personen die wel voldoen aan de voorwaarden voor het thematisch verlof, maar:

- > inkomsten of activiteit heeft die niet cumuleerbaar zijn met de uitkering;
- > of de persoon niet woont in één van de landen voorzien in de reglementering.

Tijdskrediet naar statuut

Volledige onderbreking (of voltijds tijdskrediet) kan zowel door voltijds als deeltijds tewerkgestelde werknemers genomen worden. Voor alle motieven rond “zorg” bedraagt de maximumduur 51 maanden over de hele loopbaan. Voor het motief “erkende opleiding volgen” is de maximumduur 36 maanden gedurende de ganse loopbaan.

De **deeltijdse onderbreking algemeen stelsel** laat toe om halftijds verder te werken of de arbeidstijd met 1/5 te verminderen. Deze laatste optie bestaat enkel voor voltijds tewerkgestelde werknemers. De maximumduur is dezelfde als bij de volledige onderbreking.

De **deeltijdse onderbreking eindeloopbaanstelsel** komt overeen met het tijdskrediet landingsbaan. Er zijn drie voorwaarden om aan de toegangsvoorwaarden voor een uitkering te voldoen:

- > De aanvrager moet voldoen aan de toegangsvoorwaarden voorzien in cao nr. 103³⁸.
- > De aanvrager moet tenminste 60 jaar zijn bij aanvang van het tijdskrediet. Hierop bestaan wel enkele uitzonderingen.
- > De aanvrager mag geen activiteit of inkomen hebben dat niet cumuleerbaar is met de uitkering, moet in België, de Europese Economische Ruimte of in Zwitserland wonen en moet de minimumduur van 3 maanden bij halftijds tijdskrediet en 6 maanden bij 1/5 tijdskrediet respecteren.

³⁸ Deze cao bepaalt dat je minstens 25 jaar beroepsverleden als loontrekkende moet hebben, je 24 maanden anciënniteit moet hebben bij de werkgever waar je het tijdskrediet aanvraagt, je tewerkgesteld moet zijn geweest in het vooropgestelde arbeidsregime tijdens de 24 maanden voor de aanvraag.

Tijdskrediet zonder uitkering wordt toegekend aan personen die wel voldoen aan de voorwaarden voor tijdskrediet, maar:

- > inkomsten of activiteit hebben die niet cumuleerbaar zijn met de uitkering;
- > of niet wonen in één van de landen voorzien in de reglementering.

5.3.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De RVA heeft een web toepassing waarmee de maandcijfers over het aantal betalingen inzake loopbaanonderbreking, thematische verloven en tijdskrediet kunnen opgevraagd worden. Eind februari worden deze van de maand december van het voorgaande jaar gepubliceerd en kunnen de jaargemiddelden ook berekend worden.

5.4. THUISWERK

5.4.1. Voorstelling van de gegevensbron

De gegevens in dit deel zijn afkomstig van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) ([zie deel 5.1.B](#)).

5.4.2. Inhoud tabellen

Deze tabellen geven een overzicht van thuiswerk bij de werkende beroepsbevolking of de loontrekkenden, naar gewest van woonplaats en/of van tewerkstelling en naar geslacht.

Thuiswerk is werk dat door de werkende thuis wordt verricht als onderdeel van zijn of haar hoofdactiviteit. Het is belangrijk op te merken dat dit niet helemaal overeenkomt met telewerk. Hoewel de definities van thuiswerk en telewerk elkaar grotendeels overlappen, zijn er situaties waarin dit niet het geval is. Zo zijn leraren die hun voorbereidings- en correctiewerk thuis doen geen telewerkers, maar wel thuiswerkers. Een ander voorbeeld is het werken in een satellietkantoor, wat geen thuiswerk is maar wel telewerk. Statistieken over thuiswerk geven dus een benadering van telewerk, maar zijn er geen exacte maatstaf voor.

De statistieken in dit deel beschrijven de frequentie van thuiswerk voor twee populaties:

- > De beroepsbevolking bestaat uit personen van 15 jaar en ouder die tijdens de referentieweek minstens één uur gewerkt hebben als loontrekkende of als zelfstandige (+ helpers). Voor de specifieke vraag over thuiswerk zijn gelegenheidswerknemers en personen die tijdens de referentieperiode niet hebben gewerkt, niet in de cijfers opgenomen.
- > Loontrekkenden zijn alle personen die tijdens de referentieperiode enig werk verrichten voor een loon of salaris in geld of natura. Volgens deze definitie worden leerlingen die een vergoeding in geld of in natura hebben ontvangen, dus beschouwd als werkend in loondienst. Ook personen die een baan hebben maar niet op het werk aanwezig zijn wegens ziekte, zwangerschapsverlof enz. en die een formele band met hun baan hebben, behoren tot deze categorie. Anderzijds worden personen met een loopbaanonderbreking van meer dan 3 maanden niet als werkend beschouwd.

Bij de interpretatie van de tabellen moeten de volgende overwegingen in aanmerking worden genomen:

- > De EAK is een enquête. De cijfers in de tabellen zijn dus schattingen en zijn niet gebaseerd op administratieve gegevens. Daarom moeten de cijfers niet worden beschouwd als tot op de eenheid nauwkeurig, maar moeten ze geïnterpreteerd worden met inachtneming van de betrouwbaarheidsintervallen.

- > Schattingen van minder dan 5.000 individuen moeten volgens Statbel met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Wij hebben beslist deze waarden te vervangen door de vermelding 'n' (niet significant). Indien deze niet-significante waarden moeten worden gebruikt voor de berekening van de werkloosheids-, werkgelegenheids- of activiteitsgraad, hebben wij ze ook vervangen door de vermelding 'n'.
- > Vóór 2017 werden de respondenten slechts één keer ondervraagd en was de berekening van de wegingen aanzienlijk verschillend. Deze veranderingen hebben geleid tot een aanzienlijke breuk in de reeksen, waardoor het moeilijk is de cijfers van voor en na 2017 te vergelijken. Daarom hebben we de cijfers sinds 2017 in verschillende tabellen gepresenteerd.

5.4.3. Classificatiecriteria

De frequentie van het thuiswerken wordt bepaald op basis van de verklaring van de respondenten met betrekking tot de vraag "Hoe vaak heeft u tijdens de referentiemaand thuis gewerkt?".

- > Soms of regelmatig komt overeen met de antwoorden "Altijd", "De helft van de werktijd of meer" of "Minder dan de helft van de werktijd, maar gedurende minstens één uur".
- > Nooit komt overeen met het antwoord "nooit".

5.4.4. Tijdstip en frequentie van publicatie

De EAK is een trimestriële enquête van Statbel, waarvan de jaarlijkse gemiddelden tegen eind maart op de website worden gepubliceerd voor het jaar y-1. De tabellen worden dus over het algemeen jaarlijks begin april bijgewerkt op de website van het BISA.

Referenties

- > ILO International Labour Office (1982), Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment, adopted by the Thirteenth Conference of Labour Statisticians (October 1982). Geraadpleegd via http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087482.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2018), *National accounts: quarterly national accounts of Belgium, Methodological inventory*. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/e_method/m_qna1803en.pdf
- > Instituut voor de Nationale Rekeningen (2019), *Nationale rekeningen: methodologische herziening 2019, overzicht van de voornaamste wijzigingen*. Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_rev19_n.pdf
- > Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (2022), *Algemene uitleg over de gebruikte methodologie: Gemeenschappelijke criteria*. Geraadpleegd via <https://rsz.be/gemeenschappelijke-criteria>
- > RVA (2019), Infoblad T12 de “gewone” loopbaanonderbreking- Reglementering voor contractuele en statutaire werknemers van de lokale en provinciale besturen en voor contractuele werknemers bij de andere overheidsbesturen. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t12>
- > RVA (2019), Infoblad T13 de “gewone” loopbaanonderbreking- Reglementering van toepassing voor de autonome overheidsbedrijven. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t13>
- > RVA (2019), Infoblad T15 de “gewone” loopbaanonderbreking- Reglementering van toepassing voor de personeelsleden van het onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t15>
- > RVA (2019), Infoblad T16 de “gewone” loopbaanonderbreking- Reglementering voor statutaire werknemers van de openbare besturen. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t16>
- > RVA (2019), Infoblad T18 Verlof voor medische bijstand. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t18>
- > RVA (2019), Infoblad T19 Ouderschapsverlof. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t19>
- > RVA (2019), Infoblad T20 Palliatief verlof. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t20>
- > RVA (2019), Infoblad T160 Tijdskrediet met motief. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t160>
- > RVA (2019), Infoblad T162 Tijdskrediet landingsbaan-Recht op onderbrekingsvergoedingen. Geraadpleegd via https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t162#h2_0
- > RVA (2021), Infoblad T164 Verlof voor mantelzorg. Geraadpleegd via <https://www.rva.be/nl/documentatie/infoblad/t164>
- > Statbel (2018), De hervormde enquête naar de arbeidskrachten in 2017. Geraadpleegd via [https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over Statbel FR/Analyse eak 2017 nl 20181220.pdf](https://statbel.fgov.be/sites/default/files/Over%20Statbel%20FR/Analyse%20eak%202017%20nl%2020181220.pdf)

- > Statbel (2018), *Documentatie over de enquête naar de arbeidskrachten (methodologieën en metagegevens)*. Geraadpleegd via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid>
- > Statbel (2019), *Structure of earnings survey 2018 - National Reference Metadata in ESS Standard for Quality Reports Structure (ESQRS)*. Eurostat
[Structure of earnings survey 2018 \(earn_ses2018\) \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=sdg_8_8_10&plugin=1)
- > Steunpunt Werk (2021), *Vlaamse Arbeidsrekening: Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen*. Geraadpleegd via
https://www.steunpuntwerk.be/files/publications/methodologie/methodologie_var_bevolking_2019.pdf
- > Steunpunt Werk (2021), *Vlaamse Arbeidsrekening: Definities en beknopte methodologie*. Geraadpleegd via
https://www.steunpuntwerk.be/files/publications/methodologie/vlaamse_arbeidsrekening_-_definities_beknopte_methodologie.pdf
- > Steunpunt Werk (2025), *Vlaamse Arbeidsrekening: Methodologische nota*. Geraadpleegd via
<https://www.steunpuntwerk.be/files/publications/Methodologische-nota-Vlaamse-Arbeidsrekening-Steunpunt-Werk.pdf>

6. INKOMEN UIT ARBEID

VERLONING

6.1. A) LOONMASSA

6.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) is verantwoordelijk voor de productie van verschillende economische statistieken en vooruitzichten waaronder de nationale kwartaalrekeningen en de jaarlijkse nationale en regionale rekeningen.

Als lid van de EU is België verplicht tot het opstellen van nationale en regionale rekeningen volgens de regels en definities van het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR). Sinds september 2014 wordt de huidige versie, ESR 2010, toegepast om de statistieken op te stellen. Het is de Nationale Bank van België die deze berekeningen maakt voor het Instituut van de Nationale Rekeningen. Aan de hand van bestaande administratieve en enquêtegegevens wordt een zo exhaustief mogelijk beeld gevormd van de Belgische economie.

6.1.2. Inhoud van de tabellen

In de ESR 2010 § 4.02 wordt de beloning van werknemers gelijkgesteld aan “de totale vergoeding, in geld of natura, die door een werkgever aan een werknemer verschuldigd is voor de arbeid die tijdens de verslagperiode is verricht”.

De beloning van werknemers wordt berekend per institutionele sector en binnen elke sector per bedrijfstak. De wijze van raming verschilt naargelang de sector en zal daarom per sector uitgelegd worden. Het ESR 2010 definieert vijf institutionele hoofdsectoren als volgt:

- > **Niet-financiële vennootschappen:** eenheden³⁹ met een eigen rechtspersoonlijkheid die marktproducent zijn en die goederen en niet-financiële diensten produceren;
- > **Financiële instellingen:** eenheden met een eigen rechtspersoonlijkheid die marktproducent zijn en die financiële diensten produceren;
- > **Overheid:** eenheden die niet markt-producent zijn en van wie de output dient voor individueel of collectief verbruik;
- > **Huishoudens:** deze sector bestaat uit:
  - personen of groepen van personen die consumeren;
  - personen of groepen personen die als ondernemer zonder rechtspersoonlijkheid goederen en niet-financiële diensten voor de markt produceren (voor zover dit niet als quasi-vennootschap gebeurt);
  - personen of groepen personen die enkel voor eigen gebruik produceren.
- > **Instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens:** zij werken voor de huishoudens en zijn niet-marktproducent. Voorbeelden hiervan zijn vakbonden, beroepsorganisaties, liefdadigheidsinstellingen en consumentenverenigingen

³⁹ Er wordt gesproken over “eenheden” als verzamelnaam voor ondernemingen, verenigingen, vennootschappen, overheidsproducenten, instellingen,...

De statistieken uit de regionale rekeningen (op niveau van het arrondissement⁴⁰) zijn coherent met deze van de nationale rekeningen (voor gans België) die eerder worden gepubliceerd. De som van de arrondissementen en het extraregionale gebied uit de regionale rekeningen is dus gelijk steeds aan het totaal uit de nationale rekeningen. Hoewel er bij de berekening van de regionale rekeningen meer gedetailleerde gegevens beschikbaar zijn dan bij de publicatie van de nationale rekeningen wordt het totaal van de nationale rekeningen niet meer gewijzigd. De meer gedetailleerde gegevens worden daarom in de regionale rekeningen gebruikt om een verdeelsleutel te berekenen voor de gegevens van de nationale rekeningen.

Niet-financiële vennootschappen

Bij de niet-financiële vennootschappen zijn er twee belangrijke bronnen:

- > Van de **Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)** wordt de loonmassa per individuele onderneming gebruikt. Op sommige delen van het loon dient echter geen sociale bijdrage betaald te worden, waardoor de informatie onvolledig is;
- > Daarom wordt voor de ondernemingen die een **jaarrekening en sociale balans** neerleggen, hieruit de informatie over de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (jaarrekening) en de personeelskosten (sociale balans) overgenomen⁴¹.

De gegevens van de RSZ dienen als basisinformatie. De jaarrekeningen en sociale balansen worden gebruikt om per bedrijfstak een ophogingscoëfficiënt te berekenen voor het deel van het loon waarvan de RSZ niet op de hoogte is.

De opsplitsing naar arrondissement voor ondernemingen die in meerdere arrondissementen aanwezig zijn⁴², gebeurt aan de hand van het brutoloon (lonen, premies, opzeggingsvergoedingen, forfaitair loon en wachtloon) volgens de RSZ.

Deze methode wordt gebruikt voor iets meer dan 90% van de totale loonmassa bij de niet-financiële vennootschappen. Er worden onder andere nog schattingen toegevoegd voor lonen in natura, het persoonlijk gebruik van een firmawagen, fooien, beloning voor zwartwerk of illegale activiteiten, de beloning voor personen die werken via een plaatselijk werkgelegenheidsagentschap (P.W.A.) en het aandeel van werknemers in de winst. Bovendien worden de patronale bijdragenverminderingen voor doelgroepen ook nog toegevoegd.

Financiële instellingen

Bij de financiële instellingen hangt de ramingsmethode van de beloning van werknemers af van het type eenheid⁴³:

- > De Nationale Bank van België bezorgt de gegevens en de verdeling per arrondissement voor de **centrale bank**.

⁴⁰ De statistieken per gewest uit de tabellen zijn de som van de verschillende arrondissementen waaruit een gewest bestaat. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat uit slechts één arrondissement.

⁴¹ Het gaat om de som van rubriek 1023 uit de sociale balans en rubriek 62 uit de jaarrekening.

⁴² Een uni-arrondissementele onderneming is slechts aanwezig in één arrondissement. Een multi-arrondissementele onderneming heeft vestigingen in verschillende arrondissementen. Een correcte verdeling over de arrondissementen van de gegevens van multi-arrondissementele ondernemingen is dus belangrijk voor de juistheid van de regionale rekeningen.

⁴³ Geldmarkt- en beleggingsfondsen maken gebruik van werknemers van eenheden die behoren tot andere sectoren en worden hier dus niet besproken.

- > Bij **deposito-instellingen** wordt de beloning van werknemers berekend per individuele bankinstelling. Bij multi-arrondissementele ondernemingen gebeurt de verdeling op basis van de gegevens uit de structuurenquête⁴⁴ of de verdeling van de brutolonen volgens de RSZ.
- > De berekening van de beloning van werknemers van **overige financiële intermediairs, financiële hulpbedrijven en holdings** gebeurt op dezelfde wijze als bij de niet-financiële vennootschappen. Bij de verdeling voor de regionale rekeningen kan hier weliswaar niet de structuurenquête gebruikt worden.
- > Bij de **verzekeringsondernemingen en pensioenfondsen** gebeurt de berekening op niveau van de individuele onderneming. Voor uni-arrondissementele ondernemingen wordt de loonmassa overgenomen. De verdeling van de beloning voor multi-arrondissementele ondernemingen gebeurt op dezelfde wijze als bij deposito-instellingen (op basis van de structuur-enquête of het brutoloon gekend bij de RSZ).

Overheid

De berekening van de beloning van werknemers bij de overheid voor de regionale rekeningen gebeurt in drie stappen:

- > Eerst wordt op nationaal niveau de beloning van werknemers berekend aan de hand van de overheidsrekeningen en -budgetten en aan de hand van de RSZ-loonmassa voor de universiteiten. Dit totaal wordt dan verdeeld per subsector en binnen de subsector per bedrijfstak aan de hand van de RSZ-loonmassa⁴⁵;
- > Voor uni-arrondissementele eenheden kan de RSZ-loonmassa worden overgenomen. Voor multi-arrondissementele eenheden gebeurt de verdeling eveneens aan de hand van de brutolonen volgens de RSZ;
- > Daarna wordt het gegroepeerd per arrondissement en dit wordt gebruikt als verdeelsleutel om het totaal op nationaal niveau te verdelen over de arrondissementen.

Huishoudens

Bij ondernemingen zonder rechtspersoonlijkheid wordt de loonmassa (zonder aftrek van de patronale bijdragevermindering voor doelgroepen) overgenomen van de RSZ. Voor multi-arrondissementele ondernemingen gebeurt de verdeling per arrondissement op basis van het brutoloon gekend bij de RSZ.

Hierbij worden nog ramingen toegevoegd voor:

- > premies voor arbeidsongevallen (vanuit de arbeidskostenenquête van Statbel) ;
- > fooien (geraamd op basis van de omzet);
- > lonen in natura;
- > lonen voor zwartwerk (als percentage van de bij de RSZ geraamde lonen);
- > de beloning bij huishoudens met personeel.

⁴⁴ De enquête naar de structuur van de ondernemingen (ESE) wordt uitgevoerd door Statbel en bevat aanvullende informatie bij de jaarrekening. In bijlage 1 van deze enquête wordt door de ondernemingen informatie over de lonen verschaft.

⁴⁵ De verdeling van de loonmassa van militairen en burgers die werken bij Defensie gebeurt op basis van informatie van de FOD Defensie.

Voor deze ramingen gebeurt de verdeling per arrondissement proportioneel met deze van de RSZ-loonmassa.

Instellingen zonder winst oogmerk ten behoeve van huishoudens

Vanaf datajaar 2009 gebeurt de raming van de beloning van werknemers via de jaarrekeningen en sociale balansen. Dit gebeurt op dezelfde manier als bij de niet-financiële ondernemingen. Aan deze gegevens wordt nog de gegevens over de geestelijken toegevoegd en het loon in natura uit de sociale balans.

Voorlopige raming voor het laatste jaar

De hierboven beschreven methode kan voor het laatst beschikbare datajaar nog niet gebruikt worden, omdat op het moment dat de nationale rekeningen worden gepubliceerd nog niet alle gegevens beschikbaar zijn. Daarom wordt er een voorlopige raming gedaan, die het jaar nadien herzien wordt.

Deze raming gebeurt in drie stappen:

- > Binnen elke kruising van sector, bedrijfstak en arrondissement wordt het verschil nagegaan tussen de totale loonmassa volgens de RSZ-gegevens met het voorgaande jaar.
- > Deze ontwikkeling wordt toegepast op de gegevens van het voorgaande jaar.
- > De aldus bekomen verdeling per sector, bedrijfstak en arrondissement wordt dan gebruikt als verdeelsleutel van de gegevens uit de nationale rekeningen.

6.1.3. Classificatiecriteria

In de tabellen wordt de beloning van werknemers opgedeeld naar sectie en afdeling van de NACE-BEL (2008), de Belgische versie van de NACE-Rev2-classificatie. Deze bestaat uit 21 secties en 88 afdelingen, maar het INR heeft via aggregaties het aantal bedrijfstakken op het niveau van de arrondissementen teruggebracht tot 64.

6.1.4. Periode en frequentie van de publicatie

De statistieken over de verloning van de regionale rekeningen worden jaarlijks begin februari gepubliceerd tot en met het jaar $y-2$.

6.1. B) GEMIDDELD BRUTO UURLOON IN DE PRIVÉSECTOR

6.1.1. Voorstelling van de gegevensbron

De Enquête naar de structuur van de lonen wordt sinds 1999 door Statbel uitgevoerd. Het doel van deze enquête is informatie te verzamelen over:

- > de lonen;
- > de individuele kenmerken van de werknemers (zoals opleidingsniveau, beroep of leeftijd);
- > de kenmerken van de vestigingen waar de werknemers werken (zoals de grootte van de vestiging of de activiteitensector).

Aangezien dit de enige enquête is waarin al deze informatie verzameld wordt, stelt zij ons in staat om onderzoek te doen naar het effect van de kenmerken van de werknemers en de vestigingen waar zij werken op het loon.

Deze enquête wordt ook in de andere EU-landen gehouden en wordt op Europees niveau gecoördineerd door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie. Deze coördinatie verzekert de harmonisatie tussen de landen. Dit zorgt ervoor dat de statistieken over de lonen in verschillende regio's en landen van de Europese Unie met elkaar kunnen worden vergeleken.

Steekproefmethode

De statistische populatie van de enquête omvat de vestigingen van bedrijven:

- > uit de privésector;
- > met marktactiviteiten (actief in de sectoren B tot en met N van de NACE Rev. 2-nomenclatuur);
- > met ten minste 10 werknemers.

Een vestiging wordt gedefinieerd als een "lokale vestigingseenheid". Een onderneming kan gevestigd zijn op één enkele locatie of verschillende locaties hebben waar haar werknemers een activiteit uitoefenen. Een lokale vestigingseenheid is een plaats, geografisch identificeerbaar door een adres, waar ten minste één activiteit wordt uitgeoefend of van waaruit een activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een verkooppunt, een kantoor, een zetel, een agentschap of een filiaal.

De steekproeftrekking voor de loonstructurenenquête geschiedt in twee fasen:

- 1) In de eerste fase wordt een aselechte steekproef van vestigingen getrokken. Om ervoor te zorgen dat deze vestigingen goed gespreid zijn en representatief zijn voor de diversiteit van de vestigingen in België, is de steekproef gestratificeerd. De stratificatiecriteria zijn de economische activiteit, het aantal werknemers en het gewest van de lokale vestigingseenheid.
- 2) In de tweede stap wordt voor elke vestiging een steekproef van werknemers getrokken. Ook hier is de steekproef gestratificeerd. Daartoe hanteert Statbel de volgende drie criteria:
  - **het maandsalaris van de werknemer.** Voor deeltijdse werknemers worden de inkomens geëxtrapoleerd naar een voltijdse betrekking. De loonkwartielen worden vervolgens berekend voor elke economische activiteit, waardoor de werknemers in 4 groepen worden verdeeld, die elk een kwart van de werknemers omvatten;
  - **de leeftijd van de werknemer.** De werknemers worden verdeeld in drie leeftijdsgroepen. Elke groep vertegenwoordigt ongeveer een derde van de werknemers (37 jaar of jonger; 38 tot en met 49 jaar; 50 jaar of ouder);
  - **het geslacht van de werknemer:** er zijn twee groepen (mannen en vrouwen) die een verschillend aandeel van de werknemerspopulatie uitmaken, afhankelijk van de beschouwde sector.

De toepassing van de drie stratificatiecriteria resulteert in een theoretisch maximum van 24 groepen, of "strata", per lokale eenheid. De voor elke lokale eenheid verkregen strata worden vervolgens gerangschikt volgens hun frequentie. De eerste werknemer wordt uit het dichtstbevolkte stratum getrokken, de tweede uit het op een na dichtstbevolkte stratum, enzovoort. In een grote meerderheid van de lokale eenheden is de steekproefomvang groter dan het aantal beschikbare strata. In totaal omvatte de steekproef voor de enquête van 2019 meer dan 118 000 werknemers voor België, waarvan er bijna 18 000 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkten.

De steekproef van de Enquête naar de structuur van de lonen is zeer groot (meer dan 9 200 vestigingen, d.w.z. een kwart van alle vestigingen in België) en de respons is erg hoog (87 % van de ondervraagde

vestigingen antwoordt), wat een hoge mate van betrouwbaarheid geeft aan de statistieken die uit de Enquête worden afgeleid.

Bevraging van de vestigingen

Voor elke geselecteerde werknemer verzamelt Statbel een maximum aan informatie uit administratieve databanken (DBRIS, RSZ, Rijksregister). Vervolgens worden de gegevens die niet op deze manier kunnen worden verkregen, door middel van een vragenlijst opgevraagd bij de vestigingen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor het opleidingsniveau, de anciënniteit in de onderneming of het soort beroep van de geselecteerde werknemers.

6.1.2. Inhoud van de tabellen

De tabellen in dit deel tonen het **gemiddelde bruto uurloon** van mannen en vrouwen.

Het bruto uurloon wordt gedefinieerd als het bruto maandloon van de referentiemaand, gedeeld door het aantal betaalde uren in dezelfde periode. Het aantal betaalde uren omvat alle normale gewerkte uren en overuren die de werkgever tijdens de referentiemaand heeft betaald. Niet-gewerkte, maar wel betaalde uren worden als 'betaalde uren' geteld (bv. voor jaarlijks verlof, officiële feestdagen, betaald ziekteverlof, betaalde beroepsopleiding, betaald speciaal verlof enz.)

Het bruto maandloon is het loon vóór aftrek van belastingen en sociale lasten. In het kader van de Enquête naar de structuur van de lonen komt het overeen met het brutoloon in de referentiemaand (oktober). Het omvat de vergoedingen voor overuren, de premies voor werk in ploegen en de premies voor nacht- of weekendwerk. Het omvat geen jaarlijkse of niet-regelmatige bonussen zoals de 13e maand of het vakantiegeld.

6.1.3. Classificatiecriteria

Gewest van tewerkstelling

Het gewest van tewerkstelling is het gewest van de vestiging waar de werknemer werkt.

Diplomaniveau

Het behaalde diplomaniveau komt overeen met het hoogste opleidingsniveau dat met succes is voltooid. De drie categorieën in de tabellen zijn gedefinieerd aan de hand van de ISCED-standaardclassificatiecode (International Standard Classification of Education) voor het onderwijsniveau:

- > Laag diplomaniveau:
  - ISCED 0: Geen getuigschrift/diploma of lager onderwijs niet voltooid
  - ISCED 1: Lager onderwijs
  - ISCED 2: Lager secundair onderwijs
- > Midden diplomaniveau:
  - ISCED 3: Hoger secundair onderwijs (verleent toegang tot ISCED 4)
  - ISCED 3: Hoger secundair onderwijs (verleent toegang tot ISCED 5, 6, 7)
  - ISCED 4: Postsecundair niet hoger onderwijs
- > Hoog diplomaniveau:
  - ISCED 5: Getuigschrift hoger onderwijs / Hoger beroepsonderwijs (HBO5)
  - ISCED 6: Niet-universitair hoger onderwijs van het korte type / professionele bachelor

- ISCED 7: Niet-universitair hoger onderwijs van het lange type - universitair onderwijs (Bachelor of Master)
- ISCED 8: Doctoraat

Type beroep

Beroepen worden ingedeeld volgens de ISCO-classificatie (International Standard Classification of Occupations), die is opgesteld door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). De beroepen met ISCO-code 0 en 6 (respectievelijk militaire beroepen en beroepen in de landbouw, bosbouw en visserij) zijn niet opgenomen omdat zij geen deel uitmaken van de statistische populatie van de loonstrucureenquête.

Leeftijd

De leeftijd van personen wordt bepaald op basis van hun geboortedatum, die wordt ontleend aan het Rijksregister. De leeftijd wordt bepaald op de laatste dag van de referentiemaand oktober.

Werkregime

Voltijdse werknemers zijn werknemers met een voltijdsequivalent (VTE). Werknemers die minder dan 1 volledige VTE werken, worden beschouwd als deeltijdwerkers.

6.1.4. Periode en frequentie van de publicatie

De loonstrucureenquête is een jaarlijks enquête van Statbel, waarvan de statistieken over het gemiddelde bruto maandloon rond september/oktober op hun website gepubliceerd worden voor het jaar y-2. Op verzoek van het BISA berekent Statbel het gemiddelde bruto uurloon per geslacht en op gewestelijk niveau. De BISA-tabellen worden jaarlijks rond het einde van de herfst bijgewerkt op de BISA-website.

PENSIOENEN

6.2. A) PENSIOENEN UIT WERK ALS WERKNEMER OF ZELFSTANDIGE

6.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

De Federale Pensioendienst (FPD) is onder meer belast met de uitbetaling van de pensioenen aan personen die in België hebben gewerkt. De FPD bestaat sinds 2016 en is het resultaat van de fusie van de RVP (Rijkdienst voor Pensioenen, vroeger verantwoordelijk voor de pensioenen van werknemers en zelfstandigen) en de PDOS (Pensioendienst voor de overheidssector, vroeger verantwoordelijk voor de pensioenen van ambtenaren).

Binnen de FPD worden de pensioenen van werknemers en/of zelfstandigen en de pensioenen van ambtenaren nog steeds afzonderlijk behandeld.

6.2.2. Inhoud van de tabellen

De tabellen in dit deel hebben betrekking op pensioenen uit werk als werknemer of zelfstandige. De als "pensioen" aangeduide uitkeringen zijn:

- > **Het rustpensioen:** wordt uitgekeerd aan de gepensioneerde voor de jaren van tewerkstelling als werknemer of zelfstandige;
- > **Het overlevingspensioen:** wordt aan de langstlevende echtgenoot uitgekeerd voor de jaren van tewerkstelling, als werknemer of zelfstandige, van de overleden echtgenoot;
- > **De overgangsuitkering:** tijdelijke uitkering voor de langstlevende echtgenoot die de leeftijdsvoorwaarden voor het overlevingspensioen niet vervullen.

De tabellen vermelden het aantal begunstigden en de betaalde bedragen voor januari van elk jaar. Dezelfde persoon kan meer dan een van deze uitkeringen ontvangen. In dit geval wordt de persoon slechts eenmaal als begunstigde geteld, maar worden de bedragen van de uitkeringen bij elkaar opgeteld. De hier vermelde bedragen hebben alleen betrekking op de pensioenen van werknemers en zelfstandigen, al dan niet gecombineerd met de pensioenen van ambtenaren. De bedragen van eventuele gecumuleerde ambtenarenpensioenen worden niet in aanmerking genomen.

6.2.3. Classificatiecriteria

Volgens de definities van de FPD worden begunstigden beschouwd als:

- > **werknemer**, indien de persoon in België aan de slag was met een arbeidsovereenkomst als arbeider, bediende, mijnwerker, zeevarende, beroepsjournalist, lid van het vliegend personeel van de burgerluchtvaart, of contractueel ambtenaar (een ambtenaar uit de openbare sector die niet vast benoemd is);
- > **zelfstandige**, indien de persoon in België een beroep heeft uitgeoefend zonder arbeidsovereenkomst of statuut, aangesloten is geweest bij een sociaal verzekeringsfonds en sociale bijdragen heeft betaald, en/of helper was van zelfstandige die de zelfstandige heeft bijgestaan of vervangen zonder arbeidsovereenkomst;
- > **gemengd statuut (werknemer/zelfstandige)**, indien zij een werknemerspensioen combineren met een zelfstandigenpensioen.

6.2.4. Periode en frequentie van de publicatie

De FPD publiceert rond september een jaarverslag met pensioenstatistieken. De BISA-tabellen worden jaarlijks rond oktober/november bijgewerkt op de website.

6.2. B) PENSIOENEN UIT WERK ALS AMBTENAAR

6.2.1. Voorstelling van de gegevensbron

De Federale Pensioendienst (FPD) is onder meer belast met de uitbetaling van de pensioenen aan personen die in België hebben gewerkt. De FPD bestaat sinds 2016 en is het resultaat van de fusie van de RVP (Rijkdienst voor Pensioenen, vroeger verantwoordelijk voor de pensioenen van werknemers en zelfstandigen) en de PDOS (Pensioendienst voor de overheidssector, vroeger verantwoordelijk voor de pensioenen van ambtenaren).

Binnen de FPD worden de pensioenen van werknemers en/of zelfstandigen en de pensioenen van ambtenaren nog steeds afzonderlijk behandeld.

6.2.2. Inhoud van de tabellen

De tabellen in dit deel hebben betrekking op de pensioenen in verband met werk als ambtenaar in de openbare sector, op federaal, regionaal, gemeenschaps- of gemeentelijk niveau. De als "pensioen" aangeduide uitkeringen zijn :

- > **Het rustpensioen:** wordt uitgekeerd aan de gepensioneerde werknemer voor de jaren van tewerkstelling als ambtenaar;
- > **Het overlevingspensioen:** wordt aan de langstlevende echtgenoot uitgekeerd voor de jaren van tewerkstelling als ambtenaar van de overleden echtgenoot.

Oorlogspensioenen en -renten, de vergoedingspensioenen uit vreedstijd en de renten voor arbeidsongevallen worden niet opgenomen in de statistieken.

De tabellen vermelden het aantal begunstigden en de betaalde bedragen voor de maand januari van elk jaar. De vermelde bedragen hebben uitsluitend betrekking op ambtenaar pensioenen, al dan niet gecombineerd met werknemers- en/of zelfstandigenpensioenen.

6.2.3. Classificatiecriteria

Volgens de definities van de FOD worden begunstigden beschouwd als:

- > **Ambtenaren**, indien zij als vast benoemde ambtenaar werkten bij:
  - de federale overheid (inbegrepen: het leger, de magistratuur, de erkende eredienssten en sommige bijzondere korpsen zoals het Rekenhof, de Raad van State, ...);
  - de gewesten;
  - de gemeenschappen;
  - de provincies;
  - de gemeenten en OCMW's;
  - de verenigingen van gemeenten;
  - de intercommunales;
  - sommige instellingen van openbaar nut;
  - de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen;
  - Proximus, bpost, BAC, Belgocontrol, ...;
  - de geïntegreerde politie;
  - de magistratuur.
- > hebbende een **gemengde loopbaan (ambtenaar/werknemer of zelfstandige)**, indien zij een ambtenarenpensioen combineren met een werknemers- en/of een zelfstandigenpensioen

6.2.4. Periode en frequentie van de publicatie

De BISA-tabellen worden jaarlijks rond oktober/november bijgewerkt op de website.

Referenties

- > Eurostat (2013), *European system of accounts: ESA 2010*, Geraadpleegd via <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334>
- > Nationale Bank van België, *CIS ESR 2010: Classificatie van Institutionele Sectoren*, Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/cis/n/info_new.html
- > Instituut voor de nationale rekeningen (2020), *Nationale rekeningen: methodologische herziening 2019: Overzicht van de voornaamste wijzigingen*, Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_rev19_n.pdf
- > Instituut voor de nationale rekeningen (2017), *Regionale rekeningen: toelichting van conceptuele en methodologische aard (ESR 2010)*, Geraadpleegd via https://www.nbb.be/doc/dq/n_method/m_meth2017n.pdf

